Collectanea Antiariana Parisina (Latin)

Hilary of Poitiers (c. AD 310–367)

SermonIndex.net / Church Fathers

Series A — I. Incipit Fides Catholica Exposita Apud Pariseam Ciuitatem Ab Episcopis Gallicanis Ad Orientales Episcopos

Dilectissimis et beatissimis consacerdotibus episcopis Orientalibus omnibus per diuersas prouincias in Christo manentibus Gallicani episcopi salutem.

Omni quidem uitae nostrae fideique sensu gratias deo patri per dominum nostrum Iesum Christum confitemur, quod nos in lumine scientiae confessionis suae doctrinis et propheticis et apostolicis conlocauit, ne saecularis imperitiae tenebris detenti iudicio saeculi teneremur, cum sola spes sit plenissima ad salutem deum patrem omnipotentem per unigenitum eius dominum Iesum Christum in sancto spiritu confiteri.

sed plane non minor cotidie gratulationis nostrae causa cumulatur. quod liberans nos ab errore mundi nunc etiam inexpiabili hereticorum admisceri non patitur societati. ex litteris enim uestris, quas dilecto fratri et consacerdoti nostro Hilario credidistis, fraudem diaboli et conspirantia aduersus ecclesiam domini haereticorum ingenia cognouimus, ut diuisi in partibus Orientis atque Occidentis diuersis inuicem opinionibus falleremur.

nam plures numero, qui aut Arimini aut Nicheae adfuerunt, sub auctoritate uestri nominis ad \’usiae\’ silentium sunt coacti. quod uerbum a uobis quondam contra Arriomanitarum heresim inuentum a nobis semper sancte fideliterque susceptum est.

Nam \’omousion\’ sermonem ad ueram et legitimam ex deo patre unigeniti dei natiuitatem sumus amplexi detestantes secundum Sabellii blasphemias ipsam unionem neque aliquam partem patris esse filium intellegentes, sed ex toto

atque perfecto innastcibili deo totum atque perfectum unigenitum deum natum, \'unius\' a nobis idcirco uel \'usiae uel substantiae\' cum deo patre confessum. ne creatura potius aut adoptio aut adpellatio uideretur et quia ex ipso esset, ut ex patre filius, ut ex deo deus, ut ex uirtute uirtus, ut ex spiritu spiritus, ut lumen ex lumine, similitudinem quoque eius ad deum patrem non inuiti audientes — quippe cum imago inuisibilis dei sit —, sed eam solam similitudinem dignam ad patrem intellegentes, quae dei ueri sit ad deum uerum, ita ut non unio diuinitatis, sed unitas intellegatur, quia unio sit singularis, unitas uero secundum natiuitatis ueritatem plenitudo nascentis sit,

maxime □cum□dominus ipse lesus Christus ad discipulos suos sit professus dicens: ego et pater un unum sumus. quo non solum caritatem, quae ad patrem est, sed et diuinitatem, quae dei ex deo est, significat secundum illud: qui me uidit, uidit et patrem et: si mihi non uultis credere, uel operibus meis credite, quia pater in me et ego in patre.

Hanc igitur semper fidem tenentes et tenebimus detestantes quoque eos, qui dicunt: \'non erat ante quam nasceretur\'. non quod unigenitum deum innascibilem praedicemus, sed quod impium sit maxime deo temporum tempus aliquod anteferre, cum ipsud illud \'ante quam nasceretur, non fuit\', sit temporis.

sed et oboedientem quoquc patri etiam usque ad mortem crucis, secundum infirmitatem adsumpti hominis non negamus, cum ipse de ascensu suo ad caelos loquutus sit: si diligeretis me, gauderetis, quia uado ad patrem, quia pater ma i or me est., per cuius carnis susceptionem nos sibi fratres connuncupare dignatus est, eum in forma dei manens forma serui esse uoluisset.

Itaque, carissimi. cum ex litteris uestris in \'usiae\' silentio fraudem se passam simplicitas nostra cognoscat. etiam pietatem eorum. qui de Arimino Constantinopolim reuerterunt. conuentos, sicut epistola uestra contenta testatur, neque eos ad tantarum blasphemiarum dampnationem potuisse compellere fidelis dominici nominis pracdicator frater noster Hilarius nuntiauerit. nos quoque ab his omnibus, quae per ignorantiam perpere gesta sunt. referimus.

Auxentiumet Ursacium ac Ualentem, Gaium, Megasium et Iustinum excommunicatos habemus secundum litteras uestras et certe ut diximus. iuxta fratris nostri Hilarii professionem. qui se pacem cum his, qui horum sectarentur errores. habiturum negauit. blasphemias quoque omnes.

quas littcris uestris subiecistis, dampnamus maximeque eorum sacerdotes apostatas respuentes, qui in loca fratrum indignissime exulantium quorundam aut ignoratione aut impietate sunt substituti. pollicentes hoc coram deo atque etiam confitentes, ut, quisque his, quae statuimus, intra Gallias putauerit renitendum, a communione ac sede sit sacerdotii abiciendus. neque enim, ut alia, aut occasionem

praedicandi non dampnamus permittens aut contra deum et Christi unigeniti dei maiestatem aliter. quam nos de \'omousion\' significatione sentimus.

obnitens, dignus erit sanctitate sacerdotii nomine iudicandus. a quo iam Saturninum, qui statutis salubribus impiissime contradixit, secundum fratrum nostrorum geminas iam litteras excomunicatum ab omnibus Gallicanis episcopis caritas uestra cognoscat. quem et uetera — dissimulata, iam diu licet — crimina et certa edita epistolis suis nouae temeritatis indignum indignum episcopi nomine esse fecerunt.

EXPLICIT FIDES CATHOLICA EXPOSITA APUD PARISEAM CIUITATEM AD EPISCOPIS GALLICANIS AD ORIENTALES EPISCOPOS.

II. Domino sanctissimo fratri Gregorio episcopo Eusebius in domino salutem

(5). Litteras sinceritatis tuae accepi, quibus, ut decet episcopum et dei sacerdotem, transgressori te Ossio didici restitisse et cadentibus plurimis Arimino in communicatione l alentis, Ursacii et ceterorum, quos ipsi agnito blasphemiae crimine ante damnauerunt, tuum adsensum denegasse, fidem scilicet seruans, quam patres Nicheani scripserunt. gratulamur. tibi in hoc, gratulamur et nobis, quia hoc uiuis proposito et hac fide pollens nostri dignatus es meminisse.

permanenti autem tibi in eadem confessione et nullam cum ypocritis retinenti societatem nostram tibi communicationem promitte. quibus potes tractatibus, quanto labore praeuales, transgressores obiurga, infideles increpa nihil metuens de regno saeculari, ut fecisti, quia potior est, qui in nobis est, quam qui in hoc mundo.

Nos uero tui consacerdotes tertio laborantes exilio hoc dicimus, quod manifestum esse putauimus, quoniam omnis spes Arriomanitarum non in suo haud unito consensu, sed in protectione pendet regni saecularis, ignorantes scripta, quia maledicti sunt, qui spem habent in hominem. nostrum autem adiutorium in nomine domini, qui fecit caelum et terram. in passionibus perdurare cupimus, ut, secundum quod dictum est, in regno glorificari possimus.

dignare nobis scribere, quid malos corrigendo profeceris uel quantos fratres aut stantes agnoueris aut ipse monendo correxeris. salutant te omnes, qui mecum sunt, maxime Diaconus, simulque petunt, ut cunctos lateri tuo fideliter adhaerentes nostro digneris obsequio salutare.

EXPLICIT EPISTULA EUSEBI AD GREGORIUM EPISCOPUM SPANENSEM.

Iii. Incipit Epistula Germini Episcopi Aduersus Arrianos, — Qvi Iam Subscripserant In Concilio Ariminensi Scientes, Qvod Male Fecerunt

Ego Germinius episcopus credo et profiteor esse unum uerum deum patrem, aeternum, omnipotentem.

et Christum filium eius unicum et dominum deum nostrum, de uero deo putre uerum dei filium, ante omnia genitum, diuinitate, caritate, maiestate, uirtute, claritate, uita, sapientia, scientia patri per omnia similem utpote perfectum de perfecto genitum.

susceptionem etiam hominis ex uirgine Maria, sicut prophetae futurum praedixerunt et euangelicae atque apostolicae uoces conpletum docent, passionem quoque eius et mortem et resurrectionem et in caelis ascensionem suscipimus, credimus. profitemur et quod in fine mundi de caelis

descensurus sit iudicare uiuos et mortuos et reddere unicuique secundum opera eius. et in spiritum sanctum. id est paraclitum. qui nobis a deo patre per filium datus est.

IV — INCIPIT DECRETUM SINODI ORIENTALIUM APIS SERDICIAM EPISCOPORUM A PARTE ARRIANORUM, QVOD MISERUNT AD AFRlCAM

Gregorio Alexandriae episcopo, Nicomediae episcopo. Carthaginis episcopo. Campaniae episcopo, Neapolis Campaniae episcopo. Ariminensi clero. Campaniae episcopo. Salonae Dalmatiae episcopo, Amfioni. Donato. Desiderio. Fortunato, Euthieio, Maximo. Sinferonti et omnibus per orbem terrarum consacerdotibus nostris. presbiteris et diaconibus et omnibus. qui sub caelo sunt in ecclesia sancta catholica episcopi, qui a diuersis Orientalium prouinciis, id est ex prouincia Thebaida et ex prouincia Palestina, Arabia, Foenice, Syria, Mesopotamia, Cilicia, [Galatia], Isauria, Cappadocia, Galacia, Ponto, Bitinia, Pamphilia, Paflagonia, Caria, Frigia, Pisidia et ex insulis Cicladon, Lidia, Asia, Europa, Hellesponto, Trachia, Emmonto ad ciuitatem Serdicam congregati concilium celebrauimus, in domino aeterna salus.

Est quidem nobis omnibus indeficiens oratio, dilectissimi fratres, primo. ut sancta domini ut catholica ecclesia dissensionibus omnibus et schismatibus carens unitatem spiritus et uinculum caritatis ubique conseruet per fidem rectam — et uitam inmaculatam quoque tenere, amplecti, custodire, seruare omnibus inuocantibus dominum est quidem iustum, praecipue episcopis, qui ecclesiis sanctissimis praesumus —, secundum, ut ecclesiae regula sanetaque parentum traditio atque iudicia in perpetuum firma solidaque permaneant nec nouis emergentibus sectis traditionibusque peruersis, maxime in constituendis episcopis uel in exponendis, aliquando turbetur, quominus teneat euangelica atque sancta praecepta et quae sanctis et beaissimis apostolis iussa sunt et maioribus nostris atque a nobis ipsis in hodiernum usque seruata sunt et seruantur.

Extitit namque temporibus nostris Marcellus quidam Galaciae, haereticorum omnium exeerabilior pestis, quique sacrilega mente, ore profano perditoque argumento uelit Christi domini regnum perpetuum, aeternum et sine tempore

disterminare initium regnandi accepisse dominum dicens ante quadringentos annos finemque ei uenturam simul cum mundi occasu.

etiam hoc asserere coepti temeritate conatur, quod in corporis conceptione tunc factus

sit imago inuisibilis dei tuncque et panis et ianua et uita effectus. et quidem hoc non solum uerbis nec loquacitatis assertione confirmat, sed totum, quidquid fuerat sacrilega mente conceptum blasphemoque ore prolatum concupiscentia nitenti, libro blasphemiis et execrationibus pleno indens etiam alia multo peiora in ipsum calumniam faciens scripturis diuinis cum sua interpretatione et scelerata mente, quae contra illis, ex suo pestifero sensu applicabat.

quibus ex rebus aperte manifesteque constitit.haereticus. quique assertiones suas quibusdam squaloribus miscens, nunc falsitatibus Sabelli, nunc malitiae Pauli Samosatensis. nunc blasphemiis Montani, haereticorum omnium ducis, aperte permiscens unamque confusionem de supradictis faciens ut imprudens Galata in aliud euangelium declinauit, quod non est aliud secundum quod beatus apostolus Paulus tales condemnans ait: etsi angelus de caelo aliter annuntiauerit uobis. quam quod accepistis, anathema sit.

Magna autem fuit parentibus nostris atque maioribus sollicitudo de supradicta praedicatione sacrilega. condicitur namque in

Constantinopolim ciuitatem sub praesentia beatissimae memoriae Constantini imperatoris concilium episcoporum. ex multis Orientalium prouinciis aduenerunt. ut hominem malls rebus inbutum salubri consilio reformarent et ille ammonitione, sanctissima correptione, correptus a sacrilega praedicatione discederet. quique increpantes illum et exprobantes necnon etiam caritatis affectu postulantes multo tempore nec quicquam proficiebant.

namque post unam et secundam multasque correptiones cum nihil proficere potuissent — perdurabat enim et contradicebat rectae fidei et contentione maligna ecclesiae catholicae resistebat —, exinde illum omnes horrere ac uitare coeperunt. et uidentes, quoniam subuersus est et peccato et est a semet ipso damnatus, actis eum ecclesiasticis damnauerunt, ne ulterius oues Christi pestiferis contactibus malis macularet. tunc namque etiam eius aliquos prauissimos sensus contra fidem rectam ecclesiamque sanctissimam propter memoriam posterorum cautelamque suis sanctissimis scripturis in archiuo ecclesiae condiderunt.

sed haec quidem secundum impietatem Marcelli haeretici prima fuerunt; peiora sunt deinde subsecuta. nam quis fidelium credat aut patiatur ea, quae ab ipso male gesta atque conscripta sunt quaeque digne anathematizata sunt iam cum ipso Marcello a parentibus nostris in Constantinopoli ciuitate? namque liber sententiarum extat in ipsum ab episcopis conscriptus, in quo libro etiam isti, qui nunc cum

ipso sunt Marcello atque illi fauent, id est Protogenes Sardicae ciuitatis episcopus et Cyriacus a Naiso, in ipsum sententiam manu propria conscripserunt. quorum manus ualens testatur fidem sanctissimam nullo genere mutandam nec ecclesiam sanctam praedicatione falsa subuertendam, ne hoc modo pestis ac lues animarum hominibus grauissima importetur Paulo dicente: siue nos siue angelus de caelo aliter annuntiauerit uobis, quam quod accepistis, anathema sit.

Uehementer autem ammirati sumus, quatenus eum, qui aliter. quam in uero est. audet euangelium praedicare, quidam, qui se ecclesiasticos esse uolunt, facile ad communionem recipiunt nec blasphemias eius, quae in ipsius libro signatae sunt. inquirentes

nec illis, qui sollicite cuncta inuestigauerunt et inuenientes iuste damnauerunt, consensum accommodare uoluerunt. etenim Marcellus cum apud suos haereticus haberetur, peregrinationis auxilia requisiuit, scilicet, ut et illos falleret, qui et ipsum et eius scripta pestifera ignorarent. sed quidquid apud illos agit, impia sua scripta sensusque profanos occultat falsa pro ueris opponens, quaestum sibi de simplicibus atque innocentibus fecit. quique sub praetexto ecclesiasticae regulae multos ecclesiae pastores induxit eosque in suam redigens potestatem, Sabelli haeretici sectam inducens callida fraude decepit restaurans Pauli Samosatensis et artes et dolos.

mixta enim est oninium haereticorum sectis Marcelli extranea traditio, sicut supra memoratum est. unde conuenerat omnes ecclesiae sanctae praepositos memores dictorum domini Christi dicentis,: cauete nos a pseudoprophetis, qui ueniunt ad uos in uestitu ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces, a fructibus eorum cognoscetis eos uitare ab huiusmodi et horrere nec illis facile communicare-

municare, agnoscere illos ex actibus suis atque ex eorum seriptis sacrilegis praedamnare. nunc uero uehementer metuimus, ne nostris temporibus compleatur, quod scriptum est: cum dormiunt homines, uenit inimicus et sparsit zizania inter frumentum. cum enim non uigilant hi, quos uigilare oportet in custodia ecclesiae, falsa uera imitantia funditus. id quod rectum est, uertunt.

Quapropter nos, qui plene ex libro Marcelli eius sectam sceleraque cognouimus, scripsimus uobis, dilectissimi fratres, ut neque Marcellum neque eos, qui illi iunguntur. ad communionem sanctae ecclesiae ammittatis memoresque sitis prophetae Dauid dicentis: dixi eis, qui faciunt facinus: ne feceritis facinus, et delinquentibus: ne exaltaueritis cornum; nolite in altum tollere cornum uestrum, ne loquamini aduersus deum iniqua. et credite Salomoni dicenti: nolite transferre termi nos aeternos, quos constituerunt patres uestri.

quae cum ita smt, nolite supradicti Marcelli prauissimi sequi errores et ea, quae ab ipso iniusta praedicatione contra dominum Christum inuenta traditaque sunt,

praedamnate, ne blasphemiis scelenbusque etiam ipsi participes sitis. sed propter compendium haec hactenus de Marcello.

Uerum de Athanasio quondam Alexandriae episcopo accipite, quae gesta sunt. accusatus est grauiter iuxta deum sacrilegus et iuxta misteria ecclesiae sanctae profanus. quique propriis manibus comminuit poculum deo et Christo dicatum ipsumque altare uenerandum confregit sedemque sacerdotalem subuertit ipse atque ipsam basilicam, dei domum, ecclesiam Christi, demolitus usque ad solum est. presbiterum uero ipsum, uirum grauem et iustum, nomine Scyram. tradidit custodiae militari.

accusatus praeterea est de iniuriis, uiolentia, caede atque ipsa episcoporum internicione. quique etiam diebus sacratissimis paschae tyrannico more saeuiens ducibus atque comitibus iunctus, quique propter ipsum aliquos in custodiam recludebant, aliquos uero uerberibus flagellisque uexabant, ceteros diuersis tormentis ad communionem eius sacrilegam adigebant — nec actus commissi umquam ab innocentibus fuerant —, sperans hoc modo suos suamque posse praeualere factionem, ut per duces et iudices perque carceres ipsos, uerbera diuersaque tormenta inuitos ad communionem suam cogeret, nolentes adigeret, repugnantes atque resistentes sibi tyrannico more terreret. erant quidem illi grauia et acerba ab accusatoribus obiecta.

Nam propter haec necessario concilium apud Caesaream Palaestinam primo uidetur esse condictum et, cum minime ab ipso uel ab eius satellitibus ad supradictum concilium occurreretur,

post alterum annum in Tyro propter eius facinora necessario iterum celebratur. aduenerunt episcopi do Machedonia et de Pannonia, Bitynia et ex omnibus partibus Orientis imperatoris iussione constricti. quique actis Athanasi flagitia criminaque cognoscentes non passim nec temere accusatoribus credunt, sed suo de concilio inlustres et laudabiles episcopos eligunt atque in rem praesentem, ubi res gestae erant, de quibus arguebatur Athanasius, mittunt. quique oculata fide cuncta aspicientes atque uera cognoscentes

ad concilium redeunt eiusque crimina, quae ab accusatoribus obiciebantur, suo testimonio uera confirmant. unde □in□ praesentem Athanasium dignam pro criminibus sententiam dicunt. propter quod de Tyro fugiens imperatorem appellat. audit etiam imperator. quique interrogatione habita omnia eius flagitia recognoscens sua ilium sententia in exilium deportauit. his ergo ita cedentibiis rebus cum Athanasius damnatos digne in exilio haberetur ob meritum facinorum suorum sacrilegus in deum, in mysteria sacra profanus, in basilicae demolitione uiolentus, in episcoporum exitiis innocentiumque fratrum persecutione horrendus, ab omnibus episcopis in reiciendis malis seruatur auctoritas legis, canon ecclesiae et apostolorum sancta traditio.

Sed dum Athanasius post damnationem suam reditum sibi de exilio compararet, de Gallia ad Alexandriam post plurimum tempus aduenit.

quique praetorita in nihilum ducens acrius in nequitia praeualebat. nam comparatione sequentium leuia sunt, quae ab ipso prima commissa sunt. etenim per omnem uiam reditus sui ecclesias subuertebat, damnatos episcopos aliquos restaurabat. aliquibus spem ad episcopatus reditum promittebat. aliquos ex infidelibus constituebat episcopos saluis et permanentibus integris sacerdotibus per pugnas et caedes gentilium. nihil respiciens leges, desperationi tribuens totum.

unde per uim, per caedem, per bellum Alexandrinorum basilicas depraedatur. constituto iam in eius loco ex iudicio concilii sancto et integro sacerdote [et] ut barbarus hostis, ut pestis sacrilega adductis gentilium populis dei templum incendit, altare comminuit et clam exui de ciuitate occulteque profugiit.

Sed de Paulo Constantinopolitanae ciuitatis quondam episcopo post reditum exilii sui, si quis audierit, perhorrescet. , , ... fuere namque et in Anquira prouinciae Galatiae post reditum Marcelli haeretici domorum incendia et genera diuersa bellorum. nudi ab ipso ad forum trahebantur presbyteri et, quod cum lacrimis luctuque dicendum est, consecratum domini corpus ad sacerdotum colla suspensum palam publiceque profanabat uirginesque sanctissimas deo Christoque dicatas publice in foro mediaque in ciuitate concurrentibus populis abstractis uestibus horrenda foeditate nudabat.

sed (et) in ciuitate uaza proumciae Palestinae post reditum suum Asclepas altare comminuit multasque seditiones effecit. praeterea Adrianopoli Lucius post reditum suum sacrificium a sanctis et integris sacerdotibus confectum, si fas est dicere, canibus proiciendum iubebat. igitur cum haec ita sint, numquidnam lupis tantis ac talibus oues Christi adhuc usque credemus et membraChristi membra fonucatonac faciemus? absit.

Nam postea Athanasius peragrans per diuersas partes orbis terrarum, scilicet seducens aliquos et per suam fallaciam adulationemque pestiferam decipiens innocentes episcopos, qui eius facinora ignorabant, uel Egyptios aliquos actus eius ignorantes scripta a singulis emendicando ecclesias pacificas perturbabat aut ipse sibi nouas pro sua uoluntate fingebat. nihil tamen hoc ualere potuit ad iudicium iam dudum a sanctissimis et inlustribus episcopis consecratum. non enim commendatio eorum, qui nec in concilio indices fuerunt nec concilii iudicium habuerunt aliquando nec praesentes,

cura supradictus Athanasius audiretur, fuisse noscuntur, aut ualere illi potuit aut prode esse. denique cum sibi haec in cassum prouenisse cognosceret, ad Iulium Romam perrexit, sed et ad Iulium quosdam ipsius partis episcopos. quos seducens per epistularum falsitatem ab hisdem perfacile in communione receptus est. exinde coepere illi non tam pro ipso quam pro suis actibus laborare, quod illi pertemere

credendo communicauerunt. etenim si fuerunt illae litterae aliquorum, non tamen eorum, qui aut indices fuerant aut in concilio adsederant. quae quidem etiam si essent aliquorum, temere illi fidem pro se dicenti habere numquam deberent.

Sed et iudices, qui illum digne stntentiauerunt, credere noluerunt (11) ideo. quia et alii quique in praeteritum pro suis facinoribus detecti sunt, nunc cum Marcello et Athanasio coniuncti sunt — dicimus autem Asclepan, qui ante decem et septem annos episcopatus honore discinctus est, deinde Paulum et Lucium et quotquot talibus coniuncti sunt — circumeuntes simul exteras regiones persuadebant iudicibus non esse credendum illis, qui in

eos digne sententiam protulerunt, ut hoc genere commercii sibi quondam ad episcopatus reditum procurarent. nce in ipsis locis, in quibus peccauerant, nec in proximis uel ubi accusatores habebant, se defendebant, sed iuxta peregrinos et longe a suis regionibus positos, ignorantes gestorum fidem, iustam sententiam conabantur perfringere ad illos referentes actus suos, qui illos per omnia nesciebant. astute hoc faciunt.

scientes enim de iudicibus, de accusatoribus, de testibus multos decessisse post tot tantasque sententias putauerunt aliud restaurare iudicium uolentes apud nos causam dicere, qui neque illos cxcusauimus neque iudicauimus. qui enim iudicauerunt, iam ad dominum perrexerunt.

Uoluerunt autem etiam Orientalibus episcopis et ueniunt pro iudicibus defensores, pro defensoribus ni. eo tempore cum eorum defensio non ualebat, maxime cum tunc defendi minime potuerunt, quando illos accusatores sui faciem ad faciem arguebant.

nouam legem introducere putauerunt, ut Orientales episcopi ab Occidentalibus iudicarentur. et uolebant ecclesiae iudicium per eos posse constare, qui non tam illorum miserebantur, quam actibus suis. hoc itaque nefas quoniam numquam recepit ecclesiastica disciplina, quaesumus, dilectissimi fratres, ut sceleratam perniciem conatusque mortiferos perditorum nobiscum etiam ipsi damnetis.

Etenim adhuc cum esset episcopus Athanasius, Asclepam depositum sua sententia ipse damnauit. sed et Marcellus similiter illi numquam communicauit. Paulus uero Athanasi expositioni interfuit manuque propria sententiam scribens cum ceteris eum etiam ipse damnauit. et quamdiu quisque eorum episcopus fuit, sua iudicia confirmauit.

sed cum diuersis ex causis diuersisque temporibus singuli eorum digne de ecclesia suis pro meritis pellerentur, maiorem concordiam una conspiratione fecerunt donantes sibi quisque delicta, quae. cum episcopi essent, pro auctoritate diuina damnarunt.

Namque quoniam Athanasius in Italiam et Galliam pergens sibi iudicium conparauit post mortem aliquorum accusatorum, testium iudicumque et credidit posse se denuo tempore audiri, quo \’ eius flagitia uetustate teinporisobscurarentur — cuiconsensum commodantes non recte lulius urbis Romae episcopus, Maximinus et Ossius ceterique conplures ipsorum concilium apud Serdicam fieri

ex imperaturis benignitate sumserunt —, occurrinius ad Serdicam litteris imperatoris conuenti. quo cum uenissemus, didicimus in media ecclesia Athanasium, Marcellum, omnes sceleratos concilii sententia pulsos et merito singulos pro suis facinoribus praedam-

natos cum Ossio et Protogene sedere simul et disputare et - quod est deterius - diuina misteria celebrare. nec confundebatur Protogenes Serdicae episcopus communicare Marcello haeretico, cuius et sectam et reprobum sensum in concilio quater sententiis episcoporum suscribens propria uoce ipse damnauerat. unde manifestum est, quia sese ipse sua sententia condemnauit, cum se illi communicando participem fecit.

Uerum nos tenentes ecclesiasticae regulae disciplinam et uolentes miseros in aliquantulum iuuare mandauimus illis, qui cum Protogene et Ossio fuerunt, ut de suo coetu damnatus excluderent neque peccatoribus communicarent; deinde una nobiscum audirent ea.

quae a nostris patribus contra ipsos in praeteritum fuerant iudicata. nam liber Marcelli non expectabat accusationem — per se enim aperte haereticus noscebatur - et, ne falsis suggestionibus crederent, non eorum quisquam prauissimam mentem propter locum episcopatus obscurabat. at illi contra haec resistebant — qua ratione, nescimus — nec se noluerunt ab ipsorum communione secernere confirmantes Marcelli haeretici sectam et facinora Athanasi ceterorumque scelera fidei ecclesiasticae pacique praeponebant.

His itaque cognitis nos octoginta episcopi, qui propter pacem confirmandam ecclesiae ex diuersis longisque prouinciis cum ingenti exitu et labore ad Serdicam ueneramus, uidentes haec non sine lacrimis ferebamus. leue enim non erat, quod a se eos dimittere omnino negabant, quos patres nostri merito suis pro criminibus ante damnarunt.

his itaque communicare nefas duximus neque cum profanis uoluimus sancta domini sacramenta miscere seruantes et tenentes ecclesiasticae (regulae) disciplinam. nam ut non supradictos Ossium a se Protogencmque dimitterent. conscientia forte mala. qua sibi eorum unusquisque metuebant, nudari ab aliquo. quae adpalam fieri magnopere pertimescebant. nec sic in eos audebat eorum aliquis sententiam dicere, ne et se ipse damnaret, quod illis contra interdictum communicassent, quibus communicare nullo genere oporteret.

Uerum nos iterum illos atque iterum rogabamus, ne firma solidaque concuterent, nc subuerterent legem nec iura diuina turbarent, ne cuncta confunderent atque traditionem ecclesiae ne quidem in modica parte frustrarent, sed necnouam sectam inducerent aut Orientalibus episcopis conciliisque sanctissimis de Occidente uenientes aliqua in parte praeponerent.

at illi contra despicientes haec nobis minabantur et sese Athanasium et ceteros sceleratos uindicaturos pollicebantur, quasi uero aliud facere aut dicere possent, qui sceleratos omnes ac perditos in suum consortium receperunt. praeterea ingenti hoc tumore proponunt audacia potius ac temeritate quam legitima ratione possessi. uidentes enim, quod hi, qui damnatos recipiunt, in offensam crimenque incurrunt ut uiolatores caelestium legum, tali auctoritate iudicium constituere conabantur, ut sese iudices indicum dicere uellent atque eorum, qui iam cum deo sunt, si fas est, sententiam refricare.

nos uero rogabamus illos per plurimos dies. ut a sese damnatos abicerent et (se) ecclesiae sanctae coniungerent atque patribus uera dicentibus consensum accommodarent. sed illi se hoc facturos omnino negabant.

Altercantibus igitur nobis emerserunt quinque episcopi ex partibus nostris, qui superstates de sexto numero eorum, qui ad Mareotam directi fuerant, remanserunt. et talem illis optionem proponunt mittendos esse ex utroque concilio episcopos aliquos ad loca, in quibus Athanasius scelera flagitiaque commisit, ut sub testificatione dei cuncta fideliter scriberent et, si falsa inuenta

fuerint, quae concilio nuntiauimus, ipsi damnemur nec imperatoribus nec concilio nec cuiquam episcopo conqueramur. quodsi uerum constiterit, quod ante diximus, ad numerum nostrum ex uobis quos elegistis, id est, qui Athanasio post damnationem communicauerunt, sed et eos, qui Athanasio et Marcello fautores defensoresque sunt, exponamus nec imperatoribus nec concilio nec cuiquam episcopo uestrum aliqui conquerantur..hanc optionem a nostris propositam Ossius et Protogenes omnesque eorum socii suscipere timuerunt.

Inmensa autem confluxerat ad Sardiciam multitudo sceleratorum omnium ac perditorum aduentantium de Constantinupoli, de Alexandria. de hinc, qui rei homicidiorum. rei sanguinis, rei caedis, rei latrociniorum, rei praedarum, rei spoliarum nefandorumque omnium sacrilegiorum (et) criminum rei, qui altaria confregerunt, ecclesias incenderunt domosque priuatorum conpilauerunt, profanatores mysteriorum dei proditoresque sacramentorum Christi, qui impiam sceleratamque haereticorum doctrinam contra ecclesiae

fidem adserentes sapientissimos presbiteros dei, diacones, sacerdotes atroci caede mactauerunt. et eos omnes secum collectos in suo conuenticulo habuerunt Ossius et Protogenes. quosque honorantes nos omnes diacones et sacerdotes dei despiciebant, quia nec ipsi uolebamus talibus aliquando coniungi. quique uulgo

omnibusque gentilibus id. quod inter nos fuerat, referebant pro\'ueris falsa fingentes nec discordiam inter non ex causa dei ortam. sed ex humana praesumtione narrabant.

diuinis humana miscentes et ecclesiasticis rebus priuatas adiungentes ciuitatis nobis concentum seditionemque conflarunt dicentes nus grauem schismate ciuitati importasse iniuriam, nisi illis — quod nefas erat — communicaremus, et haec frequenter acclamabant. nos enim omnino illis communicare noluimus, nisi eos, quos damnauimus, proiecissent et dignum honorem concilio Orientis tribuerent.

Quae uero ipsi egerint uel quale concilium habuerint. hinc addiscere poteritis. nam Protogenes, sicut supra diximus, apud acta anathematizans Marcellum ut Paulum postea eos in communionem suscepit. Dionisium uero ab Klida prouinciae Acaiae, quem ipsi exposuerunt, in concilio habuerunt. simul secum et exponentes ut expositi. iudices et rei [et] communicantes mysteria diuina pertractant.

Bassum autem de Diocleciana ciuitate in flagitiis sceleribusque detectum et merito de Siria deportatum ordinauerunt episcopum. quique apud ipsos sceleratius uiuens detectus et ab ipsis damnatus cum ipsis hodie uidetur esse coniunctus. Aetio<uero> Tessalonicensi Protogenes frequenter probra multa criminaque obiecit, quod diceret illum concubus et habuisse et habere, cui communicare numquam uoluit. nunc uero in amicitiam receptus, quasi peiorum consortio expurgatus, apud ipsos habetur ut iustus.

Asclepas autem cum ad Constantinopolim ciuitatem propter Paulum uenisset, post immanitatem rerum atrocitatemque commisit, quae media in ecclesia Constantinupolitana gesta sunt post mille homicidia, quae altaria ipsa humano sanguine coinquinauerunt, post Inferfeetiones fratrum extinctionesque gentilium, hodieque cum Paulo, cuius causa haec gesta sunt, communicare non cessat, sed (et) illi, qui per Asclepan Paulo communicant accipientes ab eodem scripta atque ad illum mittentes.

Ex hac igitur coagulatione atque ex perditorum congregatione quale potuerit celebrari concilium, in quo flagitia sua non tam puniebant, quam agnoscebant! (21) non enim secundum nos, qui ecclesiis sanctissimis praesedemus populisque rectores

sumus, donantes et dimittentes, quae ab ipsis nec dimitti umquam possunt nec donari. quique -etiam Marcello et Athanasio ceterisque sceleratis flagitia. blasphemia, quae nefas fuerat dimittere, condonarunt. cum scriptum sit: si peccauerit homo in hominem, orabunt pro eo ad dominum; si autem in deum peccauerit. homo. quis orabit pro eo ?

nos autem talem consuetudinem non habemus nec ecclesia dei.sed nee haec docere aliquos patimur nec nouas traditiones inducere, ne proditores fidei traditoresque

scripturarum diuinarum, quod nefas est, dicamur, ne a domino et ab hominibus eondnmnemur..

Uerum illi supradicti etiam haec aduersus nos machinabantur. et quoniam sciebant nos non posse sibi scelestorum beneficio communicare. ex scriptis nos imperatorum terrere putabant, ut inuitos ad suam communionem traherent. et spectabant diuidi totius mundi profundam ecclesiae aeternamque pacem propter

Athanasium et Marcellum, per quos nomen domini blasphematur in gentibus. quos oportebat, si in se aliquid timoris dei habuissent, ne turbor iste. qui per ipsos natus est. permaneret, a sua prauissima praesumtione uel sero discedere. ne ipsorum causa contra sese scinderetur ecclesia. aut si in his, qui pro ipsis certantur, metus dei esset. etiamsi nihil damnabile apud ipsos inueniretur. tamen uel quod propter ipsos unitas ecclesiae scinditur et propter insanam rabiem cupiditatemque honoris pax profunda subuertitur. exsecrari eos ac perhorrere deberent.

Cum ita res currere uideremus, ad suam patriam regredi nostrum unusquisque decreuit placuitque nobis de Serdica scribere et ea. quae gesta sunt, nuntiare nostramque sententiam declarare.

nos cnim Athanasium et Marcellum, qui in dominum impic blasphemantes scelerati uixerunt, expositos olim atque damnatos non possumus iterum in episcopatus honore suscipere. quique crucifigentes iterum filium dei atque illum denuo publicantes acerbis ictibus confixerunt. alter enim ipsorum blasphemando in filium dei atque in eius regnum aeterna morte mortuus est semel; alter in corpus domini et misteria eius profano more atrociter peccans ceteraque flagitia inmaniter gerens episcoporum sententia eiectus est atque damnatus.

quam ob rem. quoniam a parentum traditione discedere non possumus. quia nec talem auctoritatem sumsit ecclesia nec talem potestatem a deo accepit. supradictos ad honorem dignitatemque eccelesiae nec ipsi suscipimus et suscipientes digne damnamus.

sed nec alios, qui aut olim aut postea merito damnati sunt. in ecclesia recipimus adhaerentes legibus dei traditionibusque paternis atque ecclesiasticis disciplinis. credentes prophetae dicenti: noli transgredi term i nos aeternos. quos posuerunt patres tui. quare nos numquam fixa solidaque concutimus. sed magis ea, quae sunt a parentibus constituta. seruamus.

Post multa igitur, dilectissimi fratres, haec uobis ex aperto mandamus. ne quis uestrum ab aliquo circumuentus aliquando communicet, id est Ossio, Protogeni. Athanasio, Marcello, Asclepae. Paulo. Iulio, sed nec cuiquam damnatorum de ecclesia sancta reiectis neque sociis ipsorum. qui illis siue per se siue per scripta communicant. quare uos nec ad illos scribere umquam debetis nec ab ipsis scripta suscipere. iam quod superest.

oramus uis, dilectissimi fratres, ut unitati ecclesiae consulatis (et) paci perpetuae, sanctos episcopos eligatis, in quibus et fides integra et sancta sit uita, abhorrentes eos, qui pro criminibus suis ab episcopatus honore

discincti sunt uoluntque iterum recipere locum, quem digne pro suis facinoribus amiserunt. magis magisque hos execramini, quos post facinus uidetis peiora committere nec dominum audiunt dicentem: peccasti, quiesce. iuuenescunt enim et fortiores de sceleribus efficiuntur et, quanto plus in gurgitem uitiorum mergunt, tanto plus totum orbem subuertunt. seditionibus uitiorum bella persecutionesque acerrimas sanctis ecclesiis ingerunt et tyrannico more populos dei in suum dominium captiuare contendunt.

Namque ex his rebus pessimos eorum conatus agnoscite, quando talem mundo tempestatis procellam induxerunt. qua Orientem prope totum Occidentemque turbarent, ut relinquentes singuli ecclesiasticas curas populosque dei deserentes atque ipsam euangelii doctrinam post ponentes de longinquo adueniremus, [se] senes aetate graues, corpore debiles, aegritudine infirmes — trahebamurque per diuersa nostrosque aegrotantes in itineribus deserebamus propter perpaucos scelestos olim digne damnatos, primatus ecclesiae contra fas appetentes — geratque curam de nobis imperium atque religiosi imperatores, tribuni et duces dirissima re publica de episcoporum uita statuque exercerentur. sed nec populi silent. omnis etenim fraternitas omnibus in prouinciis suspensa ac sollicita expectat, in quem finem haec malorum procella succedit.

cursusque ipse publicus attritus ad nihilum deducitur. et quid pluribus ? ortus occasusque mundi propter unum uel duos paucosque sceleratos impie sentientes et turpiter uiuentes funditus uertitur et dura saeuaque tempestate turbatur, in quibus nulla religionis semina resederunt. quae si habuissent, imitarentur prophetam dicentem: tollite et mittite me in mare et tranquillabit mare a uobis, quoniam haec tempestas propter me facta est. sed ideo haec non imitantur, quia nec iustos sequuntur. ita autem sceleratorum omnium duces quaerunt ecclesiae principatum quasi aliquod tyrannidis regnum.

Nec hoc propter bonum quoque iustitiae inquirunt. non enim ecclesiis consulunt, qui leges iuraque diuina (ac) ceterorum decreta dissoluere perconantur. propterea hanc nouitatem moliebantur inducere, quam horret uetus consuetudo ecclesiae, ut, in concilio Orientales episcopi quidquid forte statuissent, ab episcopis Occidentalibus refricaretur, similiter et, quidquid Occidentalium partium episcopi. ab Orientalibus solueretur. sed hoc ex illo suo prauissimo sensu tractabant.

uerum omnium conciliorum iuste legitimeque actorum decreta firmanda maiorum nostrorum gesta consignant. nam in urbe Roma sub Nouato et Sabellio et l\'alentino haereticis factum concilium ab Orientalibus confirmatum est. et iterum in Oriente, sub Paulo a Samosatis quod statutum est ab omnibus est signatum.

ob quam rem hortamur uos, dilectissimi fratres, considerantes ordinem ecclesiasticae disciplinae et paci totius orbis consulentes. corripiatis eos, qui sceleratis communicant, et malos de ecclesiis radicitus amputetis, ut tempestate ruente ipsorum causa innatans Christus dominus omnibus imperet uentis procellisque maritimis discedere et tribuat ecclesiae sanctae pacem perpetuam et quietam.

Nos uero nulli iniuriam fecimus, sed legis praecepta seruamus. nam iniuriati grauiter et male tractati sumus ab his, qui uolebant ecclesiae catholicae regulam sua prauitate turbare, sed ante oculos habentes timorem dei, iudicium Christi uerum et iustum considerantes nullius personam accepimus.neque alicui pepercimus, quominus ecclesiasticam disciplinam seruaremus.

unde Iulium urbis Romae, Ossium et Protogenem et Gaudentium et Maximinum a Triueris damnauit omne concilium secundum antiquissimam legem ut auctores communionis Marcelli et Athanasi ceterorumque sec-

leratomm, quique etiam homicidiis Pauli Constantinopolitani (et) cruentis actibus eius communicauerunt. Protogenem namque esse anathematizandum una cum Marcello subscribendo frequenter sententiae in ipsum uel in eius librum tnlatae, quique etiam in

Paulum Constantinupolitanum sententiam dederunt et illi postea communicauerunt. Gaudentium autem ut inmemorem decessoris sui Cyriaci suscribentis sententiis in sceleratos digne inlatis commixtumque criminibus Pauli, quem etiam impudenter defendebat.

Iulium uero urbis Romae ut principem et ducem malorum. qui primus ianuam communionis sceleratis atque damnatis aperuit ceterisque aditum fecit ad soluenda iura diuina defendebatque

Athanasium praesumenter atque audaciter, hominem, cuius nec testes nouerat nec accusatores. sed Ossium propter supradictam causam et propter beatissimae memoriae Marcum. cui graues semper iniurias irrogauit, sed et quod malos omnes pro criminibus suis digne damnatos totis uiribus defendebat et quod conuixerit in Oriente cum sceleratis ac perditis. turpiter namque Paulino quondam episcopo Daciae indiuiduus amicus fuit, homini. qui primo maleficus fuerit accusatus et de ecclesia pulsus usque in hodiernum diem in apostasia permanens cum concubinis publice et meretricibus fornicetur, cuius maleficiorum libros Machedonius episcopus atque confessor a Mobso combussit. sed (et) Eustasio et Quimatio adhaerebat pessime et carus fuit, de quorum uita infami ac turpi dicendum nihil est; exitus enim illorum eos omnibus declarauit. his itaque ac talibus iunctus. ab initio Ossius.

sceleratos semper fouens, contra ecclesiam ueniebat et inimicis dei semper ferebat auxilium. Maximinum uero a Triueris, propter quod collegas nostros episco-

pos, quos ad Gallias miseramus, noluerit suscipere et quoniam Paulo Constantinupolitano nefario homini ac perdito primus ipse communicauit et quod ipse tantae cladis causa fuit, ut Paulus ad Constantinupolim ciuitatem reuocaretur, propter quem homicidia multa facta sunt. causa ergo homicidiorum tantorum ipse fuit, qui Paulum olim damnatum ad Constantinupolim reuocauit.

Propter has igitur causas iustum duxit concilium, ut lulium urbis Romae et Ossium ceterosque supra memoratos discinigeret atque damnaret. quae cum ita sint, custodire uos ab ipsis et abstinere debetis, dilectissimi fratres, nec eos aliquando ad communionem uestram ammittere, sed nec ipsorum litteras accipere nec ad illos litteras dominicas dare.

et quoniam catholicam et apostolicam fidem uoluerunt infringere hi, qui cum Ossio erant, inducentes nouam sectam Iudeo couniti Marcelli, mixtam Sabellio et Paulo, iudaizantem, necessario ordinauimus catholicae ecclesiae fidem, quam negauerunt supradicti, qui cum Ossio sunt, et Marcelli haeretici induxerunt.

consequens est, ut acceptis litteris nostris singuli consensum huic sententiae commodantes decreta nostra propria subscriptione signetis.

Symbolum

Est autem fides nostra talis:

(29) Credimus (in) unum deum patrem omnipotentem. institutorem et creatorem omnium, ex quo omnis creatura in caelo et in terra nominatur.

et in unum genitum filium eius dominum nostrum Iesum Christum, qui ante aeuum ex patre generatus est, [et] ex deo

Thracia, Emimonto, Mysia, Pannoniis duabus, hanc exposuimus fidem.

Credimus in unum deum patrem omnipotentem, ereatorem etfactorem uniuersorum, ex quo omnis paternitas in caelis et in terra nominatur. credimus et in unigenitum eius filium dominum nostrum Iesum Christum, qui ante omnia saecula ex patre genitus cst, deum ex deo, Hemimonti, PanDoniae, Moesiae, Daciae, hanc exposuerunt fidem.

Credimus in unum deum patrem umnipotentem, creatorcm omnium ct factorem, ex quo omnia in caelo et in terra nominantur. et in unicum filium eius dominum nostrum lesum Christum ante omnia saocula. ex patre natum, deum de deo; lumen

Πστεύομεν εὶς iva θεὸν πατέρα παντοκρύορα, κτίστην xai ποιητὴν rwv πάντων, ἐξ ov moa πατριὰ ev οὐρανοῖς xai ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. - καὶ εἰς τὸν μονογενῆ avrov vlov, τὸν κύριον ἡμῶν \'Ιησοῦν Χριστόν, τὸν πρὸ πάντων τῶν aiwvwv ex

τοῦ πατρὸς γεννηθέντα, θεὸν ex θεοῦ, Εὐρώπης, θρᾴκης, \'Ημιμόντου, Ilavνονίας, Μυσίας, Δακίας, τήνδε τὴν πίστιν ἔθηκαν.

\'II ἔκθεσις τῆς πίστεως.

IIιστεύομεν εἰς eva deov πατέρα παντοκράτορα, κτίστην xai ποιητὴν άπάντων, ἐξ ον πᾶσα πατριὰ iv οὐρανοῖς xai ἐπὶ γῆς ὀνομάζεται. xai εὶς τὸν vidv avrov τὸν μονογενῆ, τὸν κύριον ἡμῶν \'I ησοῦν Χριστόν, ο; πρὸ πάντων τῶν alwvwv ex τοῦ πατρὸς ἐγεννήθη, θεὸν ex θεοῦ, fw; ἐκ φωτός, δι\'ὸν deus, ex luce lux, per quem facta sunt omnia, quae in caelis et quae in terra, uisibilia et inuisibilia, sermo qui sit et sapientia, uirtus et uita et lux uera, qui in nouissimis temporibus propter nos induerit hominem et natus sit de sancta uirgine Maria et crucifixus et mortuus et sepultus sit. tertia die surrexit a mortuis et adsumptus in caelum sedet in dextera patris, uenturus in fine mundi

lumen ex lumine, per quem facta sunt omnia, quae in caelis et quae in terra, uisibilia et inuisibilia: qui est uerbum et sapientia et uirtus et uita et lumen uerum, et qui in nouissimis diebus propter nos incarnatus est et natus ex sancta uirgine, qui crucifixus est et mortuus ct sepultus. et surrexit ex mortuis tertia die ct receptus in caelo est et sedet in dc lumine, per quem omnia et proptcr quem omnia facta sunt in caelo et in terra, uisibilia et innisibilia, uerbum, sapientia et potestas, lumen uerum sempiternum in omnibus, qui nouissimis temporibus propter nos homo factus est et creatus ex sancta uirgine, crucifixus et mortuus et sepultus. et rcsurrexit a mortuis tertio die, receptum in caelis, sedentem ad dexteram patris et

φῶς ἐκ φωτός, δι\'οὐ ἐγένετο τὰ πάντα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ καὶ τὰ ἀόρασα, λόγον ὄντα xai σοφίαν xai δύναμιν καὶ ζωὴν καὶ φῶς ἀληθινόν, τὸνἐπ\'ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν δι\' ἡμᾶς ἐνανθρωπήσαντα xai γεννηθέντα ix τῆς ἁγίας παρθένου, w σταυρωθέντα xai dnoθανόντα xai ταφέντα xai ἀναστάντα ix νεκρῶν τῆ τρίτη ἡμέρα, xai avaληφθέντα ei; οὐρανὸν xai καθεσθέντα iv δεξιᾶ τοῦ πατρὸς xai ἐχόκαὶ δι\' οὐ πάντα ἐγένετο iv τοῖς ovρανοῖς xai ἐπὶ τῆς γῆς, τὰ ὁρατὰ xai τὰ ἀόρατα, ο; ἐστιν λόγος xai σοφία xai δύναμις xai ζωὴ xai φῶς τὸ ἀληθινὸν τὸ ἀῖδιον iv πᾶσιν, δς ἐπ\' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν δι\'ἡμᾶς ἐνηνθώπησε καὶ ἐγεννήθη ἐκ τῆς παρθένου τῆς aylag, ό; ἐσταυρώθη xai ἀπέθανε xai ἐτάφη xai ἀνέστη ἐκ νεκρῶν τῆ τρίτη ἡμέρᾳ xai ἀνελήφθη εἰς ovgavov xai ἐκάθισεν ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς xai ἔστιν ἐρχόμενος iv συνiudicare uiuos et mortuos et reddere unicuique secundum opera sua, cuius regnum incessabile permanet in aeterna saecula. est enim sedens in dextera patris, non solum in isto saeculo, sed et in futuro.

credimus in spiritum sanctum, hoc est in paraclitum, quem promittens apostolis post adsumtionem suam in caelum misit

dextera patris, uenturus indicare uiuos, et mortuos et reddere unicuique secundum opera eius, cuius regnum sine cessatione permanet in inmensa saecula. sedet enim in flextera patris non sulum in hoc saeculo, sed et in futuro. credimus et in spiritum

sanctum, hoc est paracletum. quem promittens apostolis post reilitum in caelos misit docere eos uenientem in fine saeculi iudicare uiuos et mortuos et reddere unicuique secundum facta sua, cuius imperium sempiternum manebit in aeterna saecula, sedens semper ad dexteram patris, non solum in hoc saeculo, sed etiam in futuro. credimus et in unum spiritum sanctum dei, hocest paradetum, quem pollicitus apostolis post in caelum ascensionem misit

μενον ijti ουντελείη τοῦ alwvos κρῖ- ναι ζῶντας καὶ νεκροὺς xai ἀποδοῦ- ναι ἑκάστψ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ού y βασιλείεία ἀκατλυτος ovoa διαμενεῖ ri; τοὺς ἀπείρους αἴῶνας. ēσται ydo καθεζόμενος ἐν δεξιᾶ τοῦ πατρός, OV μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτψ, ἀλλὰ xai ev τῷ μέλλοντι. xai εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, τουτέτι τὸν παράκλητον, ὅπερ ἐπαγγειλάμενος Toiς ἀποστόλοις μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς avrov ἄνοδον ἀπέστειλε τελείᾳ τῶν αἰώνων κρϊναι ζῶντας xai νεκροὺς xai ἀποδοῦναι ἑκάστψ κατὰ τὰ ἔργα αὐοῦ, ον ή βασίλεια ἄνευ συντελείας διαμένει εἰς αἰῶνας ἄνευ τέλους. κάθηται γὰρ ἐκ δεξιῶν τον πατρὸς dei ov μόνον ἐν τῷ αἰῶνι τούτψ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. πιστεύομεν xai εἰς τὸ πνεῦμα τὸ δγιον τοῦ θεοῦ, τουτέστι τὸν παράκλητον, τοῦτον δή, ὅν, ώς ἐπηγγείλατο ο Χριοτὸς τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς, μετὰ τὴν docere illos et instruere de omnibus, per quem sanctificantur animae in ipsum fideliter credentes. credimus et in sanctam ecclesiam. in remissam peccatorum, in carnis resurrectionem, in uitam aeter- nam.

illos uero, qui dicunt ex \'id, quod non fuit\' filium aut ex alia substantia et non ex deo aut qui dicunt fuisse aliquando tempus uel saeculum, quando non fuit filius, haereticos damnat sancta et catholica ecclesia. similiter et illos, qui dicunt tres esse deos

ac memorari omnia, per quem et sanctificantur sincere in eum credentium animae. eos autem, qui dicunt de non cxstantibus esse filium dei uel ex alia substantia et nOli ex deo et quod erat aliquando tempus aut saeculum, quando non crat, alienos nouit sancta et catholica ecclesia. similiter et eos, qui dicunt tres esse deos uel cere eos et monere omnia, per quem et sanctificantur et niuunt religiosorum animae in eum credentes. dicentes autem ex nihilo esse filium uel ex alia substantia spiritum et non ex dco ct erat aliquando tempus\' uel saeculum\', \'quando non erat\', alienus nouit sancta ct catholica ecclesia. similitcr etiam dicentes tres esse deos uel

διδάξαι αὐτοὺς xai ύπομνῆσαι πάνra, δι\' ού xai ἁγιαοθήσοται ai τῶν εἰλικρινῶς εἰς αὐτὸν πεπιστευκότων ψυχαί. TOV; δὲ λέγοντας ἐξ οὐκ Svτων τὸν υίὸν ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως xai μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ xal \'ήν notE χρόνος, ὅτε ονx ἠν\', ἀλλοτρίους oldev ἡ καθολικὴ ἐκκληοία. ὁμοίως καὶ τοὺς λέγοντας τρεῖς είναι ἄνοδον αὐτοῦ εἰς τοὺς οὐρανοὺς t_απέστειλεν τοῦ διδάξαι αὐτοὺς; καὶ ύπομνῆσαι αὐτοὺς πάντα, δι\' οὺ άγυιζονται xai άγιάζουοιν τὰς ψυχὰς τῶν ἀληθιῶν τῶν ἀληθῶς ei; αὐτὸν ntστευόντων. rovg δὲ λέγοντας, ὅτι E; οὐκ ὄντων ἐστν ο vlό; TOV θεοῦ ἢ ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως T6 ανεῦμα καὶ μὴ ἐκ τοῦ θεοῦ ἤὅτι ἦν ,-rore χρόνς ἤ αἰών, ὅτε οὐκ ἦν, ἀλλοτίους οἰδεν ἡ uyia xaὶ καθολικὴ ἐκκλησία. aut Christum non esse deum aut

ante aeuum non fuisse Christum neque filium dei aut ipsum patrem et filium et spiritum sanctum aut non natum filium aut non sententia neque uoluntate deum patrem genuisse filium, hos omnes anathematizat et execratur sancta et catholica ecclesia.

Christum nOli osse deum et ante saecula neque Christum neque filium cum esse dei ueleum ipsum esse patrem et filium ct sanctum spiritum uel innascibilem filium uel quod neque consilio neque uoluntate patcr genuerit filium, anathematizat sancta et catholica ecclesia. 15

Christum non esse deum siue spiritum non esse dei uel ante saecula nec Christum nec filium et nec spiritum tlei esse uel eundem patrem et filium et spiritum sanctum uel nOli natum filium uel natum spiritum aut noluntate\’ uel arbitrio\’ pater genl-lit filium\’, \’fecit\’ siue \’ereauit\’ ud demonstrauit\’, sed \’secundum intellectum omnia scientem, uerbum del\’, hos omnes anathematizat sanrta catholica ecclesia.

θεοὺς ἢ τὸν Χριστόν μὴ elναι θεόν ἢ πρὸ τῶν αἰώνων μήτε Χριστὸν μήτε υἱὸν αὐτὸν εἰναι θεοῦ ἢ τὸν αὐτὸν 20 εἶναι πατέρα καὶ υἱὸν ἢ dytov πνεῦ- μα ἢ ἀγέννητον υἱὸν ἢ ὅτι ον βουλήσει οὐδὲ θελήσει ἐγέννησε ο πατὴρ τὸν viov, ἀναθεματίζει ἡ ayia xai καθολικὴ ἐκκλησία. 25

τοὺς δὲ λέγοντας, ὅτι roEi; εἰσι θεοὶ ἢ ὅτι ὁ Χριστὸς OVX ἓ θεὸς ἥ ὅτι τὸ πνεῦμα οὐκ ἔστι θεοῦ ij ὅτι πρὸ αἰώνων ovdi ὁ Χριστὸς xai ὁ υἱὸς οὐδὲro πνεῦμα τοῦ θεοῦ ἐστιν ἢ ὅτι 6 αὐτὸς Ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱὸς xai rd πνεῦμα τὸ ἅγιον ἢ ἀγέννητον τὸν υἱὸν ἢ γεννητὸν TO πνεῦμα ij ὅτι βουλῆ ij θελήματι Ὁ πατήρ ἐγέννησε τὸνυἱὸνij ὅτι ἐποίησεν ἤ ὅτι ἔκτισεν ἢ ὅτι προεχείρισενἢ ὅτι γνώμη γέγονεν Ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, ὃς πάντα οἴδε ὁμοῦ σὺν τῷπατρί, xai τούτους πάντας ἀναθεματίζει ἡ ayla καθολικὴ ἐκκλησία.

Subscriptiones

[Opto uos in domino bene ualere].,

(1) Stephanus episcopus Antiochiae prouinciae Siriae Coelae, opto uos in domino bene ualere.

(2) Olympius episcopus Doliccus, opto uos in domino bene ualere.

(3) Gerontius episcopus Raphaniae (,opto uos in domino bene ualere).

(4) Menofantus episcopus ab Ephesoopto uos in domino bene ualere.

(5) Paulus episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(6) Eulalius episcopus ab Amasias, opto uos in domino bene ualere.

(7) Machedonius episcopus a Mopsuestia, opto uos in domino bene ualere.

(8) Thelafius episcopus a Calchedonia, opto uos in domino bene ualere.

(9) Acacius episcopus a Caesarea, opto uos in domino bene ualere.

(10) Theodorus episcopus ab Heraclia, opto uos in domino bene ualere.

(11) Quintianus episcopus a Gaza, opto uos in domino bene ualere.

(12) Marcus episcopus ab Aretusa, opto uos in domino bene ualere.

(13) Cyrotus episcopus a Roso, opto uos in domino bene ualere.

(14) Cyrotus episcopus a Lisinia, opto uos in domino bene ualere.

(15) Antonius episcopus a Zeumate, opto uos in domino beneualere.

(16) Antonius episcopus a Docimio, opto uos in domino bene ualere.

(17) Dianius episcopus a Caesarea, opto uos in domino bene ualere.

(18) Uitalis episcopus a Tyro, opto uos in domino bene ualere.

(19) Eudoxius episcopus a Germanicia, opto uos in domino bene ualere.

(20) Dionisius epicopus ab Alexandria prouinciae (Ciliciae), opto uos in domino bene ualere.

(21) Machedonius episcopus a Birito, opto uos in domino bene ualere.

(22) Eusebius episcopus ab Dorilaio, opto uos in domino bene ualere.

(23) Basilius episcopus ab Anquira, opto uos in domino bene ualere.

(24) Prohaeresius episcopus a Sinopa, opto uos in domino bene ualere.

(25) Eustatius episcopus ab Epiphania, opto uos in domino bene ualere.

(26) Pancratius episcopus a Parnaso, opto uos in domino bene ualere.

(27) Eusebius episcopus a Pergamo, opto uos in domino bene ualere.

(28) Sabinianus episcopus at Chadimena, opto uos in domino bene ualere.

(29) Bitinicus episcopus a Zelon, opto uos in domino bene ualere.

(30) Dominius episcopus a t Polidiane, opto uos in domino bene ualere.

(31) Pison episcopus a Trocnada, opto uos in domino bene ualere.

(32) Cartherius episcopus ab Aspona, opto uos in domino bene ualere.

(33) Filetus episcopus a Iuliopoli, opto uos in domino bene ualere.

(34) Squirius episcopus a Mareota, opto uos in domino bene ualere.

(35) Filetus episcopus a Cratia, opto uos in domino bene ualere.

(36) Timasarcus episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(37) Eusebius episcopus a Magnesia, opto uos in domino bene ualere.

(38) Quirius episcopus a Filadelfia, opto uos in domino bene ualere.

(39) Pison episcopus ab Adanis, opto uos in domino bene ualere.

(40) Thimotheus episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(41) Eudemon episcopus a Thaneos, opto uos in domino bene ualere.

(42) Callinicus episcopus a Pelusio, opto uos in domino bene ualere.

(43) Eusebius episcopus a Pergamo, opto uos in domino bene ualere.

(44) Leucadas episcopus ab Ilio, opto uos in domino bene ualere.

(45) Niconius episcopus a Troadosopto uos in domino bene ualere.

(46) Adamantius episcopus a Cio, opto uos in domino bene ualere.

(47) Edesius episcopus a Coo, opto uos in domino bene ualere.

(48) Theodulus episcopus a Ncocaesarea, opto uos in domino bene ualere.

(49) Sion episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(50) Theogenes episcopus a Licia, opto uos in domino bene ualere.

(51) Florentius episcopus ab Ancyra, opto uos in domino bene ualere.

(52) Isaac episcopus a Leto, opto uos in domino bene ualere.

(53) Eudemon episcopus, suscripsi pro ipso, opto uos in domino bene ualere\’.

(54) Agapius episcopus a Theno, opto uos in domino bene ualere.

(55) Bassus episcopus a Carpatho, opto uos in domino bene ualere.

(56) Narcissus cpiscopus ab Irenopoli, opto uos in domino bene ualere.

(57) Ambracius episcopus a Mileto, opto uos in domino bene ualere.

(58) Lucius episcopus ab Antinoo, opto uos in domino bene ualere.

(59) Nonnius episcopus a Laudocia, opto uos in domino bene ualere.

(60) Pantagatus episcopus ab Attalias, opto uos in domino bene ualere.

(61) Flaccus episcopus ab Laudocia, opto uos in domino bene ualere.

(62) Sisinnius episcopus a Perge, opto uos in domino bene ualere.

(03) Diogenes episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(64) Cresconius episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(65) Nestorius episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(66) Ammonius episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(67) Eugenius episcopus, opto uos in domino bene ualere.

(68) Antonius episcopus a Bosra, opto uos in domino bene ualere.

(69) Demofilus episcopus a Beroe, opto uos in domino bene ualere.

(70) Euticius episcopus a Filippopoli, opto uos in domino bene ualere.

(71) Seuerus episcopus a Gabula, opto uos in domino bene ualere.

(72) Thimotheus episcopus ab Ancialo, opto uos in domino bene ualere.

(73) Ualens episcopus a Mursa, opto uos in domino bene ualere.

EXPLICIT DECRETUM SYNODI ORIENTALIUM APUD SERDICAM EPISCOPORUM A PARTE ARRIANORUM, QVOD MISERUNT AD AFRICAM.

V. Epistula syn. Ariminensis et gesta Nicaena(359) — Cou VIII Epist. ipsa

Beatissimo et gloriosissimo Augusto Constantio synodus Ariminensis.

Iubente deo et praecepto pietatis tuae credimus fuisse dispositum, ut ad Ariminensium locum ex diuersis prouinciis Occidentalium episcopi ueniremus, ut fides claresceret omnibus ΑΝΤΙΓΤΑΦΟΝ ΕΠΙΣΤΟΛΗΣ ΙΙΑΡΑ ΤΗΣ .ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΥΓΟΥΣΤΟΝ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΝ. 1. Ex τε τῆς τοῦθεοῦ κελεύσεως xai τοῦ τῆς σῆςεὐσεβείας προστάγματος Ta πάλαι δογματισθέντα γεγενῆσθαι πιστεύομεν. εἰς γὰρ \'Αρίμηνον ἐκ πασῶν τῶν πρὸς Δύσιν πόλεων εἰς τὸ avro πάντες οἱ ἐπίσκοποι συνήλθομεν, Iva xai ecclesiis catholicis et haeretici noscerentur. dum enim omnes, qui recte sapimus, contractaremus, placuit fidem ab antiquitate perseuerantem, quam praedicauerunt prophetae, euangelia et apostoli per ipsum deum et dominum nostrum Iesum Christum, saluatorem imperii tui et largitorem salutis tuae, (ut), quam semper obtinuimus, teneamus.

nefas enim duximus sanctorum aliquid mutilare et eorum, qui in Nicheno tractatu consederant una cum gloriosae memoriae

ἡ πίστις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, γνωρισθῆ καὶ oi ravavria φρονοῦντες ἔκδηλοι γένωνται. ὡς γὰρ ἐπὶ πλεῖστον διασκοποῦντες εὑρήκαμεν, ἀρεστὸν ἐφάνη rijv πίστιν τὴν ex παλαιοῦ διαμένουσαν, ἣν xai oi προφῆται xai ra εὐαγγέλια xai oi ἀπόστολοι διὰ τοῦ xvgiov ἡμῶν \'Ιησοῦ Χριστοῦ ἐκήρυξαν, rov xal τῆς σῆς βαιλείας

φρουροῦ xai τῆς σῆς ῥώσεως προστάτου, iva ταύτην κατασχόντες υλάξωμεν xal φυλάττοντες μέχρι τέλους διατηρήσωμεν. ἄτοπον γὰρ xai ἀθέμιτον ἐφάνη τῶν ὀρθῶς xai δικαίως ὡρισμένων τι μεταλλάσσειν xai τῶν iv Νικαίᾳ κοινῇ μετὰ τοῦ ἐνδοξοτάτου Kwvoravrlvov τοῦ σοῦ πατρὸς καὶ βασιλέως ἐσκεμμένων ὧν ἡ

Constantino patre pietatis tuae; qui tractatus manifestatus est et insinuatus mentibus populorum et contra haeresim Arrianam tunc positus inuenitur, (at non solum ipsa, sed etiam reliquae) haereses inde sunt expugnatae. a quo si aliquid demtum fuerit, uenenis haereticorum aditus panditur.

Ideo Ursatius et Ualens in suspicionem eiusdem haereseos Arrianae uenerunt aliquando et suspensi erant a communione et rogauerunt ueniam, sicut eorum continent scripta, quam meruerant tunc temporis a concilio Mediolanensi assistentibus etiam legatis

διδα□χαλίαxai τὸ q ρότημα διῆλθέτε xai ἐχηρύχθη εἰς πά□υς ἀτθρώπων ἀχοάς τε xai διατοίας, ἥτις ἀντίπαλος μόνη xal όλετὴρ τῆς \'Αρείgειου αίρέ□εως ὑπῆρξε, δι\'ἥςοὺ μόνον αὕτη. ἀλλὰ xaὶ ai hunni alQeoet; χαθηρέθη□αν, ἓν ὄντως χαὶ τὸ προ□θεῖναί τι □φαλερὸν xai ἀφελέ□θαι n ἐπιχίτδυνοτ πάρχει ώς, εἴπερ τι θάτερον γένοιτο, ἔ□ται τοῖς ἐχφροῖς ᾶδεια τοῦ ποιεῖν, ἄπερ βούλονται.

2. ΟθενΟὐρ□άχιός τε χαὶ Οὐάλης, ἐπειδὴ ἔχταλαι μέτοιχοί τε χαὶ □ύμφωνοι τοῦ\'Αρειανοῦ δόγματος ἦ□αν χαθε□τηχότες. xai τῆς ἡμετέρας χοινωνίας χωρι□θέντες ἀπεφάνθη□αν. ἥςῖνα μετά□χω□ιν, ἐφ\' oi; iavToi; □υνεγνώχει□αν πλημμελή□αντες, μετανοίας τε xai □υγγνώμης ἠξίουν τυχεῖν, ώς xai τὰ ἔγγραφα τὰ π\'ἐχείνων γεγενημένα μαρτυρεῖ. δι\'ὧν άπάντων φειδὼ γεγένηται xai τῶν ἐγχλημάτωτ □υγγνώμη. ἦν δὲ ú χαιρός χαθ\'δν ταῦτα ἔπράττετο, ὅτε ἐν Μεδιολάνω τὸ □υνέδριοτ Tij; □υνόδου □υνεχροτεῖτο, □υμπαρόντωτ δὲ χαὶ τῶν πρε-

Romanae ecclesiae. Constantino praesente in hoc cum magno examine fuisset conscriptum, quod tenens baptizatus ad quietem dei commigrauit, nefas putamus inde aliquid mutilare et tot sanctos et confessores et successores martirum ipsius tractatus conscriptores in aliquo remouere, cum et ipsi praeteritorum catholicorum secundum scripturas cuncta seniarunt. (quorum fides) mansit usque in haec tempora, quibus pietas tua (a) deo patre per deum et dominum nostrum Iesum Christum regendi orbis accepit (facultatem).

*****

σβυέρων τῆς τῶν \'Ρωμαίων κκλησίας - ἐγνωκότες δὲ μα xal τὸν μετὰ τελευτὴν ᾶξιον μνήμης Κωνσαντῖνον μετὰ πάσης ἀκριβείας xai ἐξετάσεως τὴν συγγραηεῖσαν πίστιν ἐκτεθεικότα. ἐπειδὴ δὲ ὡς ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο βαπτισθεὶς xai πρὸς τὴν ὀφειλομέην εἰρήνην ἀνεχώρησεν,ἄτοπον elvat μετ\' ἐκεῖνόν TI xatvotομεῖν xai τοσούτους ἁγίους ὁμολοητάς, μάρτυρας, τοὺς xai τοῦδε τοῦ δόγματο; συγγραφεῖς re xai εὑρετὰς ὑπεριδεῖν, οιτινες xard τὸν παλαιὸν τῆς ἐκκλησίας θεσμὸν ἅπαντα

φρονοῦντες διαμεμενήκασιν. wv ὁ θεὸς τὴν πίστιν xai εἰς rovg covς χρόνους τῆς βασιείας μετέδωκε διὰ rov δεσπότου ἡμῶν \'Ιησοῦ Χριστοῦ, δι\' ov σοι καὶ τὸ βασιλεύειν οὕτως ὑπῆρξεν ὡς xai τῆς καθ\'ἡμᾶς οἰκουμένης κρατεῖν. πάλιν yovv oi ἐλεεινοὶ xai οἰκτροὶ τῷ q ρονήματι ἀθεμίτῳ τολμήατι τῆς δυσσεβοῦς φρονσζως κήρυκας ἑαυτοὺς ἀνήγγειλαν xai ἐπιχειροῦσιν ἀνατρπειν πᾶν ἀληθείας σύνταγμα. ὡς

*****.tunc etiam conabantur conuellere; quod fuerat positum ratione. et cum pietatis tuae litterae iusserunt tractari de fide, offerebatur nobis a supradictis turbatoribus ecclesiarum adsociato Genninio et Gaio nouum nescio quid.considerandum, (quod) multa peruersae doctrinae continebat. at uero cum uideretur displicere, quod offerebant publice in concilio, putauerunt aliter esse conscribendum. equidem haec breui tempore saepe mutasse manifestum est.

et ne frequentius ecclesiae perturbentur, placuit statuta uetera rata et inmutabilia seruari. ad

γὰρ xard ro cov πρόσταγμα ro συνέδριον τῆς ovvodov συνεκροτεῖτο, κἀκεῖνοι τῆς idlag ἀπάτης ἐγύμνουν τὴν σκέψιν. ἐπειρῶντο γὰρ πανουργία τινὶ καὶ ταραχῇ προσφέροντές τι καινοτομεῖν, τῆς τοιαύτης ἑταιρίας τοὺς συναλιοκομένους εὑρόνες Γερμήιον, Αὐξέντιον καὶ Γύϊον, τοὺς τὴν ἔριν xai dtxοστασίαν ἐμποιοῦντασ. wv ἡ διδασκαλία μία μὲν ovaa πᾶν πλῆθος βλασφημῶν ὑπερβέβηκεν. ὡς de συνεῖδον οὐχὶ τῆς τοιαύτης προαιέσεως ὄντας ovre ὁμογνωμοῦντας, ἐφ\' οἰς κακῶς ἐφρόνουν, εἰς ro συμβολιον ἡμῶν μετήγαγον ἑαυτούς, w; δοκεῖν ἕτερόν τι γράφειν. ἠν δὲ ο καιρὸς βραχὺς ό xai τὰς γνώμας αὐτῶν ηξελέγχων. iva ovv μὴ τοῖς αὐτοῖς dei τὰ τῆς ἐκκλησῖας περιπίπτη xal ταραχὴ xai θόρυβος καλινδούμενος συγχέη, βέβαιον ἐφάνη τὰ πάλαι ὡρσμένα ἔννομα xai ἀμετακίνητα διαφυλάττειν, τοὺς δὲ προειρημένους τῆς ἡμετέρας κοινωνίας ἀποκεχω4 ρίσθαι. δι\'ἣν αἰτί τοὺς ἀναδιδάξοντας πρέσβεις πρὸς τὴν orjv ἐπιεί- instruendam igitur tuam clementiam (legatos nostros misimus, ut sententiam concilii per litteras nostras nuntiarent), quibus hoc ipsum solum mandauimus, ut non aliter legationem perferrent, quam (ut) statuta uetera permanerent firmissima, ut et sapientia tua cognosceret non hoc, quod promiserant supradicti Valens, Ursacius, Germinius et Gaius, si (aliquid rectorum) sublatum fuisset, pacem posse compleri. magis enim turbatio cunctis regionibus et ecclesiae Romanae inmissa est.

Ob quam rem tuam rogamus clementiam, ut placidis auribus et sereno uultu uniuersos legatos nostros et respicias et audias neue aliquid permittat clementia tua iniuria ueterum conuelli, sed manere ea, quae a maioribus nostris accepimus, quos fuisse et prudentes et sine spiritu sancto dei non egisse confidimus, quia ista

κειαν άπεστάλκαμεν, τὴν γνώμην τοῦ συνεδρίου διὰ τῆς έπιτολῆς μηνύcovra;\' τοίς δὲ πρέσβεσι πρό ye πάντων τοῦτο παρεκελυαάμεθα τὸ τὴν ἀλήθειαν πιστώσασθαι ἐκ τῶν πάλαι ἀρκαίων xai dtxalwv ὁρμωμένους. oi xui τὴν σὴν

ἀναδιδάξυσιν ὁσιότητα, ὅτι οὐχ, ὧοπερ ἔφησαν ὑρσαάκιός te xai Οὐάλης, ἔσταιι εἰρήνη, εἴπερ rt τῶν δικίων ἀνατρπείη. πῶς γὰρ εἰρήνην οίόν τε ἄγειν τοὺς τὴν εἰρήνην καταλύοτας μᾶλλον γὰρ ἔρις xai ταραχὴ ix τούτων ονν ταῖς λοιπαῖς πόλεσι xai τῆ τῶν \'Ρωμααίων ἐκκλησία γενήσεται .

3, Διὸ δὴ ἱκετεύομεν τὴν oijv ἐπιείκειαν, Iva προσηνέσιν ἀκοαῖς xai γαληναίφ βλέμματι τοὺςήμετέρους πρέσβεις ἀθρήσειας μήτε πρὸς ὕβριν TWV τετελευτηκότων καινόν n μεταλλάττειν ἐπιρέφειας, ἀλλ\' ἑάσης ἐμμένειν ἡμᾶς Toi; παρὰ TWV προγόνων ὁρισθεῖσι re xai νενομοθετημένοις. οὕς Snavra μετὰ άγχινοίας re xai φρονήσεως xai πνεύματος dytov πεποιηκέναι φήσαιμεν ἄν.

nouitate non solum fideles populi perturbati sunt, uerum etiam et infideles ad credulitatem uetantur accedere. oramus etiam, ut praecipias tot episcopos, qui Arimino detinentur, inter quos plurimi, qui aetate et paupertate defecti sunt, ad suam prouinciam remeare, ne destituti sine episcopis laborent populi ecclesiarum.hoc etiam frequentius postulamus, ut nihil innouetur, nihil minuatur, sed maneant incorrupta, quae patris sanctae pietatis tuae temporibus et tuis religiosis saeculis permanserunt. nec iam nos fatigari aut conuelli a sedibus nostris tua sancta prudentia permittat, sed ut quieti (cum populis suis episcopi) uacent semper postulationibus, quas

τὰ γὰρ vvv παρ\' ἐκείνων καινοτμούμενα τοϊς μὲν πιστεύσασιν ἀπιστίαν ἐμποιει, τοῖς de ἀπιστοῦσιν ὠμότητα. ἱκετύομεν de hi, ἵνα κελεύσης τούς ἐπισκόπους τοὺς ἐν ταῖς ἀλλοδαπαῖς διατρίβοντας, ot); xai τό τῆς ἡλικίας ἐπίπονον xai τό τῆς πενίας ἐνδεὲς τρύχει, τὴν εἰς τὰ oixeia ἀνακομιδὴν ῥᾳδίαν ποιήσασθαι, ἵνα μὴ ἒρημοι τῶν ἒπισκόπων ἀφωρισμένων ai ἐκκλησίαι δια-15 μένωσιν. ἒτι de πρός ἅπασι xai τοῦτο δεόμεθα, iva μηδὲν μήτε ἐλλείπῃ τῶν προϋπαρξάντων μήτε πλεονάξοι. ἀλλὰ πάντα ἄῤῥηκτα διαμείνῃ ix τῆς τοῦ σοῦ πατρός εὐσεβείας xai εἰς τόν νῦν χρόνον διαφυλαττόμενα, μήτε λοιπόν ἡμᾶς μοχθεϊν xai κῶν οἰκείων παροικήσεων ἀλλοτρίους ἐπιτρέψειας γίνεσθαι\' ἀλλ\'ἵνα oi inioxonoi ovv Toiς ἰδίοις J.aoi; μετ\'εἰρήνης εἰς εὐχάς τε xai λατρείας σχολὴν ἄγοιεν, ἱκετεύοτες ὑπὲρ τῆς σῆς βασιλείας habent semper et pro salute tua et pro regno tuo et pro pace, quam tibi diuinitas meritis tuis profundam et perpetuam largiatur.

legati autem nostri et suscriptiones et nomina episcopurum uel legatorum perferent, sicut idem alia scriptura instruit tuam sanctam religiosamque prudentiam.

Textus sarratiuus

(4) Cum hac epistula integrae fidei suscribentes episcopi catholici miserunt decem legatos ad imperatorem. nihilominus et pars haereticorum misit ex suo corpore decem legatos, qui, ubi uenerunt ad imperatorem, suscepti sunt, ita ut legati catholicorum non susciperentur; atque longa dilatione fatigati et minis imperatoris perterriti damnauerunt integram fidem, quam antea defendebant, et susceperunt perfidiam, quam ante damnauerunt. haec ita esse ex subiectis inuenies.

Gesta Nicaena — Gesta, Ubi Praeuaricati Sunt Episcopi Legati A Fide Vera, Incipiunt — Eusebio et Ypatio conss VI. Idus Octobris

(5). Cum consedissent episcopi mansionis Nicheae, quae

και σωτηρίας xai είρήνης, ἣν ij θειότης σοι είς τὸ διηνεκὲς χαριείται.οi δὲ ήμέτεροι πρέσβεις τάς re ὑπογραφὰς xai τὰς τῶν ἐπισκόπων προσηγορίας κομίζουσιν, οϊτινες xai ἐξ αὐτῶν τῶν θείων γραφῶν ιὴν σὴν ἀναδιδάξουσιν δσιότητα. antehac Ustodizo uocabatur, in prouincia Tracia, Restutus, Gregorius, Honoratus, Arthemius, Yginus, lustinus, Priscus, Primus,-

mus, Taurinus, Lucius, Mustacius, Urbanus, Honoratus, Solutor, Restutus episcopus Carthaginis dixit: \'Scit prudentia uestra, consacerdotes sanctissimi, quod, cum Arimino de fide tractatus haberetur, contentio sic discidium fecerat, ut de sacerdotibus dei diabolo inmittente discordia fieret, atque exinde factum fuerat, ut in fratres nostros ego Restutus et pars episcoporum, quae sequebatur, Ursacium, Ualentem, Gcrminium et Gaium quasi in auctores mali intellectus sententiam promeremus, id est, ut a nostra communione segregarentur.

Sed quia in comminus positi uniuersa tractauimus et uniuersa discussimus inuenimusque, quod nulli displicere debeat, id est fidem in his catholicam iuxta professionem suam, cui et nos subscripsimus omnes, neque umquam haereticos fuisse et ideo, quia pacis concordia apud deum res est maxima, placuit, ut communi consensu nostro omnia, quae apud Ariminum tractata sunt, in irritum deducantur et communio eorum deo fauente

integra conueniret nec quisquam in discidio remaneat, quod eos aut maculare possit aut debeat. et ideo, ut dixi, quia praesentes sumus, unusquisque debet dicere, an rectum sit, quod prosecutus sum, et manu sua suscribere\'. ab uniuersis episcopis dictum est \'placet\' et suscripserunt.

Textus narratiuus

(7). Quae sit autem fidei confessio, cui postea subscripserunt, quam etiam Ualens secum in Ariminum pertulit, ex infra scripto recognosces. EXPLICIT.

Vi. Incipit Exemplum Fidei Epistulae Missae Ad Constantium 1Mperatorem A Perfidis Episcopis

Domino merito gloriosissimo ac uictoriosissimo Augusto Constantio synodus Ariminensis Orientalibus consentiens [id est Migdonius, Megasius, Ualens, Epictetus et ceteri, qui haeresi consenserunt).

Inlustrati pietatis tuae scriptis maximas deo rettulimus et referimus gratias, quod nos beaueris intimans nobis illa, quae cum discursione pietatis tuae facere de-

beremus, ne quis \'usiae\' uel \'omousii\' nomina ecclesiae dei ignota aliquando, nominet, quod scandalum inter fratres facere solet. plurimum gratulati sumus, quia id, quod tenebamus, recognouimus.

o nos beatos, quibus occurrit tanta felicitas, ut cognitione tuae pietatis ceteri, qui haec nomina pro deo et dei filio adsumere solent, modum acceperint reuicti! nos igitur reddentes obsequium clementiae tuae, quod coram ueritatis status eluxit, quae, quia nesciat uinci, et obtinuit uictoriam„ ut indignum deo nomen, quod nusquam in legibus sanctis scriptum est, iam a nullo dicatur.

Unde oramus pietatem tuam, quoniam in eo loco, ubi synodus gesta est, unde responsum per nostros legatos dedimus, adhuc detinemur, iubeat nos, qui integram cum Orientalibus doctrinam retinemus, iam ad nostras plebes dimitti, ut ex hac parte appareant amatores ueritatis, qui deo non mutant nomen, nec cum eis, qui peruersa doctrina infecti sunt, diutius nos, qui ueritatem catholicam tenemus, dctineamur.

unde impense oramus, domine, pietatem tuam ante deum patrem et dominum Iesum Christum deum et dei filium, facias nos, qui suscripsimus sanae doctrinae recedentes ab \'usiae\' nomine te imperante, (et) iubeas nos ad nostras plebes dimitti; ut laetetur ecclesia, quae immutare nomina dei et filii eius non ammittit in totum, imperio tuae uirtutis et gloriae, cui tantum diuinitas contulit, ut apparente dictionis sacrilegio iam \'usiae\' et \'omousii\' nomina recedant, quae in diuinis scripturis de deo et dei filio non inueniuntur scripta.

Subueni, pie imperator, dei summi cultoribus, subueni eis, qui per Christum dei filium deum patrem omnipotentem orant; subueni eis, qui iudicio tuo deuotas offerunt aures, qui nesciunt colere nisi deum patrem per dominum nostrum Iesum Christum gloriae eius filium. et praecipe, domine imperator, ad nostras nos plebes remeare datis litteris ad u. c. praefectum praetorii Taurum, quia

et nos in praedicatione nominis dei Orientalibus et tuae dispositioni plenum reddimus obsequium. in hac re, in qua semper tenuimus, iam ad nostras plebes redire debemus. de hac autem re ad coepiscopos nostros Orientales litteras dedimus, ut sciant hoc semper tenuisse et in fide catholica cum ipsis permanere. diuina pietas gloriosissimum te semper et ubique per omnia faciat uindicem, domine piissime imperator. EXPLICIT.

Vii. Incipit Epistula Legatorum Missa Ad Constantium Imperatorem A Liberio Episcopo Urbis Romae Per Luciferum Episcopum — Gloriosissimo Constantio Augusto Liberius episcopus

Obsecro, tranquillissime imperator, ut mihi benignas aures clementia tua tribuat, quo possit mansuetudini tuae mentis meae propositum apparere. de Christiano

enim imperatore et sanctae memoriae filio Constantini hoc ipsud sine cunctatione mereor impetrare; sed in eo me laborare intellego, quia repetita satisfactione placabilem etiam circa reos animum tuum in gratiam meam reuocare non possum.

sermo enim pietatis tuae iam dudum ad populum missus me quidem, quem patienter omnia ferre necesse est, plurimum lacerat, sed animum tuum, qui lenitati semper uacat, qui numquam, ut scriptum est, in occasum diei iracundiam seruat, retinere circa me indignationem miraculo mihi est. ego enim, religiosissime imperator, tecum ueram pacem requiro, quae non sit uerbis conposita\' interna dispositione fallaciae, sed praeceptis euangeliorum rationabiliter confirmata.

non Athanasi tantum negotium, sed malta alia in medium uenerunt, propter quae concilium fieri mansuetudinem, tuam fueram deprecatus, ut, ante omnia — quod specialiter optat mentis tuae erga deum sincera deuotio — cum fidei causa, in qua prima nobis spes est ad deum, diligenter fuisset tractata, negotia eorum, qui nostram circa deum obseruantiam mirari debent, possent finiri. et dignum fuerat dei cultore, dignum imperio tuo, quod Christi pietate regitur et augetur, specialiter hoc ipsum pro reuerentia sanctae religionis, cui pnulenter intentus es, clementiam tuam nobis ad haec inpetranda praestare.

Sed multi ecclesiae membra lacerare festinant, qui confinxerunt me litteras subprcssisse, ne crimina eius, quem dicebantur condemnasse, apud omnes paterent, quasi illas litteras episcoporum-

scoporum Orientalium et Aegyptiorum, quibus in omnibus eadem (in) Athanasium crimina continebantur at satis omnibus clarum est nec quisquam negat nos Orientalium litteras intimasse, legisse ecclesiae, legisse concilio atque haec etiam Orientalibus respondisse. quis fidem et sententiam non commodauimus nostram, quod eodem tempore octoginta episcoporum Aegyptiorum de Athanasio sententia

repugnabat, quam similiter recitauimus atque insinuauimus episcopis ltalis. unde contra unam legem uisum est etiam, cum episcoporum numerus pro Athanasio maior existeret, in parte aliqua commodare consensum. haec scripta, si deo fidem debet Eusebius, qui missus fuerat, festinans ad Africam nobis reliquit. quae tamen postea omnia scripta, ne ad inpetrandum forte concilium deessent, Uincentius, qui cum ceteris missus fuerat, Arclatum pertulit.

Uidet igitur prudentia tua nihil in animum meum introisse, quod deo seruientibus non dignum fuerat cogitare. testis autem \\ mihi est deus, testis est tota cum suis membris ecclesia me fide et metu in deum meum cuncta mundana, ita ut euangelica et apostolica ratio praecepit, calcare atque calcasse. non furore temerario, sed constituto; atque obseruato iure diuino atque in alio ministerio ecclesiasticus uiuens nihil per iactantiam, nihil per gloriae cupiditatem, quod ad legem pertinebat, impleui.

ad istud officium — testis est mihi deus meus — inuitus accessi; in quo cupio quidem sine offensa dei, quamdiu in saeculo fuero, permanere. et numquam mea statuta, sed apostolica ut essent semper firmata et custodita, perfeci. secutus morem ordinemque maiorum nihil addi episcopatui urbis Romae, nihil minui passus sum. et illam fidem seruans, quae per successionem tantorum episcoporum cucurrit, ex quibus plures martyres extiterunt, inlibatam custodiri semper exopto.

Denique iam me aperire causam pietati tuae sollicitudo ecclesiastica atque ipsa deuotio persuadet. significant Orientales paci se nostrae uelle coniungi. quae est pax, clementissime imperator, cum sint ex partibus ipsis quattuor episcopi Demofilus, Macedonius, Eudoxius, Martyrius, qui ante annos octo, cum apud Mediolanium Arri hereticam sententiam noluissent damnare, de conoilio animis iratis exierunt? horum si fas est sententiis, quale sit aut quid periculi habeat, commodare consensum, aequitas et clementia tua poterit aestimare.

non est nouum, quod nunc subtiliter et sub occasione nominis Athanasi adtestantur. manent litterae Alexandri episcopi olim ad Siluestrum sanctae memoriae destinatae, quibus significauit ante ordinationem Athanasi undecim tam presbyteros quam etiam diacones, quod Arri heresem sequerentur, ecclesia eiecisse. ex quibus nunc quidam extra ecclesiam catholicam foris positi dicuntur sibi conciliabula inuenisse, quibus adseueratur etiam Georgius in Alexandria per litteras communicare. quae ergo potest pax esse, tranquillissime imperator, si exhibitis episcopi, ut nunc per Italiam factum est, cogantur talium sententiis obedire ?

Accipe aliud, quia tranquillitas tua patienter admittit. manent legatorum litterae, qui ad clementiam tuam fuerant destinati, quae nuper uenerunt. quibus significant propter turbationem quidem omnium ecclesiarum se quidem ante succumbere sententiis Orientalium uoluisse, proposuisse tamen conditionem, ut, si idem

Arrii haeresem condemnassent, hoc genere inclinati eorum sententiis obedirent. placitum, ut ipsi significant, scriptura teste firmatur, itur in concilium, accipiunt cum deliberatione responsa Arri doctrinam se damnare non posse, Athanasium, (quod solum exigebant, communione esse priuandum). hinc iam clementia tua hoc quoque consideret, recte catholicae religionis iure seruato an, hominis causa debeat diligenter excusseque tractari. ti. Unde iterum atque iterum mansuetudinem tuam et animum tuum deo deuotum rogamus per eius uirtutem, qui se, in defensione tua quantus sit, uniuersis mortalibus adprobauit, ut habens ante oculos eius beneficia, qui imperium tuum in omnibus regit, haec in coetu episcoporum diligenter facias omni cum consideratione tractari, ut pacatis per te deo fauente temporibus, tranquillitate tua consentiente, sic omnia discutiantur, ut, quae iudicio sacerdotum dei confirmata constiterunt omnes in expositionem fidei, quae inter tantos episcopos apud Nicheam praesente sanctae memoriae patre tuo confirmata est, uniuersos consensisse, cum exemplo possint in posterum custodiri, ut ipse saluator, qui desuper mentis tuae propositum intuetur, in tanta rerum expeditione

laetetur causam fidei et pacis etiam rei publicae necessitatibus non inmerito praeposuisse. ad exorandum igitur mansuetudinem tuam, 2 ut beniuolo animo allegationes nostras audire digneris, fratrem et coepiscopum meum sanctum uirum Luciferum cum Pancracio pres-. bytero et Hilario diacono placuit proficisci. quos credimus de clementia tua ad pacem omnium ecclesiarum catholicarum non difficulter posse concilium impetrare. dei omnipotentis clementia te nobis custodiat, clementissime (ac religiosissime) Auguste. EXPLICIT.

Viii. Incipit Exemplum Epistulae Constantii Imperatoris Ad Episcopos Italos, Qvi In Ariminensi Concilio Conuenerunt — Uictor Con tantius Maximus triumphator semper Augustus episcopis

Continent priora statuta, uenerabiles, sanctimoniam legis rebus ecclesiasticis niti. satis superque perspeximus litteris ad nostram prudentiam datis isdem oportere operam dare, cum profecto et episcoporum id officio congruat et salus omnium longe lateque populorum hoc fundamine roboretur. sed res admonuit statuta rursus existere. non enim aliquis definita geminari superfluum

iudicabit, cum crebra consueuerit admonitio augere cumulum diligentiae. his ita se habentibus de fide atque unitate tractari debere cognoscat sinceritas uestra et operam dari, ut ecclesiasticis rebus ordo conpetens praebeatur. discurret namque cunctorum prosperitas ubique populorum et concordia fida seruabitur, cum penitus amputatis de huiusmodi quaestionibus cunctis sectanda commouerit.

Res ista non debet intentionem animi longius propagare; non enim de Orientalibus episcopis in concilio uestro patitur ratio aliquid definiri. proinde super his tantum, quae ad uos pertinere cognoscit grauitas uestra, tractare debebitis et conpletis celeriter uniuersis consentiente consensu decem mittere ad comitatum meum, ut prudentiae uestrae prioribus litteris intimauimus. praedicti enim poterunt omnibus, quae eisdem Orientales proposuerint, respondere

uel tractare de fide, ut exitu competenti omnis quaestio terminetur et ambiguitas sopiatur. quae cum ita sint, aduersus Orientales nihil statuere uos oportet. aut si aliquid uolueritis contra eosdem praedictis absentibus definire, id quod fuerit usurpatum, inrito euanescet effectu. non enim ullas uires habere poterit definitio, cui nostra statuta testantur iam nunc robor et copiam denegari. quae cum ita sint, moderatione religionis uenerabiles antistitibus consentanea debetis ueneranda perficere, ut id, quod religio postulat, explicetur et, quod audiri prohibet ratio, nullus usurpet. diuinitas uos seruet per multos annos, parentes. EXPLICIT. DATUM V. KAŁ. IUNIAS EUSEBIO ET VPATIO CONSS.

IX — Incipit Definitio Habita Ab Omnibus Catholicis Episcopis, Priusqvam Per Terrknam Potestatem Territi Hereticorum Consortio Sociarentur In

Concilio Ariminensi — Incipit Praefatio

(3) Sic credimus placere omnibus posse catholicis a symbolo accepto recedere nos non oportere, quod in collatione apud omnes integrum recognouimus, nec a fide recessuros, quam per prophetas a deo patre per Christum dominum nostrum docente spiritu sancto et in euangeliis et in apostolis omnibus suscepimus, et per traditionem patrum secundum successionem apostolorum usque ad tractatum apud Nicheam habitum contra heresim, quae tunc temporis exurrexerat, posita nunc usque permanet. quibus om- 2 nibus nec addendum aliquid credimus nec minui posse manifestum

Placitum est in concilio habito, in quo credimus posse placere omnibus catholicis, [ut] a symbolo accepto recedi omnino non debere, quod in conlatione aput omncs integrum recognouimus, nec a fide nos recessuros, quam per prophetas a domino deo patre per Christum dominum nostrum docente spiritu sancto in euangelio et apostolis omnibus suscepimus per traditionem patrum secundum successionem apostolorum, quae aput Niciam tractata [sunt] contra hereses, quae eo tempore surrexerunt, proposita est (et) nunc usque permanct. quibus a nobis omnibus nec addendum aliquid credimus nec minuerc posse manifestum est. placuit ergo nihil nouum fieti, substantiae\' quoque, quod 2 est. placet ergo nihil nouum fieri, \'substantiae\' quoque nomen et rem, a multis sanctis scripturis insinuatum mentibus nostris, optinere debere sui firmitatem. quam rem cum suo nomine ecclesia catholica eunt doctrina deifica semper confiteri et profiteri consueuit.

Graeci dicunt \'usiam\', nomen quidem in multis sanctis scripturis insinuatum mentibus nostris obtinere sui debere firmitatem * * *

sacium et Ualentem, Germinium, Gaium, qui totiens mutando, quod crediderant, omnes ecclesias turbauerunt et nunc conantur hereticum animum suum inserere animis Christianis, subuertere enim uolunt tractatum habitum apud Nicheam, qui positus est contra Arrianam heresim et ceteras. adtulerunt uobis praeterea conscriptam fidem a se, quam recipere nos non licebat.

iam quidem heretici antehac nobis pronuntiati sunt et multis diebus est conprobatum. quos et ad nostram communionem non admisimus uoce nostra damnantes eos praesentes. nunc iterum quid uobis placet, iterum dicite, ut singulorum suscriptione firmetur\'. uniuersi episcopi dixerunt: \'Placet, ut heretici suprascripti damnentur, quo possit ecclesia fide inconcussa, quae uere catholica est, in pace perpetua permanere\'. EXPLICIT.

Οὐρσάκιον καὶ Οὐάλην xai rdiov xai Γερμλνιον xai Αὐξέντιον˙ οἰτινες ἄλλοτε ἄλλα φρονοῦντες πάσας τὰς ἐκκλησίας συνετάραξν, ol καὶ vrv ἐπιχειρῆσαι τετολμήκασιν τὸν αίρετικὸν λογισμὸν τῇ TWV ὀρθοδόξων πίστει συνάφαι καὶ διαλῦσαι τὴν iv Νικαίᾳ σύνοδον, ἥτις ὑπάρχει τῆ τῶν \'Αρριανῶν αίρέσαι, ἔξωθεν lδίαν τινά καὶ ἀλλοτριωτάτην τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας συγγραφεῖσαν nlortv προσφέροντες, ἥντινα ἡμᾶς δέξασθαι ἀθέμιτον ἡγησάμεθα. ἔκπαλαι γὰρ οὐτοι αἱρετικοὶ ovre; xai τὰναντία φρονοῦντες καὶ νῦν ἀπεδείχθησαν. οὓς πρὸς τὴν ἡμετέραν κοινωνίαν συνελθεῖν οὐκ ἐπιτρέπομεν rrj ἰδίᾳ φωνῆ παρόντας αὐτοὺς κατακρίνοντες καὶ καθαιροῦντες. νῦν τοίνυν, ὅπερ doxei, ἀποφήνασθε, Iva ἑνὸς ἑκάστου ἡ γνῶσις ἐκ τῆς ὑπογραφῆς είη βέβαιος. ὁμοθυμαδὸν oi ἐπίσκοποι φάσκομν˙ \'Oi προειρημένοι ἐχθροὶ καθαιρεθῶσιν, tva ἡ καθολικὴ πίοτις iv εἰρήνῃ διαμείνη᾽.

Book 2: Series B

Praefatio. Cou I

I

Sancto spiritu plenus Paulus apostolus ad Corinthios ita loquitur: manet autem fides, spes, caritas. magnum consummandae ueritatis sacramentum ita triplici humani sensus affectione conplectitur. reliquarum autem rerum siue officia siue dona, in quibus nunc pro parte uersamur, abolenda significat, cum aduentu domini nostri Iesu Christi caelestis concilii perfectio inueniatur. corruptione enim nostra in aeternitatis gloriam transformata hoc,

quod nunc esse aliquid creditur, non erit, quando tribui coeperit, quod, cum est, semper aeternum est. uerum fidei, spei, caritatis hoc meritum est, ut mortis debito corporibus dissolutis semper maneant nec umquam desinant et, cum omnia in homine pro parte sint, haec tamen sola perfecta sint. nam siue prophetiae abolebuntur siue linguae cessabunt siue scientia destruetur, tria illa superiora perfectionem inmutabilem consequuntur et nihil aut extrinsecus mutuabuntur aut ultra, quam optinent, uberius adquirent. cum enim prophetias et linguas et scientiam ueritas absoluta depellit, fidem, spem, caritatem, capessendae aeternitatis traduces et patronos, ipsa, sicuti erunt, aeternitas adprehendet.

ct singularum quidem rerum idcm beatus apostolus merita exigui honoris sui (ui) distinxit, ut intellegi promtum esset ceteris profectu augumenti caelestis abolendis non exiguo honoris sui fructu tria haec sola esse, quae maneant quidem.

Igitur deus iustitiae praemiis muneratur creditus ab ignorante„ quod deus sit. atque ob id Abraham fides prima iustificat et Cananae filiam silentio dominum temtantis matris fides saluat et credentibus in nomine eius potestas in Iohanne tribuitur, ut ex deo nati sint. magnum est fidei meritum et perfecta credentibus deo beatitudo, per quam genitis in corpore, (in) iniquitate, in aegritudine et iustitia et sanitas et ortus ex deo est.

spes uero amoenitatem uitae mundialis et bona saeculi quiescentis in his, quae a deo disposita confidit, exsuperat praesentium damno futurorum lucra meritura: quam dominus tali praemio muneratur: omnis, qui reliquerit domum uel fratres uel sorores aut matrem aut filius aut agrum propter nomen meum, centumpl 1 um accipiet et uitam aeternam possidebit. egregia uirtutum dei testis fiducia expectationis suae, praesentia quaeque ut nulla et incerta despiciens, futura uero ut aeterna et praesentia adprehendens!

sed quamquam mansurae fidei, spei, caritati parem gloriam idem apostolus tribuat et aequaliter inuiolabiles eas esse significet, caritatem tamen praestare ceteris superioribus indicat. per hanc enim quodam uinculo deo suscepti amoris adnectimur fitque indiuidua ab eo uoluntas nostra semel nomini eius caritate pietatis infusa, a qua non gladius, non fames, non nuditas separabit, per quam ira, aemulatio, ambitio, iniquitas, luxus, cupiditas conprimuntur. atque idcirco, cum maneat fides, spes, caritas, maior horum est caritas, per quam admixtos insecabili in dei nomine affectu nulla uis saecularium motuum aut dissoluit aut diuidit.

Et huic tantae, tam graui apostolicae auctoritati ego quoque inter ceteros, si quid mihi post eos loci est, testimonium reddo per

hanc caritatem repositam nobis ante tempora saccularia in caeli spem adsumtis. et nomini dei ac domini Iesu Christi adhaereo iniquorum societatem et infidelium consortium respuens, cum quo florere bonis saeculi, otio domestico frui, commodis omnibus redundare, familiaritate regia gloriari et esse falso episcopi nomine, singulis uniuersisque et publice et priuatim in ecclesiae dominatu grauem effici par ut ceteris potestas dabatur, si modo ueritatem euangelicam falsitate corrumperem, conscientiae reatum blandimento ignorantiae consolarer, iudicii corruptelam excusatione alieni arbitrii defenderem, hereseos piaculo non fide mea, quae utique esset obnoxia, sed simplicitate ignorantium non tenerer, probitatem sub difficultate publicae intellegentiae mentirer.

haec enim (in) simplicitate cordis per fidem et spem Christi caritas manens non tulit. et cum ab apostolo accepissem: non enim accepimus spiritum formidinis, et cum de domino dicente didicissemus: omnis, qui confitebitur me coram [c u m] hominibus, e t ego confitebor cum coram patre meo, qui est in caelis, et per eundem dictum esset: beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam, quoniam ipsorum est regnum caelorum; beati estis, cum uos maledicent et persequentur et dicent omne malum aduersum uos propter iustitiam; gaudete et exultate, quoniam merces uestra copiosa est in caelo, non potui praeferre ambitiosam in reatus silentio conscientiam iniuriosae pro dei confessione tolerantiae.

Proferre igitur in conscientiam publicam opus temto graue et multiplex, diabolica fraude perplexum, hereticorum parte subtile, dissimulatione multorum ac metu praeiudicatum, locorum, in quibus gesta res est nosque agimus, disparatione pere-

grinum, tempore antiquum, silentio nonum, pridem simulata rerum pace praeteritum, proxime impia fallacissimorum hominum calliditate renouatum hocque, quo etiam in Romani imperii negotiis quies carpitur, rex angitur, palatium feruet, episcopi circumcursant, officiales magistri uolitant, aduersus apostolicos uiros officiorum omnium festinatione turbatur. ita ubique agitur, trepidatur, instatur, ut plane iniquitatem huius adsertionis optinendi labor et cura prodiderit.

enimuero uersari in sermone hominum iam diu memini quosdam sacerdotum dei idcirco exulare, quod in Athanasium sententiam non ferunt, et hic error prope omnium mentes occupauit, ut sub nomine eius non satis unicuique eorum dignam causam suscepti exilii arbitrentur.

Praetermitto autem, licet potissima regi sit deferenda reuerentia — quia enim a deo regnum est —, non tamen aequanimiter iudicium eius episcopalibus arbitriis admitti, quia Caesaris (\'Caesari, deo autem reddenda, quae dei sunt. taceo imperatoris sublata causae cognitione iudicium, non queror extorqueri de absente sententiam, quamuis apostolo dicente: ubi fides est, ibi et libertas est pati istud simplicitas sacerdotalis non debeat; sed haec, non quia contemnenda sunt, uerum quia his grauiora sint subiecta, praetereo.

quamquam enim ex his, quibusque in terris gesta sint, cognosci potuerit longe aliud agi, quam existimabatur, tamen propensiore cura rem omnem hoc uolumine placuit exponere. raptim enim tunc haec per nos

ingerebantur, corruptio cuangeliorum, deprauatio fidei et simulata Christi nominis blasphema confessio. et necesse fuit in eo sermone omnia esse praepropera, inconposita, confusa, quia, quanto nos inpensiore cura audientiam quaereremus, tanto illi pertinaciore studio audientiae contrairent.

Incipiam igitur ab his, quae proxime gesta sunt, id est ex eo tempore, quo primum in Arelatensi oppido frater et comminister meus Paulinus, ecclesiae Triuerorum episcopus, eorum se perditioni simuiationique non miscuit. et qualis fuit illa sententia, exponam,

a qua referens uoluntatem indignus ecclesiae ab episcopis, dignus exilio a rege est iudicatus. atque hoc ita fieri non rerum ordo, sed ratio ex praesentibus petita demonstrat, ut ex his primum confessio potius fidei quam fauor in hominem intellegatur, ex quibus in eum, qui adsensus his non est, coepit iniuria.

Atque hoc etiam non inutiliter admonebo, ut ad omne hoc uolumen diligens intentio adhibeatur. omnia enim sunt et separanda temporibus et distinguenda iudiciis et secernenda personis ot uerborum diiudicanda uirtutibus, ne forte tot epistulis, tot

synodis tunc frequenter ingestis pernicioso ante finem fastidio expleatur. agitur autem in his, quae cognitio dei expetenda sit, quae spes aeternitatis, in quo perfecta ueritas statu haereat. et cum tam grauis rei negotium tractetur, oportet et

unumquemque his modo curam cognoscendis rebus inpendere, ut iudicio deinceps proprio consistens opinionem non sequatur alienam. EXPLICIT.

II — Fragmentum apologeticum defendens Athanasium — Incipit Exemplum Epistulae Svnodi Sardicensis Ad Uniuersas Ecclesias

Multa quidem et frequenter ausi sunt Arriani heretici aduorsus seruos dei, qui fidem rectam et catolicam custodiunt.

sancta synodus secundum dei gratiam aput Sardicam collecta ex Roma, Hispaniis, Galliia, Italia, Campania, Calabria, Africa, Sardinia, Pannonia, Moesia, Dacia, Dardania, altera Daria, Macedonia, Thessalia, Achaia, Epiro, Thraria, Europe, Palestina, Arabia, ubique episcopis conministris catholicae et apostolicae ecclesiae, dilectissimis fratribus.

1. Multa quidem et saepius ausi sunt Arriani aduersus seruos dei fidem seruantes rectam. adulterinam enim submittentes dortrinam orthodoxos perse-,.

\'H dyia σύνοδος ή κατὰ θεοῦ χάριν ev Σαρδικῇ ουναχθεῖοα τοῖς άπανταχοῦ ἐπισκόποις xai ουλλειτουργοῖς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀγαπητοῖς ἀδελφοῖς ev κυρίῳ χαίρειν.

Πολλὰ κἐν καὶ πολλάκις ἐτόλμησαν oi \'Αρειομανίται κατὰ τῶν δούλων τοῦ θεοῦ τῶν τὴν πίοτιν φυλαττόντων τὴν ὀρθήν. νόθον γὰρ ὑποadulterinam (namque) doctrinam inserentes orthodoxos persequi temtauerunt. in tantum autem nunc exsurrexerunt contra

fidem, (ut) non religiosam pietatem id clementissimorum imperatorum lateret. denique gratia dei iuuante etiam ipsi clementissimi imperatores congregauerunt ex diuersis prouinciis et ciuitatibus ipsam synodum sanctam in Serdicensium ciuitatem (et) fieri permiserunt, ut omnis quidem dissensio amputaretur, iniqua autem doctrina penitus expulsa pietas sola, quae est in Christo hominibus, custodiretur. uenerunt enim ab Oriente episcopi

qui temptaueiunt. in tantum enim insurrexcrunt aduersus fidem, ut etiam bonitatem piissimorum imperatorum non lateat. igitur gratia dei subueniente ipsi piissimi imperatores congregauerunt nos ex diuersis prouinciis et ciuitatibus et sanctam hanc synodum aput Sardicam fieri penniõerunt, ut omnis discordia pertollntur, tota ucro mala fide expulsa in Christo religio sola aput omnes seruetur. βάλλοντες διδασκσλιαν τοὺς ὀρθοδόξους; ἐλαύνειν ἐπειράθησαν. TOOOVTOV δέ λοιπὸν κατεπανέστησαν κατά τῆς πlστεως, wg μηδέ τὴν εὐσέβεαν τῶν εὐλαβεστάτων βασιλέων λαθεῖν. τοιγαροὺν τὴς χάριτος τοῦ θεοῦ συνεργούσης καὶ aura; οἱ εὐσεβέσατοι βασιλεῖς συνήγαγον ἡμᾶς ex διαφόρων ἐπαρχιῶν xai πόλεων xai τὴν aylav ταύτην ovvodov ἐν τῆ Σερδῶν πόλει γενέσθαι δεδώκασιν,ˆîνα πᾶσα μὲν διχόνοια περιαιρεθῆ, πάσης; δὲ κακοπιστίας ἐξελαθείσης ἡ εἰς Χριστὸν εὐσέβεια

μόνη παρὰ πάντων φυλάηται. ἠλθον γὰρ xai oi ἀπό τῆς cohortatione excitati piissimorum imperatorum maxime propter id, quod frequenter in murmuratione fuit, id est (de) dilectissimis fratribus nostris et coepiscopis Athanasio, episcopo Alexandriae, et Marcello, episcopo Ancyro-Galatiae. arbitramur autem etiam ad uos ipsos peruenisse eorum calumnias et aures uestras tcmtasse eos commouere non dubitamus, ut aduersum innocentes quidem, quae dicunt, credatis, sceleratae autem heresis suae suspicionem tegant. sed non diutius haec illis facere permissum est; est enim gubernator ecclesiarum dominus, qui pro ecclesiis et pro omnibus nobis mortem sustinuit et

uenerunt enim et de Oriente episcopi cohortati et ipsi a religiosissimis imperatoribus praecipue ob ea, quae rumigerabantur frequenter (de) dilectissimis fratribus nostris et conministris Athanasio, episcopo Alexandriae, et Marcello, episcopo Ancyrae Galatiae, et Asclepa. forte enim ad uos peruenerunt de his accusationes, forte et uestras aures temptauerunt mouere, ut ea, quae aduersus innocentes dicunt maledici, credantur ae suae molestissimae heresis suspectionem abscondant. sed non diu haec perpetrare permissi sunt; est enim. qui praestat patrocinium ecclesiis dominus. qui pro his et nobis omnibus mortem sustinuit

\'Εώας ἐπίσκοποι προτραπέντες xai avroi παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων, μάλιστα δι\' ἅπερ ἐθρύλουν πολλάκις περι τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν ἡμῶν xai συλλειτουργῶν \'Αθανασίου, ἐπισκόπου τῆς \'Αλεξανδρείας, xai MaexiUov, ἐπισκόπου τῆς \'Αγκυρογαλατίας. ἴσως; γὰρ xai εις ὑμᾶς εφθασαν αὐτῶν al διαβολαι xai lows xai τὰς ὑμετέρας; ἀκοὰς ἐπεχείρησαν παρασαλεῦσαι, ἵνα κατα μὲν τῶν αθώων, & λέγουσι, πιστεύσητε, τὴν δὲ τῆς μοχθηρᾶς αὐτῶν αιρέσεως ὑπόνοιαν έπικρύψωσιν. ἀλλ\' ονx ἐπι πολὺ ταῦτα αοιείν συνεχωρήθησαν. ἔστι γὰρ Ó προϊστάμενος τῶν ἐκκλησιῶν κύριος, ó ὑπὲρ propter eas ecclesias ascensum in caelos omnibus nobis tribuit.

Olim quidem scribentibus Eusebio, Mari, Theodoro, Diognito, Ursatio et Ualente Iulio consacerdoti nostro, Romanae ecclesiae episcopo, aduersum praedictos coepiscopos nostros — dicimus autem Athanasium et Marcellum — scripserunt et ex aliis locis (episcopi), ut (testificarentur innocentiam Athanasii co)episeopi nostri; quae autem ab Eusebio facta sunt, nihil aliud quam falsitatis

et propter eas ascensum ad caelos nubis omnibus dedit.

Olim itaque scribentibus Eusebio, Mari, Theodoro, Theogene. Ursacio, Ualente, Minophanto et Stephano Iulio consacerdoti, Romanae ecclesiae episcopo, aduersus praedictos conministros nostros, hoc est Athanasium episcopum Alexandriae et Marcellum episcopum Ancyrae Galatiae nec non etiam Asclepam episcopum Gazae, scripserunt et. de aliis partibus episcopi adhibentes quidem testimonium sinceritati conministri nostri Athanasii, facta autem Eusebii ct

τούτων xai πάντων ήμῶν θάνατον ύπομείνας xai δι\'έαυοῦ τὴν εις ovoavov ἄνοδον πᾶσιν ήμιν δεδωκώς.

2. Πάλαι μὲν ούν γραψάντων τῶν περι Εὐσέιον \'Ιουλίῳ τῷ συλλειτουργῷ ήμῶν, τῷ τῆς \'Ρωμαίων ἐκκλησίας ἐπισκόπῳ, xaza τῶν προειρημένων συλλειτουργῶν ήμῶν — λέγομεν δὴ \'Αθανασίου xai Μαρκέλλου xai \'Ασκληπᾶ — ἔγραψαν xai oi ἀπὸ τῶν ἄλλων μερῶν ἐπίσκοποι, μαρτυροῦντες μὲν τῇ xaDapότητι τοῦ συλλειτουργοῦ ήμῶν \'Αθανασίου, τὰ de παρὰ τῶν περι Εὐσέβιον et mendacii fuisse plena.

nam ctsi cx eo, quod uocati sunt a lulio episcopo, carissimo fratre nostro, noluerunt, claruit noluisse eos uenire ex ipsis litteris, quibus eorum mendacia detecta sunt; uenissent enim, si habuissent fiduciam eorum, quae gesserunt aduersus coepiscopos nostros, licet etiam ex his, quae fecerunt in isto sancto et magno concilio, manifestiora falsitatis suae commenta prodiderunt.

uenerunt enim et ad Sardicensium ciuitatem et uidentes Athanasium et Marcellum, Asclepium et alios timuerunt uenire ad iudicium. et non semel neque iterum, sed

eius soeiorum nihil aliud nisi mendaciis et calumniis plcna. et licet ex eo, quod uocati sunt a dilecto nostro et a consacerdote luJio, noluerunt occurrere et ex his, quae scripta sunt ab eodem lulio, manifestata sit ipsorum calumnia — uenissent enim, si confidissent operibus suis et factis aduersus fratres nostros et conministros-, tamen ex his, quae fecerunt in hac sancta et magna synodo, manifestiorem suam factionem demonstrauerunt. occurrentes etenim aput Sardiram ae uidentes fratres nostros Athanasium, Marcellum et Asclepium timuerunt ad iudicium uenire et non solum semel et bis, sed saepius uocati non responderunt

γενοόμενa μηδὲν ἕτερον ἢ ψεύδη xai συκοφαντίαcelvai μεστά. xai ei xai τά μάλιοτα ex τοῦ κληθέντς αὐτοὺς παρά τοῦ ἀγαπητοῦ ἡμῶν xai συλλειτουροῦ \'Ιουλίου μὴ ἀπαντῆσαι xai ex τῶν γραφέντων παρὰ τοῦ avrov \'Ιουλίου φανερὰ τούτων fj συκοαντία πέφηνεν — ήλθον γὰρ ᾶν, είπερ έθάρρουν ol= ἔπραξαν καί πεποιήκασι καά τῶν συλλειτουργῶν ήμῶν —, ὅμως καὶ et ὧν πεποιήκασοιν ev ταύτη τῇ ἁγίᾳ καί μεγάλη ουνόδῳ, φανερωτέραν τήν ἑαυτῶν συσκευὴν άπέδεξαν. ἀπσντήσαντες γὰρ εἰς τήν ∑ερδῶν πόλιν, ἰδόντε ; τούς ἀδελφούς ήμῶν \'Αθανάσιον xai Μάρκελλον καί \'Ασκληπᾶν xai TOO; ἄλλους, έφοβήθησαν el; κρίσιν ἐλθεῖν. xai οὐχ ᾶπαξ οὐδέ δεύτερον, άλλά

frequenter uocati contempserunt inuitationem synodi omnium nostrorum, qui conuenimus episcopi, et maxime uenerabilis senectae Ossium, qui et propter aetatem et confessionem et tanti temporis probatam fidem, qui tantum laborem id aetatis pro ecclesiae utilitate sustinuit, ut omni reuerentia dignissimus habeatur. expectantibus omnibus et cohortantibus eos uenire ad iudicium, ut omnia, quae de consacerdotibus nostris uel dixerunt uel scripserunt, praesentes possent conuincere, uocati non uenerunt, sicut praediximus, ostendentes etiam ex his

falsitatem suam et non solum commentatiliam fraudem aut exquisitam uersutiam, quam fecerunt prodentes per

uocationibus, uidelicet episcopis conuentis et praecipue bonae senectutis Osio, qui propter tempus et confessionem et tantum laborem [ex] omni reucrentia dignus uidctur, et expectantibus et adhortantibus eos ingredi, quo ea, quae de absentibus conministris rumigerarunt et scripserunt, haec praesentes conuincant. sed uocati non uenerunt, sicut diximus, sed monstrantes ex hoc calumniam suam et non solum insidias et factiones fecerunt clamantes per

καὶ πολλάκς κληθέντες οὐκ ἐπήκουσαν ταις κλήσεσι καίτοι πάντων ἡμῶν συνελθόντων ἐπισκόπων xai μάλιστα τοῦ εὐγηροτάτου \'Ooiov τοῦ xai διά τόν χρόνον xai τὴν ὁμολογίαν xai διά τὸ TOOOVTOV κάματον ὑπομεμενηκέναι πάσης σἰδοῦς άξίου τυγχάνοντος, ἀναμενόντων xai προτρεπομένων αὐτοὺς εἰσελθεῖν εἰς τὴν κρίσιν, ἵν\'ἃπερ ἀπόντων τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν ἐθρὺλησαν xai ἔγραψαν κατ\' αὐτῶν, ταῦτα παρόντες ἐλέγξαι δυνηθῶσιν. ἀλλ\' ονx ἠλθον κληθέντες, καθάπερ προείπομεν, δεικνύντες xai ex τούτων τὴν συκοφαντίαν ἑαυτῶν xai μονονουχί τὴν ἐπιβουλὴν xai συσκευήν, ἣν πεποιήκσσι βοῶντες διὰ τῆς παραι-excusationem. qui enim habent fiduciam probare ea, quae absentes dicunt, haec praesentes parati sunt conuincere.

Sed quia uenire non ausi sunt, arbitramur de cetero neminem ignorare, etiamsi illi iterum malitiam suam exercere uoluerint nihil sufficientes probare aduersus consacerdotes nostros, quos incusant quidem absentes, praesentes autem fugiunt.

Fugierunt enim, dilectissimi fratres, non solum propter hos, quos falso ad-petiuerunt, uerum etiam hos, qui etiam ex diuersis locis conuenerunt, ut eosdem multis criminibus arguerent. ferrum enim et uincula proferebant de exilio reuertentes uiri; et rursum

onem. qui enim confidunt suis dictis, hi et ad id in praesentia esse potuerunt. quia igitur non occurrerunt, acstimamus iam nullum ignoram, etsi iterum ibi uoluerint astute agere, quoniam nihil habentes aduersus conministros nostros arguere hos accusant absentes. praesentes ucro subterfugiunt.

Fugierunt enim. dilectissimi fratres. non solum propter calumniam, quam illis ingerebant, sed etiam propter eos, qui diuersis criminibus ipsos appetebant, quos uidebant orcurrissc. uincula enim et catenae proferebantur ab hominibus de exilio reuersis et ab his, qui adhuc tenebantur in exilio. τήσεως. οί γὰρ θαρροῦντες, ol; λέγουι, τούτοις xai εἰς πρόσωπον συστῆναι δύνανται. ἐπειδὴ δὲ οὐκ άπήντησαν, νομίζομεν λοιπόν μηδένα ἀγνοεῖν, κἂν ἐκεῖνοι πάλιν κακουργεῖν ἐθέλωσιν, ὅτι μηδὲν ἔχοντες κχτὰ τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν ἐλέγξσι τούτους μὲν Siαβύλλουσιν άπόντας, παρόντας δέ φεύγουσιν.

Εφυγον γάρ, ἀγαπητοὶ ἀδελφοί, οὐ μόνον διὰ τὴν τούτων ουκοφαντίαν, ἀλλ\'ὃτι καὶ τούς ἐπὶ διαφόροις ἐγκαλοῦντας αύτοῖς ἐθεώρον ἀταντήoavrag. δεσμὰ γὰρ ἦν xai σίδηρα προψερόμενα, ἀΠ\' ἐξοριστίας ἐπανελθόντες ueneab his, qui adhuc in exilio detinentur, missi adfines et proximi, amici et fratres querellas uel eorum, qui supersunt, detulerunt uel eorum, qui in ipsis exiliis decesserunt, indignam iniuriam prosecuti sunt.

et, quod est maximum, episcopi aderant, quorum alter ferrum et catenas praeferebat, quas per eos ceruicibus suis portauerat, alteri ex eorum insimulatione mortem sibi intentam testificabantur. in tantum enim desperationis eruperunt, ut etiam episcopos interfecissent quidem, nisi fugissent ipsorum cruentas manus. decessit enim coepiscopus noster beatissimus Theodulus fugiens ipsorum infestationem; iussus est enim ex ipsorum insimulatione mori.

runt enim ministri, parentes et amici mortuorum propter ipsos. et, quod maius est, aderant episcopi et quidam ferrum et catenas offerebant, quas propter ipsos portauerant. alii ex ipsorum insimulationibus mortem contestati sunt. in tantam enim peruenerant inmanitatem, ut etiam auderent episcopos uclle interlicere, et interfecissent, nisi effugissent manus eorum. surrexit itaque conminister noster beatus Theodulus fugiens eorum insimulationes: iussus enim fuerat ex eorum insimulatione interire. et alii gladiorum uulnera

ἄνθρωποι xai παρὰ τῶν ἔτι κρτεχομένων εἰς ἐξοριστίαν ἐλθόντες ἦσαν συλλειτουργοὶ συγγενεῖς xai φίλοι de τῶν δι\'αὐτωδν ἀποθανόντων παρεγνοντο. καὶ Τ6 μέγιστον, ἐπίσκοποι παρῆσαν, ὧν Ó μὲν τὰ σίδηρα xai τὰς ἁλύσεις προ-20 έφερεν, â; δι\'αὐτοὺς ἐφόρεσεν, oi de τὸν ex τῆς διαβολῆς αὐτῶν θάνατον ἐμαρτύραντο. Ei; τοσοῦτον γὰρ ἔφθασαν ἀπονοίας, ὡς καὶ ἐπισκόπους ἐπιχειρειν ανελεῖν. xai ἀνεῖλον ἵν, ei μὴ ἐξέφυγον τὰς χεῖρας αὐτῶν. ἀπέθανεν οὖν ó συλλειτουργὸς ἡμῶν Ó μακαρίτης Θεόδουλοσ, φεύγων αὐτῶν τὴν διαβολήν. κεκέλευοτο γὰρ ex διαβολῆς αὐτῶν ἀποθανεῖν. ἄλλοι de πληγὰς ξιφῶν ἐπεδείκυντο, ἄλλοι demonstranalii autem gladiorum signa, plagas et cicatrices ostendebant, alii sc fame ab ipsis excruciatos querebantur.

ct haec non innohiles testificabantur uiri, sed de ecclesiis omnibus electi, propter quas hic conuenerunt, res gestas edocebant, milites armatos, populos cum fustibus, iudicum minas, falsarum litterarum subpositiones – lectae sunt enim litterae factae a theognito, falsae aduersum coepiscopos nostros Athanasium et Marcellum, ut et imperator aduersus ipsos commoueretur, et haec conuincebant hi, qui tunc ipsius Theogniti diacones fuerunt —, ad haec uirginum nudationes, incendia ecclesiarum, carceres aduersus ministros dei: haec omnia propter iniquam atque execrabilem heresim

tes. nonnulli famem sustinuisse ah ipsis implorabant. et haec no(n inn)nobiles homines testabantur, sed ecclesiae omnes erant, pro quibus occurrentes et al-

legantes docebant milites cum gladiis, populO!! cum fustibus, iudicum minas, falsarum litterarum submissiones — nam lectae sunt litterae Theogpnis aduersus conministros nostros Athanasium, Marcellum et Asclepam, ut etiam imperatores mouerentur contra ipsos, et haec comprobauerunt, qui tunc fuerunt diacones Theogenis —, iam et uirginum nudationem, ecclesiarum incendia. carcerem aduersus conministros: et haec omnia oh aliam nullam causam nisi ob inmemorahilem haeresim Arrianorum. excusantes enim horum ordi-

δὲ λιμὸν ῡπομεμενηκέναι παρ\'αὐτῶν ἀπωδύροντο. xai ταῦτα οὐχ οι τυχόντες ἐμαρτύρουν ἄνθρωποι, ἀλλ\' ἐκκλησίαι ὅλαι ἦσαν, ὑπὲρ ὧν ot ἀπαντήσαντες καί πρεσβεύοντες ἀδίδασκον στρατιώας ξιφήρεις, ὄχλους μετὰ ῥοπάλων, δικαστῶν ἀπειλάς, πλαστῶν γραμμάτων ὑποβολάς — ἀνεγνώσθη γὰρ γράμματα τῶν περὶ Θεόγνιον πλαττομένων κατὰ τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν \'Αθανασίου καὶ Μαρκέλλου xai \'Ασκληπᾶ, ἵνα καὶ βασιλέας κατ\'αὐτῶν κινήσωσι, καὶ ταῦτα ἤλεγξαν oi γενόμενοι τότε διάκονοι Θεογνίου — πρὸς τούτων παρθένων γυμώσεις, ἐμπρησμοὺς ἐκκλησιῶν, φυλακὰς κατὰ τῶν \' συλλειτουργῶν· xai Tavra πάντα δι\' οὐδὲν ἕτερον ii διὰ τὴν δυσώνυμον αἵρεσιν Arriomanitarum. qui enim communioni eorum renuntiabant, necessitateni patiebantur ista tolerare.

Haec igitur considerantes in angusto se teneri peruidebant. erubescentes quidem confiteri ea, quae conmiserunt, co quod de cetero non possent ea diutius occultare, uenerunt tandem in Sardicensi ciuitate, ut propter praesentiam suspicionem quasi mali actus uiderentur excludere.

uidentes enim eos, qui a se fuerant falsis obpressi testimoniis, eos etiam, quos uehementissime obpugnarunt, ex alia parte accusatores, conscientiae etiam suorum criminum proditores prae oculis habentes suis uenire uocati

nationem et communionem necessario haec sustinebant.

4. Haec itaque considerantes perducti sunt ad suae uoluntatis interitum. erubescebant enim sua confiteridelicta et, quoniam omnibus patefacta celari nnn poterant, Sardicam peruenerunt, quoper suum aduentum sinceritatis opinionem adquirant.

uisis itaque his, quibus calumnias ingerebant, et a se afflictis. accusatoribus, testibus ante oculos inspectis uocati uenire non poterant, conministris

τῶν \'Αρειομανιτῶν. oi γὰρ παραιτούμενοι τὴν πρὸς τούτους xotvwvtav ἀνάγκην εἶχον πειρασθῆναι τούτων.

4. Ταῦτα τοίνυν συνρῶντες εἰς στενὸν εἰχον ra τῆς προαιρέσεως. ᾐσχύνοντο μὲν γὰρ ὁμολογεῖν, d δεδράκασι, διὰ de τὸ μὴ δύνασθαι λοιπὸν in Tavra κρύπτσθαι ἀπήντησαν εἰς τὴν Σερδῶν πόλιν, iva διὰ τῆς ἀφίξεως ὑπόνοιαν ὡς μὴ πλημμελήσαντες δόξωσιν ἀποφέρεσθαι. ἰδόντες δὲ τοὺς παρ\' avrwv συκοφαντηθέντας xai τοὺς παρ\' αὐτῶν παθόνας, TOV; κατηγόρους, τοὺς ἐλγχους πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχοντες ἐλθεῖν οὐκ ἐβούλοντο κληθέντες, xahot TWV uidenon

potuerunt, maxime consacerdotunm nostrorum Athanasi, Marcelli et Asclepi conscientia perturbati, qui et inplorabant iudicium et prouocabant accusatores, ut eos non solum conuincerent de his, quae aduersum sese falsa confinxerant, uerum etiam, quae aduersus ecclesias impia ac nefaria conmiserant, edocerent.

uerum illi tanto timore conprehensi sunt, ut fugam facerent et per eandem fugam falsitatem suam detegerent ac nudarent.

Tametsi non solum ex prioribus, sed etiam ex istis malitia eorum et falsitas ostenditur, ut nec ex ista fuga occasionem aliquam

licet nostris Athanasio, Marcello et Asclepa multa usis confidentia, inplorantibus et urgentibus adque prouocantibus et pollicentibus quoque non solum eorum arguere calumniam, sed insuper demonstrare, quae deliquerint iy ecclesiis ipsorum. illi autem tanto timore percussi sunt conscientiae, ut etiam uerterentur in tugam ae per cam suam calumniam demonstrarent et delicta faterentur.

j. Et licet ex hoc, quod noluerint, et non solum ex prioribus, sed etiam ex praesentibus ipsorum uersutia conprobata est, tamen, ne ex fuga quandam

ουλλειτουργῶν ἡμῶν \'Αθανασίου καὶ Μαρκέλλου xai \'Ασκληπᾶ πολλῆ τῇ αρρησίᾳ χρωμένων, ἀποδυρομένων xai ἐπικειμένων xai προκαλουμένων αὐτοὺς καὶ ἐπαγγελλομένων μὴ μόνον ἐλέγχειν τὴν συκοφαντίαν, ἀλλὰ xai δεικνύαι, ὅσα κατὰ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτῶν ἐπλημμέλησαν. ol di τοσούτῳ όβῳ τοῦ συνειδότος κατεσχέθησαν, ώς φυγεῖν αὐτοὺς xai διὰ τῆς φυγῆς τὴν συκοφαντίαν αὐτῶν ἐλέγξαι xai, ἅπερ ἐκοινώνησαν, διὰ τόν δρασμόν ὁμολογῆσαι.

5. El καὶ τὰ μάλιστα τοίνυν ον μόνον ix τῶν προτέρων, ἀλλὰ xai ix τούτων αὐτῶν ἡ κακοτροπία δείκνυται xai συκοφαντία, ὅμως, ἵνα prjdi ἐκ τῆς alterius malae artis inuenire possint, probauimus secundum ueritatem et rationem ea, quae ab illis conmissa sunt, inquiri oportuisse et inuenimus eos etiam de his fuisse mendaces et nihil aliud quam inpugnationem aduersus consacerdotes nostros exercuisse. quem enim dicebant ab Athanasio interfectum fuisse nomine Arsenium, habetur in numero uiuorum; unde ex hoc etiam cetera, quae ab ipsis iactabantur, patuit esse plena mendacii et falsitatis.

quia autem de calice fracto quaedam loquebantur a Machario presbitero Athanasi, testificati sunt, qui praesentes fuerunt ex Alexandria de eodem loco, eo quod nihil tale esset factum. sed

occasionem alterius malitiae ualeant inuenire, cogitauimus secundum ueritatis rationem ab his conmissa uentilarc. quo facto reperimus eos et ex actitatis calumniatores et nihil nliut nisi conministris nostris insidias praeparasse. quem enim diccbant ab Athanasio interfectum Arsenium, uiuit et moratur inter uiuos. ex quo apparet etiam illa, quae de aliis uerbosabantur, ficta fuissc.

quoniam uero de calice fracto a Macario Athanasii prcsbvtero mentionem fecerunt, adhibuerunt testimonium hi, qui de Alexandriae et Mareotae locis ipsis uenerunt, nihil tale esse commissllm. etiam episcopi scribentes de Aegypto ad

φυγῆς πρόφασίν τινα ἑτέρας κακουργίας πορίσασθαι δυνηθῶσιν, ἐσκεψάμεθα xara τόν τῆς ἀληθείας λόγον rà παρ' ixeivwv δραματουργηθέντα ἐξετάσαι. xai τοῦτο προθέμενοι εὕρομεν αὐτοὺς xai ex τῶν πραχθέντων συκοφάντας xai μηδὲν ἕτερον ij ἐπιβουλὴν xazd τῶν συλλειτουργῶν ἡμῶν πεποιηκότας. ον γὰρ ἔλεγον παρὰ Ἀθανασίον πεφονεῦσθαι Ἀρσένιον, οὗτος ζῇ xai ἐν τοῖς ζῶσιν ἐξετάζεται. ἀπό di τούτου xai τὰ περὶ τῶν ἄλλων θρυληθέντα παρ' avrwv φαίνεται πλάσματα. ἐπειδὴ de xai περὶ ποτηρίου ἐθρύλουν ὡς κλασθέντος παρὰ Μακαρίου τοῦ πρεσβυτέρου Ἀθανασίου, ἐμαρτύρησαν μὲν oi παραγενόμενοι ἀπό τῆς Ἀλεξανδρείας xai Μαρεώτου xai rwv □λοιπῶν□ τόπων, ὕτι μηδὲν τούτων πέπρακται. xai oi ἐπίσκοποι δὲ γράφοντες oi ἀπό et episcopi scribentes ex Aegypto ad lulium consacerdotem nostrum abunde adseuerarunt nec suspicionem huiusmodi ibidem fuisse. dicunt autem acta etiam se habere aduersus ipsum. quae habent autem, absente parte altera constat fuisse confecta. simul tamen (in) ipsis actis gentiles et □cathecumeni interrogati sunt, ex quibus) cathecumenus interrogatus dicebat intus se fuisse, quando superuentum fecit Macharius, et alius interrogatus dicebat famosissimum illum Scyrum infirmantem in cella iacuisse, ut ex hoc appareat ex toto mysterium non fuisse celebratum, eo quod catecumeni intus fuerint, (Scyrus autem non intus fuerit),

consacerdotem nostrum lulium sufficienter firmauerunt ne suspectionem quidem talem fuisse. deinde acta, quae dicebant se aduersus habere, constitit ex una parte confecta et in ipsis gestis gentiles et catichumeni interrogati sunt. ex quibus unus catichumenus interrogatus dicebat se intus fuisse, quando Macarius ad locum superuenit, et alius interrogatus aiebat Ischyram aegrotum in cella iacuisse, quem dicunt, ut ex hoc appareat nihil de mvsteriis fuisse celebratum ex eo, quod catechumeni intus consistebant, et Ischvram non adfuisse, sed

τῆς Alyvmov πρός 'Ιούλιον τόν συλλειτουργόν ἡμῶν ἱκανῶς διεβεβαιοῦντο μηδὲ ὑπόνοιαν ὅλως τοιαύτην ἐκεῖ γεγενῆσθαι. ἄλλως te S λέγουοσιν ὑπομνήματα ἔχειν κατ'αὐτοῦ, κατὰ μονομέρειαν συνέστηκε γεγενῆσθαι. xal ὅμως xai ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τούτοις ἐθνικοὶ xai κατηχούμενοι ἠρωτῶντο. ἐξ wv elς κατηχούμενος ἐρωτώμενος ἔφασκεν ἔνδον εἶναι, ὅτε Ὁ Μακάριος ἐπέστη τῷ τόπῳ, xai ἕτερος ἐρωτώμενος ἔλεγε τόν θρυλούμενον παρ'αὐτῶν 'Ισχύραν νοοονvra τότε κατακεῖσθαι iv κελλίῳ, ὡς ἀπό τούτου φαίνεσθαι, μηδ'ὅλως γεγενῆσθαί zt τῶν μυστηρίων διὰ τό τοὺς κατηχουμένους bdov εἰναι xai τόν 'Ισχύραν μὴ παρεῖναι, ἀλλὰ νοσοῦντα κατακεῖσθαι. καὶ γὰρ xai sed male habens iacuerit.

nant et ipse totius malitiae Scyrus commentator exussisse Athanasium quendam de diuinis scripturis librum dicebat. ad hoc conuictus confiteri coepit infirmatum sc

fuisse, quando Macharius praesens fuit, ut etiam ex hoc falsum testem illum esse appareret. denique falsitatis praemium eidem Scyro honorem episcopatus dederunt, homini, qui neque presbiter quidem fuit. uenientes enim duo presbiteri nunc ad concilium, qui co temporis cum Melitio fuerant, postmodum ab Alexandro episcopo Alexandriae beatae memoriae uiro suscepti sunt, nunc cum Athanasio agunt, testati sunt nusquam omnino istum Meliti fuisse presbiterum neque omnino habuisse eundem Melitium in eodem

acgrotum fuisse. nam et ipse pessimus lschyras, qui mentitus est dicvndn Athanasium ussisse quosdam diuinos codices, et in hoc suum mendacium demonstrauit. nam confessus est illo tempore, quo Macarius aduenerat, se aegrotasse et iacuisse, ut etiam ex hoc calumniator demonstraretur. unde ob hane calumniam ipsi Ischyrae mercedem dederunt episcopi nomen, qui nec presbyter cst. occurrentes enim duo presbvteri, qui condam cum Melitio fuerunt, postmodum autem a beato Alexandro tunc episcopo Alexandriae suscepti et nunc cum Athanasio constituti, testimonium praebuerunt hunc

αὐτός ο παμπόνηρος \'Ισχύρας ψευσάμενος έπὶ τῷ εἰρηχέναικεκαυκέναι τόν \'Αθανάσιόν τινα τῶν θείων βιβλίων xai διελεϒχθείς ὡμολόγησε xatixeivo χσιροῦ vooeiv, ore Μαχάριος παρῆν, xai κατακεῖσθαι, έκ τούτου συκοφάντην avrov ειναιάμέλει της συκοφαντιας ταύτης μισθόν αύτῷ τῷ \'Ισχύρα δεδώκααιν έπισκοπῆς ὄνομα, τῷ μηδέ πρεσβυτέρῳ τυγχάνοτι. άπανατήσντες γάρ δύο πρεσβύτεροι ονν Μελιτιῳ ποτέ γενόμενοι, ὑστερον de ύπότοῦ μακαριτου \'Αλεξάνδρου τοῦ γενομένου έπισκόπου \'Αλεξανδρειας δεχθένες xai vvv σύν \'Αθανσιῳ ὄντες, έμαρτύρησαν μηδεπώποτε τοῦτον numloco apud Mareotem ecclesiam nec ministrum. quem tamen nunc uelut episcopum illum secum adduxerunt, qui ante nec presbiter fuit, ut nomine episcopatus uideantur falsitatem suam tegere apud audientes.

Lectus est autem et liber, quem conscripsit frater et coepiscopus noster Marcellus, et inuentaest Eusebi et, qui cum ipso fuerant, exquisita malitia. quae enim ut proponens Marcellus posuit, haec eadem quasi iam conprobans proferret, adsimilarunt. lecta sunt ergo, quae sequebantur, lecta etiam, quae anteposita erant quaestioni, et recta fides eius inuenta est; neque enim a sancta

quam Mclitii fuisse presbyterum et omnino non habuisse Melitium apnt Mareotam ecclesiam uel ministrum. et tamen eum, qui nec esset presbyter, nunc pro opiscopo produxerunt, ut hoc nomine obstupefaciant audientes enrum calumnias.

Lectus cst autem lilxr conministri nostri Marcelli et inuonta est Eusebii commentatio. quae enim proposita quaestione Marcellus diocbat, haec tamquam ab ipso

confessa fingebant. lecta sunt igitur rt haec et sequentia et practerita quaestionum et recta fides uiri reperta est ; neque enim a sancta

πδεσβύτερον Μελιτίον γεγενῆσθαι μηδέ ὅλως έσχηκέναι Μελίτιον ἐιστόν . Μαρεώτην έκκλησιαν ἤ λειτουργόν. xai ὅμως τόν μηδέ πρεσβύτερον τυγχάροντανrv w; έπισκοπον ijyayov, iva τῷόνόματιτῆ συκοφ τούς άκούοντας.

6. \'Ανεγνώσθη de xai τό aayygajijta τοῦ συλλειτουργοῦ Μαρκέλλου xai evoe/h] τῶν περιΕύσέβιον ἡ κακοτεχνια. å γάρ ώς ξητῶν ο Μάρκελλος ειρηκε, ταῦτα ώς όμολογούμενα διαβεβλήκασιν. άνογνώσθη yovv τά έξῆς xai τά πρό αύτῶν τῶν ξητημάτων xai όρθή ἡ πιστις τοῦ άνδρός εύρέθη. ούτε ydo άπό τῆς uirgine Maria, sicut ipsi confingebant, initium dabat deo uerbo

neque finem habere regnum eius, (sed) sine principio ac sine fine esse conscripsit. sed Asclepius coepiscopus noster acta protulit, quae confecta sunt apud Anthiociam praesentibus aduersariis et Eusebio ex Caesarea et ex sententiis iudicantum episcoporum ostendit se esse inreprehensibilem.

Mento ergo acciti frequenter non ausi sunt uenire, merito fugierunt conscientiae suae inpulsu praecipitati. fuga enim falsitates suas confirmauerunt et credi ea fecerunt, quae praesentes accusatores eorum dixerunt et ostenderunt.

quid igitur?

Maria, sicut ipsi firmarunt, initium dedit uerbo doi nec finem ei in regno, sed imperium sine initio et fine saluatoris esse conscripsit. Asclepas etiam conminister protulit gesta aput Antiochiam confecta praesentibus accusatoribus et Eusebio de Caesarea Et ex sententiis iudicantum episcoporum ostendit se esse innoccntcm.

7. Merito igitur, fratrcs dilectissimi, frequenter uocati non responderunt, merito fugerunt. conscientia onim coacti per fugam suas calumnias firmauerunt et credi ista fecerunt, quae praesentes accusatores dicebant ac demonstrabant.

ryάγιας Μαριας, ώς airrol διεβεβαιώσαντο, άρχήν έδιδου τῷ ror θεοῦ λόγῳ οὔτε τέλος ἔχειν τὴν βασιλειαν avrov, άλλά xai τὴν βασιλειαν ἄναρχον xai άτελεύτητον dvat τὴν τούτου ἐγραψεν. και \'Ασκληπᾶς δέ Ό συλλειτουργός προήνεγκεν ύπομνήματα γενόμενα ev \'Αντιοχεια παρόντων τῶν κατηγόρόων xai Εύσεβιου τοῦ άπό Καισαρειας. xai έκτῶν άποφοφάσεων τῶν δικασάνων inισκόπων ἔδειξεν ξαυτόν άθῶον ειναι.

7. Εικότως ούν, άγατηοι άδελφοι, καλούμενοι πολλάκις ονx ύπήκουσαν, εικότως ἔφυγον. ύπό γάρ τοῦ συνειδότος έλαυνόμεοι φυγῆ τάς συκοφαντιας έαυτῶν έβεβαιωσαν xai πιστευθῆναι κατ\' αύτῶν πεποιήκασιν, â παρόντες οι κατηγοροῦντες ἔλεγον και έπεδεικνυον. έπει τοινυν πρός τούτοις πᾶσι xai supra haec omnia etiam olim depositos atque eiectos ecclesia propter heresim Arrii non solum susceperunt, sed etiam in maiorem prouexerunt gradum, diacones quidem

in presbyterium, de presbyteris autem in episcopatum propter nihil aliud, nisi ut impiam doctrinam dilatare ac disseminare possent et piam corrumperent fidem.

sunt autem istorum post Eusebios duos auctores etiam Theodorus ab Heraclia, Narcissus a Neroniade de Cilicia, Stephanus ex Antiocia, Georgius (ex) Laudocia -licet timens non adfuerit de Oriente —, Acacius ex Caesarea Palestinae, Menofantus ex Epheso Asiae, Ursacius a Singiduno Maesiae, Ualens ex Myrsa Pannoniae. etenim

qui itaque super his omnibus etiam depositos et eiectos ab ecclesia Arrianos non solum susceperunt, sed etiam ad maiorem gradum perduxerunt, diaconum quidem in presbyteratum, ex presbyteratu uero in episcopum ob nullam aliam causam, nisi ut impietatem spargant et latitent, piam uero fidem corrumpant. sunt autem post Eusebium et eius socios nunc primates Theodorus de Eraclea, Narcissus a Maronia Cilieiae, Stephanus Antiochiae, Acacius Cessareae Palaestinae, Narcissus Maroniae, Minophantus Ephesi Asiae, Ur-\'

τούς πάλαι καθαιρεθέντας xai έκβληθέντας διά τήν \'Αρειου αιρεσιν ον μόνον έδέξαντο, άλλά xal εις μειζονα βαθμόν προήγαγον, διακόνους μέν εις πρεσβυτέριον, άπό δέ πρεσβυτέρων εις έπισκόπους, δι\' ούδέν έτερον ή ινα τήνάσέβειαν διασπειραι xal πλατϋναι δυνηθώσι και τήν εύσεβή διαφθειρωσι πιστιν. εισι δέ τούτων μετά TOVQ περι Εύσέβιον νύν έξαρχοι θεόδωρος ό άπό \'Ηρακλειας, Νάρκισσος ό άπό Νερωνιάδος τής Κιλικιας, Στέφανος ό άπό \'Αντιοχειας, Γεώργιος ό άπό Λαοδικειας, \'Ακάκιος Ό άπό Καισαρειας τής Παλαιστινης, Μηνόφαντος άπό \'Εφέσου τής \'Ασιας, Ούρσάκιος Ό άπό praedicti etiam, qui ab Oriente secum uenerunt, non permiserunt

sanctum concilium intrare neque omnino in ecclesiam dei sanctam accedere. uenientes etenim Serdicam per singula loca synodos faciebant inter se et pactiones cum interminationibus, ut omnino uenientes Serdicam ad iudicium non accederent neque in unum cum sancta synodo conuenirent. et ad id solum uenerunt (in) coetum, (ut manifestarent)praesentiam suam, atque statim fugerunt. haec enim

sacius Singiduni Moesiae, Ualens Mursae Pannoniae. qui illos, cum quibus de Oriente uenerunt, neque aput Asiam in concilio uenire nec ad ecclesiam dei penitus accedere permittebant. etiam Sardiiam uenientes per singula quaeque loca conuentus inter se faciebant et cum interminationibus posuerunt pactiones sibi, ut, cum Sardicam uenissent, omnino non ingrederentur in iudicio nec cum sancta synodo conuenirent, sed tantum uenientes imaginarie aduentum suum demonstrarent ac uelociter fugerent. haec autem scire potuimus a Σιγγιδόνον τής Μυσιας, Ούάλης άπό Μουρσών τής Παννονιας. και γάρ ούτοι τούς σύν αύτοις έλθόντας άπό τής \'Εώας ovx έπέτρεπον ούτε εις τήν άγιαν σύνοδον εισελθειν οϋτε όλως εις τήν έκκλησιαν τού θεού παραβάλλειν. και έρχόμενοι de εις τήν Σαρδικήν κατά τότους συνόδους έποιούντο πρός έαυτούς xai συνθήκας μετά άπειλών, ώστε έλθόντας αύτούς εις τήν Σαρδικήν μηδέ όλως εις τήν κρισιν

έλθειν μηδ\’έπι τό αύτό συνελθειν τή άγια συνόδῳ, άλλά μόνον έλθόντας xai άφοσιώσει τήν έπιδημιαν έαυτών έπιδειξάμενους ταχέως φυγειν. ταϋτα γάρ γνώναι δεδυνήμεθα παρά τών συλλειτουργών ήμών Maxaconscire potuimus a consacerdotibus nostris, Ario scilicet ex Palestina (ac) Stefano de Arabia, qui cum ip is uenerunt quidem, sed et ab eorum perfidia recesserunt. hi enim uenientes in sanctam synodum uiolentiam quidem, quam passi fuerant, conquerebantur, nihil autem ab ipsis recte agi adserebant adserentes etiam hoc, quod essent ibi plurimi rectae fidei, qui prohibebantur ah ipsis uenire propositis ad nos interminationibus. hac igitur causa in uno loco omnes manere sategerunt et nec parum temporis [neque] habere eos liberam facultatem permiserunt.

Quia ergo non oportuit contic scere nec inultas retinere

ministris nostris Macario Palestinae et Asterio de Arahia, qui cum ipsis nenernnt et ab eadem incredulitate recessernnt. iai enim ad sanctam synodum uenientes uiulentiam, (quam) passi sunt, cum lacrimis exposuerunt. nihil autem rectum aput eos fieri dicebant. etiam hoc addebant esse quosdam rectae fidei et interminationibus adque accusationibus prohiberi <ire> ad noa. hac de causa in una domo conmanere studuerunt nullo momento cos separari permittentes.

Quoniam igitur non oportebat tacere et inultas eorum relinquere

ριου άπό Παλαιστινης xai \’Αστεριου άπό \’Αραβιας, τών έλθόντων σύν αύτοις και άναχωρησάντων άπό τής άπιστιας αύτών. ούτοι γάρ έλθόντες εις τήν άγιαν σύνοδον τήν μέν βιαν, ήν έπαθον, άπωδύροντο, ούδέν δέ παρ\’αύτοις ὀρθόν έλεγον πράττεσθαι προστιθέντες και τούτο, ώς άρα elev έκει πολλοι τής ὀρθής άντιποιούμενοι δόξης και κωλυόμενοι παρ\’αύτών έλθειν ένταύθα διά ro άπειλειν και έπαγγέλλεσθαι xard τών βουλομένων άναχωρειν άπ\’αύτών. τούτου yovv ένεκα xai ev ένι οικῳ πάντας μειναι έσπούδασαν μηδέ rd βραχύτατον ιδιάζειν αύτούς έπιτρέψαντες.

H. \’Επει ούν ovx έδει παρασιωπήσαι ούδέ άνεκδιηγήτους έάσω τάς calumfalsitates, uincula, homicidia, pugnas, falsas epistulas, uerberationes, nudationes uirginum, exilia, euersiones ecclesiarum, incendia, translationes de ecclesia (minori) ad maiores et ante omnia contra rectam fidem insurgentes Arrianae heresis doctrinas, [ex] hac ex causa carissimos quidem fratres et coepiscopos nostros Athanasium Alexandriae et Marcellum Ancyro-Galatiae et Asclepium Gazae et eos, qui cum ipsis erant ministrantes deo, innocentes et puros pronuntiauimus scribentes ad unamquamque eorum prouinciam, ut cognoscerent singularum ecclesiarum plebes sacerdotis sui integritatem et habere se episcopum suum, illos autem, qui se eorum ecclesiis

nias, uincula, homicidia, plagas, falsas epistolas, mulrtationes, uirginum nudationes, exilia, ecclesiarum destrudiones, incendia, translationes de minimis ad maiores ciuitates ct ante omnia insurgentem per ipsos aduersus rectam fidem

maledicam Arrianorum heresim, hac de causa dilcctissimos fratres nostros ct consaccrdotcs Athanasium, Alexandriae episcopum, et Marccllum Ancyrae Galatiae et Asclepam Gazae et eos, qui cum ipsis ministrant domino, innocentes et sinceros esse pronuntiamus scribentes ad singulorum prouincias, ut cuiusque cognoscant ecclesiae populi sui episcopi sinceritatem et hunc habere

συκοφαντίας, τὰ δεσμά, τοὺς φόνους, τὰς πληγάς, τὰς περὶ τῶν πλαστῶν ἐπιστολῶν συσκευάς, τὰς αἰκίας, τὰς γυμνώσεις rwv παρθένων, rd; ἐξοριστίας, τὰς καταλύσεις τῶν ἐκκλησιῶν, rovg ἐμπρησμούς, τὰς μεταθέσεις ἀπὸ μικρῶν πόλεων εἰς μείζονας παροικίας, al πρό γε πάντων τὴν κατὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως ἐπαναστᾶσαν δυσώνυμον \'Αρειανὴν αἵρεσιν δι \'αὐτῶν, τούτου ἕνεκεν rovg μέν ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν xai συλλειτετουργοὺς \'Αθανάσιον xai Μάρκελλον xai \'Ασκληπᾶν xai τοὺς ονν αὐτοῖς συλλειτουργοῦντας τῷ κυρίῳ ἀθώους xai καθαροὺς elvat ἀπεφηνάμεθα γράψαντες xai εἰς τὴν ἑκάστου παροικίαν, ὥστε γινώσκειν ἑκάστης ἐκκλησίας τοὺς λαοὺς rov ἰδίου ἐπισκόπου τὴν καθαράτότητα xai rovrov μὲν ἔχειν ἐπίσκοπον xai προσδοκᾶν, rovg de είς τὰς ἐκκλησίας inmerserunt luporum more, id est Gregorium in Alexandria, Basilium in Ancyra et Quincianum in Gaza neque nomen habere episcopi neque communionis omnino eorum habere participatum neque suscipere ab aliquo eorum litteras neque ad eos scribere.

illos autem, hoc est Theodorum, Narcissum, Acacium, Stefanum, Ursatium, et Ualentem, Menofantum et Georgium — etsi timens, ut dictum est, non adfuit, sed tamen quia a beatae memoriae Alexandro

episcopum (et) expectare, adgrcssos uero ecclesiarum ipsorum iudicium luporum lieurgium Alexandriae et Basilium Ancyrae et Quincianum Gazae nec episcopos nominari necChristianos penitus appcllari nec aliquam cum his habere communionem uel eorum litteras suscipere uel ad ipsos scribere. Theodorum Herarleatum Europae cum suis, [de] Maroniae Ciliciae et Caesareae Palaestinae Narcissum et Acacium, Stephanum Antiocensem, Ursacium Singidunensem Moesiae et Ualentem Mursensem Pannoniae, Minophantum Ephesium, Georgium Laudiciae — licet timens nun adfuerit de Oriente, tamen eo, quod a beato Ale-

αὐτῶν ἐπελθόντας δίκην λύκων Γρηγόριον τὸν ev \'Αλεξανδρείᾳ, Βασίλειον τὸν ἐν \'Αγκύρᾳ xai Κυϊντιανὸν τὸν ἐν Γάζῃ, τούτους μηδὲ ἐπισκόπους ὀνομάζειν μηδὲ ὅλως κοινωνίαν τινὰ πρὸς αὐτοὺς ἔχειν μηδὲ δέχεσθαί nva παρὰ τούτων γράμματα μηδὲ γράφειν πρὸς αὐτούς. τοὺς de ye περὶ Θεόδωρον καὶ Nagxtooov xai \'Ακάκιον xai Στέφανον xai Οὐρσάκιον xai Οὐάλεντα xai Μηνόφαντον xai Γεώργιον — el xai φοβηθεὶς μὴ παρεγένετο ἀπὸ τῆς \'Εὼας, episcopo quondam Alexandriae deiectus est et quod sit tam ille quam etiam ceteri, qui conprehensi sunt, furoris Arriani et propter obiecta crimina —, hos omnes aequali sorte deiecit sancta synodus de episcopatus gradu et iudicauimus non solum illos episcopos non esse, sed neque communionem quidem cum fidelibus habere; separantes-

rantes enim filium et alienantes uerbum a patre separari ab ecclesia catholica oportet et alienos esse a nomine Christiano. sint igitur nobis anathema, eo quod ausi sunt adulterare uerbum ueritatis, apostoli cuius est praeceptum: si quis uobis

xandro episcopo Alexandriae depositus sit, propter se ac suos collegas. Arrianos et ob eis inlata nimina — omnes sanrta synodus deposuit episcopatu et statuimus non solum eos episcopos non esse, sed nec communionem cum fidelibus mereri; separantes enim filium a substantia patris ac de aequalitate alienantes uerbum a patre segregari oportet catholica ecclesia et alienari nomine Christianorum. sint igitur omnibus uobis anathema, propter quod negotiati sunt uerbum ueritatis; apostolica etenim est praeceptio: si quis uobis

ὅμως διὰ τὸ ἀπὸ τοῦ μακαρίτου \’Αλεξάνδρου καθηρῆσθαι αὐτὸν καὶ διὰ τὸ εἰναι xai aivov xai τούτους τῆς \’Αρείου μανίας xal διὰ τὰ ἐπενεχθέντα αὐτοῖς ἐγκλήματα — τούτους παμψηφὶ καθεῖλεν ἡ ἁγία σύνοδος ἀπὸ τῆςἐπισκοπῆς. xai ἐκρίναμεν μὴ μόνον αὐτοὺς ἐπισκόπους μὴ ειναι, ἀλλὰ μηδὲ κοινωνίας μετὰ τῶν πιστῶν αὐτοὺς καταξιοῦσθαι. Toti; γὰρχωρίζονταςτὸν υἱὸν xai ἀπαλλοτροῦντας τὸν λόγον ἀπὸ TOV πατρὸς χωρίξε□θαι τῆς xaDολιxῆς ἐxxλη□ίας προ□ήxει xai ἀλλοτρίους είναι τοῦ Χρι□τιανῶν ὄνόματος. ἔ□τω□αν τοίνυν ὑμῖν ἀνάθεμα διὰ To xεxαπηλευxέναι τὸνAoyov τῆς ἀληθείας. euangelizauerit praeter quam quod accepistis, anathema sit. his neminem communicare denuntiamu-; nulla enim communicatio luci ad tenebras. hos omnes longe facite; nulla enim participatio Christo ad Belial. obseruate, carissimi, ut neque scribatis ad eos neque eorum accipiatis litteras.

curate autem etiam uos, dilectissimi fratres et consacerdotes, quasi praesentes spiritu huic interfueritis synodo, omnia, quae a nobis instituta sunt, confirmare per litteras uestras, ut ab omnibus

annuntiauerit praeterquam quae accepistis, sit anathema. nullum hi, communicare praecipite ; nulla enim communio tenebris cum luce. longe omnes facite: nec cnim est aliqua conuentio Christo cum Beliar. et obseruate, fratres dilecto.corum litteras suscipere ue1 hi, scribere. studete etiam uos. fratres dilecti et conministri. spiritu praesentes in synodo nostra consentire et pronuntiare per scriptiones uestras. quo aput omnes ubique conministros nostros seruetur adsensus.

ἀποστολικιόνὲστιτόπαράγγελμα\’ εἴτις ὑμᾶς εὐαγγε λίζerat παρ\’δ παρελάβετε, ἀνάθεμαἐστω.τύτοις μηδένα κοινωνεῖνπαραγγείλατε\’ οὐδεμία γὰρ κοινωνία φωτὶ πρός σκότος.τούτους πάνταςμακρὰν ποιεῖτε\’ οὐδεμία γὰρ συμφωνία N ριστῷ πρός Βελίαρ. καὶ φυλάξασθε, ἀγαπητοί, μήτε γράq ειν πρός αὐτοὺς μῆτε γράμματα παρ\’αὐτῶν δέχεσθαι.σπουδάσατε δὲ μᾶλλον καὶ ὑμεῖς, ἀδελφοί καὶ συλλειτουργοί, ὡς τῷ πνεύματι παρόντες τῆ συνόδῳ ἡμῶνσυνεπιψηφίσασθαι δι\’ὑπογραφῆς ὑμετέρας ὑπὲρ τοῦ παρὰ πάντωντῶν πανταχοῦ συλλειτουργῶν τὴν ὁμοφωνίαν διασώζεσθαι. ἠθεία πρόνοια καθωσιωμένους ὑμᾶς xai εὐθυμοῦντας διαφυλάττοι,ἀγαπητοι ἀδελφοι Οσιος ἐπισκοπος ὑπέγραφκαὶ οὔτω πάντες. epis-

copis idem sentire atque unam esse omnium uoluntatem ex litterarum consensione sit manifestum. optamus, fratres, uos in domino bene ualere. EXPLICIT.

Incipit Exemplum Epistulae Factae Ad Iulium Urbis Romae Episcopum, Iulio Episcopo A Svnodo Directae

(9). Quod semper credidimus, etiam nunc sentimus; experientia enim probat et confirmat, quae quique auditione audiuit. uerum est enim, quod beatissimus magister gentium Paulus apostolus de se locutus est: (quia experimentum quaeritis eius, qui in me loquitur Christus), quamquam utique, quia in ipso dominus Christus habitauit, dubitari non

possit spiritum per animam eius locutum et organum corporis personasse. et tu itaque, dilectissime frater, corpore separatus mente concordi ac uoluntate adfuisti et honesta fuit et necessaria excusatio absentiae, ne aut lupi scismatici furtum facerent et raperent per insidias aut canes heretici rabido furore exciti insani oblatrarent aut certe serpens diabolus blasphemiorum uenenum effunderet. hoc enim optimum et ualde congruentissimum esse uidebitur, si ad caput, id est ad Petri apostoli sedem, de singulis quibusque prouinciis domini referant sacerdotes.

Quoniam ergo uniuersa, quae gesta sunt, quae acta, quae constituta, et chartae continent et uiuae uoces carissimorum fratrum et conpresbyterorum nostrorum Arcydami et Filoxeni et carissimi filii nostri Leonis diaconi uerissime et fideliter exponere poterunt, paene superuacuum uidetur eadem his inferre litteris. patuit apud omnes, qui conuenerunt ex partibus Orientis, qui se t appellant episcopos — quamquam sint ex his certi auctores, quorum sacrilegas mentes Arriana heresis pestifero tinxit ueneno — diu tergiuersatos propter diffidentiam ad iudicium uenire noluisse tuamque et nostram reprehendere communionem, quae nullam habebat culpam, quia non solum octoginta episcopis testantibus de innocentia Athanasi pariter credimus, sed et conuenti per presbyteros tuos et per epistulam ad synodum, quae futura erat in urbe Roma, ueniro noluerunt et satis erat iniquum illis contemnentibus, tot sacerdotibus testimonium perhibentibus Marcello et Athanasio denegare societatem.

Tria fuerunt, quae tractanda erant. nam et ipsi religiosissimi imperatores permiserunt, ut de integro uniuersa discussa disputarentur et ante omnia de sancta fide et de integritate ueritatis, quam uiolauerunt. secunda de personis, quos dicebant esse

deiectos de iniquo iudicio, ut, si potuissent probare, iusta fieret confirmatio. tertia uero quaestio, quae uere quaestio appellanda est, quod graues et acerbas iniurias, intolerabiles etiam et nefarias contumelias ecclesiis fecissent, cum raperent episcopos, presbitcros. diacones et omnes clericos in exilium mitterent, ad deserta loca transducerent, fame, siti, nuditate et omni egestate necarent, alios clausos carcere

et squalore et putore conficerent, nonnullos ferreis uinculis, ita ut ceruices eis artissimis circulis stranguilarentur. denique ex ipsis quidam

uincti in eadem iniusta defecerunt poena, quorum ambigi non potest martyrio gloriosam mortem extitisse. adhuc quoque audent quosdam retinere nec ulla causa fuit criminis, nisi quod repugnarent et clamarent, quod execrarentur Arrianam et Eusebianam heresim et nollent habere cum talibus communionem, qui autem saeculo seruire maluerunt, prodesse. et qui ante fuerant deiecti, non solum recepti sunt, sed etiam ad clericalem dignitatem promoti et acceperunt praemium falsitatis.

Quid autem de impiis et de imperitis adulescentibus Ursacio et Ualente statutum sit, accipe, beatissime frater, quia manifestum erat eos non cessare adulterinae doctrinae letalia semina spargere et quod Ualens relicta ecclesia ecclesiam aliam inuadere uoluisset. eo tempore, quo seditionem commouit, unus ex fratribus nostris, qui fugere non potuit, Uiator obrutus et conculcatus in eadem Aquiliensium ciuitate tertia die defecit. causa utique mortis fuit Ualens, qui perturbauit, qui sollicitauit.

sed ea, quae beatissimis Augustis significauimus, cum legeritis, facile peruidebitis nihil nos praetermisisse, quantum ratio patiebatur. et ne molesta esset longa narratio, quae fecissent et quae commisissent, insinuauimus.

Tua autem excellens prudentia disponere debet, ut per tua scripta in Sicilia, in Sardinia, in Italia [sunt] fratres nostri, quae acta sunt et quae definita, cognoscant, et ne

ignorantes eorum accipiant litteras communicatorias, id est epistolia, quos iusta sententia degradauit. perseuerent autem Marcellus et Athanasius et Asclepius in nostra communione, quia obesse eis non poterat iniquum iudicium, faga et tergiuersatio eorum, qui ad iudicium omnium episcoporum, qui conuenimus, uenire noluerunt. cetera, sicuti superius commemorauimus, plena relatio fratrum.

quos sincera caritas tua misit, unanimitatem tuam perdocebunt. eorum autem nomina, qui pro facinoribus suis deiecti sunt, subicere curauimus, ut sciret eximia grauitas tua, qui essent communione priuati. uti ante praelocuti sumus, omnes fratres et coepiscopos nostros litteris tuis admonere digneris, ne epistolia, id est litteras communicatorias eorum, accipiant.

Item Nomina Hereticorum

(14) (1) Ursacius a Singiduno.

(2) Ualens a Mirsa.

(3) Narcissus ab Irenopoli.

(4) Stefanus ab Anthiocia.

(5) Acacius a Caesarea.

(6) Menofantus ab Efeso.

(7) Georgius a Laudocia.

Item Nomina Episcoporum Infra

qui in synodo fuerunt et suscripserunt idem (in) iudicio.

(15) (1) Ossius ab Spania Cordobensi.

(2) Annianus ab Spaniis de Castolona.

(3) Florentius ab Spaniis de Emerita.\’

(4) Domitianus ab Spaniis de Asturica.

(5) Castus ab Spaniis de Caesarea Augusta.

(6) Praetextatus ab Spaniis de Barcilona.

(7) Maximus a Tuscia de Luca.

(8) Bassus a Maehodonia de Dioclerianopoli.

(9) Porfirius a Machedonia de Filippis.

(10) Marcellus de Ancyra Galatiae.

(11) Euterius a Tracia de Gannos.

(12) Asclepius a Palestina de Gaza.

(13) Museus a Tessalia de Thebis.

(14) Uincentius a Campania de Capua.

(15) Ianuarius a Campania de Beneuento.

(16) Protogenes a Dacia de Serdica.

(17) Dioscorus de Terasia.

(18) Himeneus a Tessalia de Ypata.

(19) Lucius a Tracia de Cainopoli.,

(20) Lucius ab Italia de Uerona.

(21) Euagrius a Machedonia de Eraclia Linci.

(22) Iulius ab Acaia de Tebe eptapilos.

(23) Zosimus a Macedonia de Lignido.

(24) Athenodorus ab Achaia de Elatea.

(25) Diodorus ab Asia de Tenedos.

(26) Alexander a Thessalia de Larissa.

(27) Aethius a Machedonia de Tessalonica.

(28) Uitalis a Dacia Ripensi de Aquis.

(29) Paregorius a Dardania de Scupis.

(30) Trifon ab Acaia de t Macaria..

(31) Athanasius ab Alexandria.

(32) Gaudentius a Dacia de Naiso.

(33) Ionas a Machcdonia de Particopoli.

(34) Alypius ab Acaia de Megara.

(35) Machedonius a Dardania de Ulpianis.

(36) Caluus a Dacia Kipensi de Castramartis.

(37) Fortunatianus ab Italia de Aquileia.

(38) Plutarcus ab Acaia de Patras.

(39) Eliodorus a Nicopoli.

(40) Euterius a Pannoniis.

(41) Arius a Palestina.

(42) Asterius ab Arabia.

(43) Socras ab Acaia de t Asopofoebiis..

(44) Stcrcorius ab Apulia de Canusio.

(45) Calepodius a Campania (de Neapoli).

(46) Ireneus ab Acaia de Sciro.

(47) Martyrius ab Acaia de Naupacto.

(48) Dionisius ab Acaia de Elida.

(49) Seuerus ab Italia de Rauennensi.

(50) Ursacius ab Italia de Brixa.

(51) Protasius ab Italia de Mediolano..

(52) Marcus a Sauia de Siscia.

(53) Uerissimus a Gallia de Lugduno.

(54) Ualens a Dacia Ripensi de Isco.

(55) Palladius a Machedonia de Dio.

(56) Goroncius a Machedonia de Bereu. ,

(57) Alexander ab Acaia de Ciparissia.

(58) [59]. Euticius ab Acaia [Ticius ab Asia] de Motonis.

(60) Alexander ab Acaia de t Coronis.

Episcopi omnes numero sexaginta et unus.

Textus narratiuus

(16). Res, quantum arbitror, sermonis alterius interpretatione non indiget. nam omnia ita edita sunt et expressa, ut in lucem cognitionis elata sint. testes ex Aegypto compositi, Athanasius ipse praesens, falsorum iudicum nocturna et turpis per conscientiam

fuga, tantorum scelerum grauis et subiecta uniuersorum oculis inuidia. adde originem causae, ex qua in Athanasium occasio est quaesita sententiae. reus presbyteri sui impetu disturbati altaris in ipso sacrificiorum tempore, ubi Scyras presbyter adsistebat, arguitur. Scyras presbyter negatur et criminis falsitas cum auctore damnatur. porro autem sacrificii opus sine presbytero esse non potuit. cum in hominem quaestio est, ipse facti tam grauis nullus est locus, apud Mareotem ecclesia nulla est. numquid potius ipsa soli religio defecit aut aliquo, ut adsolet, hiatu locus uiolati sacrificii desedit? Scyras de diacono episcopus adseritur ordinatus, ut de contumelia in presbytero perpessa mentientis episcopi maior auctoritas sit. sed locus ecclesiae si fuit, et est; si non est, nec fuit.

et quid ambiguum est hos potius falsorum criminum iudices adseruisse factum esse, quod esse patuit infectum, aut eos, qui postea iudicarunt, constitutum esse non fuisse, quod si fuit, non potest non fuisse?

Si quis igitur est humanis institutis ad usum communis intellegentiae eruditus, si quis prudentiae praeceptis in uiam consectandae ueritatis insistit, animum intendat et, quid in huiuscemodi negotiis tenere se arbitrii uelit, expendat.

taceo interim de iudiciorum auctoribus. existant haec duo iudicata: unum, quod crimen adfirmet, criminis locum nuncupet, perpessae iniuriae hominem designet, aliud uero, quod crimen, locum, hominem neget. quaero, in quam te sententiam concedere aequum uidebitur. certe, opinor, quisquam ab utroque consultus et positus in medio utriusque sententiae ita loquetur: \'si crimen est, docendum est; si locus est, demonstrandus est; si homo, contuendus est\'.- at uero cum et facti fides et loci religio et iniuriae homo nullus est, uesanum existimabitur rebus iudicem non extantibus iudicare.

Respicite in caelum et astra, uos sacerdotes, et in eum, qui ex nihilo fecit illa, cum libertate fidei et spei, quam accepistis, intendite recordantes talem uobis futuri in uos iudicii formam esse propositam: quo iudicio iudicaueritis, iudicabitur de uobis. haec quaerenti mihi respondete: \'Athanasium quo iudicio damnastis?\'

dicetis nempe: \'episcoporum\' et haec confessionis uestrae erit uenia. \'secuti\', inquit, \'sumus sanctam iudiciorum sub episcopali communione reuerentiam\'. sed ignorasse uos negabitis Athanasio, cuius damnationem a uobis Ualens, Ursacius, Saturninus exegerunt, ab Ossio, Maximino, Iulio redditam communionem? non facio communionem; rogo, quae uestra de crimine Athanasii sententia fuit.

presbyter eius Macharius inruisse in ecclesiam Mareotiden dicitur, Scyram presbyterum perturbasse et salutis nostrae sacramenta proiecisse. ad huius rei testes cathecuminum et gentilem interrogatos. uerum postea a sanctis nescitis iudicatum Mareotiden ecclesiam nullam esse, Scyram uero presbyterum non fuisse? quid est, quod secuti estis?

falsis episcopis auctoritatem datis, ueris negatis; quae sunt, non esse decernitis, iudicatis autem illa, quae non sunt. sed ut subiectioni huic credideritis, credo, carcer exegit, custos institit, tortor incubuit, gladius pependit, ignis ambussit. in non extantibus iudicandis episcopalem apud uos auctoritatem inprobitas optinuit, in ueritatc optinenda sanctitas fidem perdidit. o ueros Christi discipulos! o dignos successores Petri atque Pauli! o pios ecclesiae patres! o ambitiosos inter deum

plebemque legatos, ueritatem uos Christi falsitati hominum uendidisse ! satisfecimus igitur primae propositioni, qua spopondimus Athanasium reum teneri nullius eorum, quae obiecta sunt, criminum posse. superest, ut, quid de Marcello et Fotino gestum sit, paucissimis dicam.

Fotinus Synniensis episcopus fuit a Marcello imbutus; nam et diaconus sub eo aliquandiu fuit. hic corruptis innocentiae moribus ac disciplinis turbare euangelicam

ueritatem persistebat nouis praedicationibus. et hoc ita saepe est, ut, cum incrementa

uitiorum detrimenta in amore dei fecerint, uesanum drprauatae scientiae studium increscat. igitur ad tollendum ex episcopatu Fotinum, qui ante biennium iam in Mediolanensi synodo erat hereticus damnatus, ex plurimis prouinciis congregantur sacerdotes, hoc magis solliciti atque anxii turbari rursum miscerique omnia, quod iam pridem plures episcopos reos uel falsorum in Athanasio

iudiciorum uel communionis heresis Arrianae ab ecclesia fuerat necesse resecari. quam oportunitatem nancti Ursacius et Ualens Romanae plebis episcopum adeunt, recipi se in ecclesiam deprecantur et in communionem per ueniam admitti rogant. Iulius ex consilio ueniam, quam orabant, inpertit, ut cum lucro catholicae ecclesiae uires quoque detraheret Arrianis, cum eos, qui unitatem ante turbauerunt, consilii huius et audaciae paenitentes in communionem catholicam per ueniam reconciliatae pacis admitteret. (20) et quia non est nisi de ueritate confessio, nisi de uitio paenitentia, nisi uenia de admisso, Ualens et Ursacius admittendi, ut orabant, in communionem de Athanasii innocentia, de iudicii falsitate, de Arrianae heresis piaculo talibus litteris ante profitentur.

Exemplum Epistulae, Quam Post Renuntiationem Orientalium Athanasium Reum Non Esse In Urbe Roma Olografa Manu Ualens Perscripsit Et Ursacius Subscripsit — Domino beatissimo papae Iulio Valens et Ursacius — Epmhseia Aiio Toy Pqmaikoy Th∑ Hpo∑ Ioyaion Eiii∑Toah∑ Iiepi Th∑ Metanoia∑ Oyp∑Akioy Kai Ouaλεντo∑ — Κυρίῳ μακαριωτάτῳ πάπᾳ \'Ιουλίῳ Οὐρσάκιος xai Οὐάλης

Quoniam constat nos antehac multa grauia de nomine Athanasii episcopi litteris nostris insinuasse atque litteris sanctitatis tuae conuenti eius rei, de qua significauimus non praestitissc rationem, profitemur apud sanctitatem tuam praesentibus, cunctis presbyteris fratribus nostris omnia, quae antehac ad aures nostras peruenerunt de nomine praedicti, falsa nobis esse

\'Επειδὴ συέστηκεν ἡμᾶς πρὸ τούτου πολλά re xai δεινά περὶ \'Αθαr ασίον τοῦ ἐπισκόπου dta γραμμάτων ὑποβεβληκέναι γράμμασί te τῆς σῆς χρηστότητος /ie#odevf>evres τοῦ πράγματος χάριν, περὶ ον ἐδηλώσαμεν, οὐκ ἠδυνήθημεν Χογον ἀποδοῦναι, δμολογοῦμεν παρὰ τῇ σῇ χρηστότητι παρόντων των ἀδελφῶν ἡμῶν πάντων τῶν πρεσβυτέρων,δτι πάντα τὰ πρὸ τούτου ἐλθόντα εἰς ἀκοὰς ὑμῶν περὶ τοῦ dvd/iarog τοῦ προειρημένου A θανασίου ψευδῆ insinuata atque omnibus uiribus carere atque ideo nos libentissime amplecti communionem praedicti Athanasii, maxime cum sanctitas tua pro insita sibi beniuolentia errori nostro ueniam fuerit dare dignata. profitemur etiam, quod, si aliquando nos Orientales uolu-

erint uel idem Athanasius malo animo ad causam uocare, citra conscientiam tuam non adfuturos. hereticum uero Arrium, sed et satellites eius, qui dicunt: \'erat tempus, quando non erat filius\', et qui diiunt ex nihilo filium, et qui negant dei filium ante saecula fuisse, sicut per priorem libellum nostrum, quem apud Mediolanum porreximus, et nunc et semper anathematizasse hac manu nostra, qua scripsimus, profitemur. et iterum dicimus heresim Arrianam, ut superius diximus, et eius auctores in perpetuum damnasse. et manu Ursaci: Ego Ursatius episcopus huic professioni nostrae subscripsi.

xai πλαστά ἐστι πάση re δυνάμει ἀλλότρια αὐτοῦ τυγχάνει. διά re τοῦτο ἡ- δέως ἀντιποιούμεθα τῆς κοινωνίας τοῦ προειρημένου \'Αθανασίου, μάλιστα ὅτι Τ) θεοσέβειά σον xard τὴν ἔμφυτον ἑαυτῆς καλοκαγαθίαν τῇ πλάνῃ ἡμῶν κατηξίωσε συγγνώμην δοῦαι. ὁμολογοῦμεν δὲ xui τοῦτο, on, dv ποτε ἡμᾶς οι Ἀνατολικοὶ θελήσωσιν n xai αὐτός Ἀθανάσιος κακοτρόπως περὶ τούτου el; κρίσιν καλέσαι, μὴ ἀπέρχεσθαι παρά γνώμην τῆς σῆς διαθέσεως. τόν δὲ αἱθετικόν Ἄρειον xai τοὺς ὑπερασπίζοντας αὐτοῦ Tovg λέγοντας* \'ἦν note, STE οὐκ yv ό υἱός' xai, ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος ό vlog ἐστι, xai τοὺς ἀρνουμένους τόν Χριστόν θεόν elναι θεοῦ υἱόν πρό αἰώνων, καθὼς καὶ ev up προτέρῳ λιβέλλῳ ἑαυτῶν ev τῇ Μεδιολάνῳ ἐπιδεδώκαμεν, καὶ νῦν xai dei ἀναθεματίζομεν. ταῦτα de τῇ χειρὶ ἑαυτῶη Η γράψαντες ὁμολογοῦμεν πάλιν, ὅτι τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν, καθὰ προείπομεν, καὶ τοὺς ταύτης αὐθέντας κατεκρίναμεν εἰς TOV αἰῶνα. ἐγὼ Οὐρσάκιος τῇ ὁμολογίᾳ μου ταύτῃ παρὼν ὑπέγραψα. ὁμοίως καὶ Οὐάλης.

Textus narratiuus
Haec epistula post biennium missa est, quam heresis Fotini a Romanis damnata est.

Domino fratri Athanasio Ursacius et Ualens

ITEM EXEMPLUM ALTERIUS EPISTULAE UALENTIS ET URSACI, QVAM POST ALIQVANTUM TEMPORIS AB AQVILEIA, POSTEAQVAM HANC SUPERIOREM ROMA EMISERANT, AD ATHANASIUM MISERUNT EPISCOPUM.

Dedit se occasio fratris et conpresbiteri nostri Moysetis uenientis ad tuam dilectionem, frater carissime, per quem tibi salutem largisaimam dicimus ex Aquileiensium ciuitate, et optamus, ut incolomis litteras nostras recenseas. dederis enim fiduciam, si tu quoque in rescribendo uicem nobis rcpendas. sane scito habere t uos tecum pacem et communionem ecclesiasticam his litteris scito. diuina pietas te custodiat, frater.

Κυρίῳ ἀδελφῷ Ἀθανασίῳ ἐπισκόπῳ Οὐρσάκιος xai Οὐάλης ἐπίσκοποι.

Ἀφορμὴν εὑρόντες διὰ τοῦ ἀδελφοῦ xai συμπρεσβυτέρου ἡμῶν Μονσαίου ἐρχομένου πρός τὴν σὴν ἀγάπην, ἀδελφὲ ἀγαπητέ, ι'αὐτοῦ oe καὶ πάνυ

προσαγορεύομεν ἀπό τῆς Ἀκυλίης xai εὐχόμεθα ὑγιαίνοντά σε τὰ γράμματα τὰ ἡμέτερα ἀναγνῷναι. δώσεις γὰρ xai ἡμῖν θαρρεῖν, ἐὰν xai σὺ ἐν y γράφειν τὴν ἀμοιβὴν ἡμῖν ἀποδῷς. γίνωσκε γὰρ ἡμᾶς εἰρήνην εχειν μετὰ σοῦ xai κοινωνίαν ἔχειν ἐκκλησιαστικὴν xai τούτου γνώρισμα ἡ διὰ τούτων τῶν γραμμάTWV προσηγορία. rj θεία πρόνοιά σε διαφυλάττοι, κύριε, ἀγαπητὲ ἀδελφέ.

Textus narratiuus

Superioribus igitur litteris datis uenia indulgetur orantibus„ reditus ad catholicam fidem cum communione donatur, maxime cum Sardicensis synodi ueritatem ipsae orantium ueniam litterae continerent. (21) uerum inter haec Syrmium conuenitur. Fotinus hereticus deprehensus, olim reus pronuntiatus et a communione iam pridem unitatis abscisus, ne tum quidem per factionem populi potuit ammoueri.

***** sed idem Athanasius Marcellum, qui post recitationem libri, quem scriptum ediderat .nam hunc nos quoque habemus — sententia synodi Sardicensis episcopatui erat redditus, ubi quaedam alia noua miscere sensit et ambiguis praedicationibus eius, in quam Fotinus erupit, doctrinae uiam quaerere, a communione sua separat anteriore tempore, quam Fotinus arguitur, praeuentam iudicio meditationem corruptae uoluntatis ostendens et non ex libri editione condemnans. sed quia promptum est ex bono malum effici, praebuit non illis, quae in Marcellum gesta antea fuerant, sed his, quae in Fotinum gerenda erant, auctoritatem.

Illud autem esse cognitum cunctis oportet nullam umquam aduersus Marcellum praeter eam, quae Sardicensibus est dissoluta sententiis, deinceps synodum fuisse contractam neque tum, cum de Fotino decretum ab Occidentalibus est et ad Orientales relatum, aliquod in cum expressum fuisse iudicium, sed homines mente callidos, ingenio subtiles, malitia pertinaces, occasionem reuoluendi eius, quod Athanasii absolutione est dissolutum, quaesisse iudicii et rescribentes de Fotino Marcelli mentionem uelut institutionum talium magistri addidisse, ut emortuam de Athanasio ipso iam tempore quaestionem et ueritatis iudicio consepultam rursus in publicam recordationem causae nouitas excitaret et subrepens per Fotini damnationem Marcelli nomen inueheret.

extat autem in superioris epistulae corpore Marcellum ab Arrianis occasione libri, quem de subiectione domini Christi ediderat, una cum Athauasio fuisse damnatum. docetur etiam recitatione eiusdem libri innocentem deprehendi. falsitatem quoque iudicii Arriani extantis adhuc libri fides arguit. de Fotino autem tantum, sicuti mos poscebat, ad Orientales epistulae fiunt non iniuria extorquendi, ut nunc agitur, adsensum, sed instruendae uniuersorum scientiae consuetudine.

Sed cur abnegatae Marcello communionis Athanasius reus esserescribitur ? numquid propter libri uitium Marcellus abstentus est? testes ipsi sunt ex institutis eius Fotinum peruersitatis istius initia sumsisse. nam negata sibi ab Athanasio

communione ingressu sese ecclesiae Marcellus abstinuit. ita communio cum eo inita fidem de subiectione (et) traditione regni docet, negata rursum prauitatem doctrinae alterius ostendit.

ac sic utrumque uiri istius iudicium caret culpa, cum in data communione synodi sit secutus adsensum, in abnegata uero ipso se Marcello abdicante olo sine ulla synodi auctoritate. uerum omnis ista alterius causae et doloris est quaestio. et quamquam conceptis iam diu in Athanasium odiis suis satisfiat, in maiorem tamen sceleris gradum molitio tanta procedit.

Nam tertius mihi locus praestat, ut fidem, quam epistulae primordio condiderunt, fraudulentam, hereticam et uerbis blandientibus ueneno interiore suffusam esse demonstrem.

profitemur enim ita: unum quidem ingenitum esse deum patrem et unum unicum eius filium, deum ex deo, lumen ex lumine, primogenitum omnis creaturae, et tertium addentes spiritum sanctum paracletum, ut, cum securitas legentium uel indoctorum simplicitas tam mollibus fuerit intercepta principiis uno eodemque subscripti-

onis elicitae adsensu in Fotini animaduersionem, in Athanasii reatum, in damnationem fidei catholicae transeatur. et spero, quod non cxiguam partom cognitionis istius synodus Serdicensis adtulerit, ubi insectatione Arrianorum omnia in Athanasium crimina conficta esse monstrantur et uis adhibita plebi dei, ut in pestiferam letalis doctrinae coniuentiam transirent. rem tamen omnem, quia causa postulat, breuiter dicam.

Cura et negotium apostolicis uiris [constanti] semper fuit constanti et publica perfectae fidei praedicatione conatus omnes oblatrantis heresis comprimere et exposita euangeliorum ueritate peruersitatem doctrinae errantis extinguere, (ne) audientium mentes quadam labe contaminans contagione uitii adhaerentis inficeret.

itaque diligenter epistulis uariis, quae de deo patre opinio, quae de dei filio cognitio, quae in spiritu sancto sanctificatio oporteret esse, frequenter copioseque conplexi sunt, ut cognitus fieret de deo patre filius deus et in deo filio deus pater et in deo patre filius deus. ac sic secundum ipsius definitionem dicentis: ego et pater unum sumus et rursum: sicut pater, tu in me et

ego in te continetur fides nostra in patris et filii nominibus personisque deus unus. neque enim uel inuidia Iudeorum uel odium gentilium uel furor hereticorum aliis potius aduersus nos causis est excitatus, quam quod aeternitatem, uirtutem, nomen filii confitemur in patre. hereticorum autem peruersitas de fide impia semper exorta est. nam dum occupati uitiis et ab innocentiae operibus auersi inutilium se quaestionum difficultatibus inplicant, inprobabiles effecti uita, uolun-

tate, iudicio, placere expetunt nouitate doctrinae, postquam ueritatis scientiam perdiderunt.

Cum igitur patribus nostris cognitum fuisset et Arrios duos profanissimae fidei praedicatores extitisse seque longius non iam opinio, sed iudicium labis istius tetendisset, ex omnibus orbis partibus in unum aduolant Nicheamque concurrunt, ut exposita fide populis et in luce intellegentiae cognitionis diuinae itinere directo intra ipsos auctores suos emergentis mali seminaria necarentur. tradebant autem Arrii talia:

\’patrem deum instituendi orbis causa genuisse filium et pro potestate sui ex nihilo in substantiam nouam atque alteram deum nouum alterumque fecisse\’, profani in patrem ex nihilo opinantes aliquid ei simile potuisse generari, blasphemi in Christum infinitatis cum paternae generositate expoliantes, ut, cum didicissent ex persona patris: non est deus alius praeter me et filio: ego in patre et pater in me, et: ego et pater unum sumus, sanctae in utroque unitatis uinculum abrumperent non extantis creationis substantiae dantes dei filio domino nostro Iesu Christo initium de tempore, ortum de nihilo, nomen ex altero.

Itaque conprimendi mali istius causa trecenti uel eo amplius episcopi apud Nicheam congregantur. in omnes Arrianos adsensu omnium damnatio heretica decernitur et euolutis euangelicis atque apostolicis doctrinis perfectum unitatis catholicae lumen effertur. quid igitur fuerit expressum, fides ipsa, ut est exposita, commendat.

Incipit Fines Apud Nicheam Conscripta A Cccxviii Episcopis Contra Omnes Hereses

Credimus in unum deum, patrem omnipotentem, uisibilium et inuisibilium factorem.

et in unum dominum Iesum Christum filium dei, natum de patre, hoc est de substantia patris, deum de deo, lumen de lumine, deum uerum de deo uero, natum, non factum, unius substantiae cum patre, quod Graeci dicunt \’omousion, per quem omnia facta sunt, siue quae in caelo siue quae in terra, qui propter nos homines et propter nostram salutem descendit, incarnatus-

natus est, homo factus est, passus est et resurrexit tertia die, ascendit in caelos, uenturus iudicare uiuos et mortuos. et in spiritum sanctum. eos autem, qui dicunt: \’erat, quando non erat\’ et \’priusquam nasceretur, non erat\’ et quia \’ex nullis extantibus factus est\’, quod Graeci \’ex uc onton\’ dicunt, uel alia substantia dicentes \’mutabilem et conuertibilem filium dei\’, hos anathematizat catholica et apostolica ecclesia.

Textus narratiuus

(28). Fides fidei conparata falsitatem intentionis exponit. nam quae apud Nieheam ordinata est, plena atque perfecta est et omnibus undique, quibus inrepere heretici solent, aditibus obseratis inuiolabili inter patrem et filium aeternae unitatis soliditate connectitur: haec uero simplicitate blanditur primum adserens nos ita credere, quod absit a quoquam.

ceterum Occidentalium fides euangelicis instituta doctrinis patrem in filio, filium confitetur in patre, patrem ingenitum, filium substantia aeternitatis aeternum, id est ut patrem semper, ita et filium semper in patre et natum de deo deum esse, non conceptum, scilicet in eo semper, de quo est.

At uero haec perfidia, non fides, \'deum ex deo\' dicens et \'primogenitum\' commendans et trinitatis nomen instituens uirus suum sub modestia religiosae moderationis obscurat dicens \'deum ex deo\', \'lumen ex lumine\', ut per occasionem confessionis istius ex deo ac lumine deus ac lumen factus a deo, non genitus de deo, id est non de substantia paternae aeternitatis, extiterit ac sic contumelia patris uilescat et filius, si deus ortus ex nihilo est, in \'primogeniti\' uero confessione ordinem quendam ab eius ortu creandis mundi rebus assignent, ut, quia mundus ex tempore est, tamen, licet mundo prior sit, Christus ex tempore sit et non aeternitas in eo (ante) tempora, sed ordo in tempore sit creatis ac per hoc aliquid, quod ante eum sit, relinquatur, qui esse coepit ex tempore, (et) dissoluatur in Christo omne, quod deus est, cum in eo non extantis aliquando Mariae ortus a tempore sit.

Quin etiam homines spe omni bona uacui ad occasionem tanti periculi auctoritatem apostolicam pertendunt, quia de eo dictum sit \'primogenitus omnis creaturae\', sed subtrahentes antecedentem consequentemque sententiam aptam doctrinis suis sub apostoli nomine perstruunt facultatem. nam talis est ordo dictorum: qui est imago dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturae, quia in ipso constituta sunt omnia in caelis et in terra, uisibilia et inuisibilia siue troni siue dominationes siue principatus siue potestates; omnia per ipsum et in ipso condita sunt et ipse es\'t ante omnes.

\'imago\' ergo \'dei inuisibilis\' ex nihilo, credo, est et coepit a tempore! aut quia \'primogenitus omnis creaturae\' est ordo quidam in eo conexae (et) congenitae creationis exprimitur! sed non sequitur \'primogenitum omnis creaturae\': \'quia in ipso constituta sunt omnia in caelis et in terra\', id est in ipso uniuersorum elementorum uisibilium et inuisibilium condita et constituta materia est et idcirco \'omnia per ipsum et in ipso\' ? idcirco \'primogenitus omnis creaturae\', quia in eodem iam a principio omnium, quae effecturus erat, omnia generationum initia constiterunt. atque ita non in ordine creaturarum, quae in ordine constitutae sunt, primus in numero est, sed ipse \'imago dei inuisibilis\', manens per uirtutem effi-

ciendi semper in ipso, se primogenitum habuerit eorum, quae per ipsum in caelo et in terra uisibilia et inuisibilia crearentur extantia.

Quin etiam haud dissimilis in trinitatis nuncupatione falsitatis eorum contextus est. ubi enim diuersis substantiis filium a patre impio et maledico ore disciderint et in separatis duobus adsistat auctoritas, tertia dinumeratur in spiritu, ut, cum sint pater in filio et filius in patre et spiritus sanctus accipiat ex utroque, in eo, quod spiritus exprimitur sanctae huius (trinitatis) inuiolabilis unitas, heretica parte parturiat trinitas pronuntiata discidium.

Sed diligens Nicheni tractatus perfectusque sermo artissimo ueritatis praescripto omnia hereticorum ingenia conclusit ita ponens: credimus in unum deum patrem et in unum filium eius Iesum Christum. \'unum\' ambo et uterque \'unum\': et in personali nomine patris et in filii \'unum\', quia unus est de utroque. \'deum uerum de deo uero\' docet et uirtutem et nuncupationem pari in utroque ueritate communem neque aliud in alio opinandum, cum deus de deo ut uerus de uero sit uterque unum.

cum uero sit in utroque (unum), natum uero, non factum\' ad proprietatem ortus et originis refert, quia fieri ex nullo subiaceat, nasci autem de patre proprium neque alia nascentibus quam originis suae forma uel uirtus est. quod autem fit, ex opere existit, ut fiat. atque ita non factura in eo coepit ex nihilo, sed est natiuitas (a) parente.

unius autem \'cum patre substantiae\', quod Graeci dicunt \'omousion\', ita est: aeternitas sola sui similis est et, quod est semper, in deo est. ne qua igitur labes in dominum Iesum Christum hereticae prauitatis incideret, idcirco in eo essentiae ueritas explicatur. essentia enim ex eo, quod semper est, nuncupatur. quae quia extrinsecus opis ad continendam se numquam eguerit, et \'substantia\' dicitur, quod intra se id, quod semper est, et in aeternitatis suae uirtute subsistat. ac sic, quod ait: ego e t pater unum sumus, et: qui me uidit, uiditet patrem, et rursum: ego in patre et pater in me, et illud: ego de patre exiui aequalis in utroque, id est

in deo, qui innascibilis est, et in deo, (qui genitus cst,) una atque eadem in utroque substantia aeternitatis expletur. quod autem \'descendit\', \'incarnatus est\', \'homo factus est\' et \'resurrexit tertia

die\', \'ascendit in caelos, uenturus iudicare uiuos et mortuos\', sacramenta salutis nostrae in his continentur. sed idcirco \'inmutabilis\' et \'inconuertibilis\' filius dei, ut in adsumtione hominis corruptioni potius gloriam intulerit, quam labem aeternitati. anathema autem in eos, qui \'ex nihilo factum\' dicunt, quod \'ex uc onton\' Graeci dicunt, et qui dicunt: \'erat, quando non erat\', et: \'priusquam nasceretur, non erat\', damnationem in Christo uiolatae aeternitatis, id est deitatis paternae, sub maledictione designant.

Huius igitur intimandae cunctis fidei Athanasius, in Nichea synodo diaconus, deinceps Alexandriae episcopus, uehemens auptor extiterat et Arrianam pestem in tota Aegypto ueri tenax

uicerat atque ob id coniuratis in eum testimoniis falsitas est criminum conparata. res postea fidelibus iudicum disiudicata sententiis. sed multum ad cognitionem proficiet, si, quae post absolutionem Athanasi ad Constantium imperatorem synodi Sardicensis oratio fuerit, cognoscatur. EXPLICIT.

III — Epist. Libertid dubia et textus narratiuus

INCIPIT EXEMPLUM EPISTULAE LIBERT EPISCOPI URBIS ROMAE AD ORIENTALES EPISCOPOS.

Dilectissimis fratribus et coepiscopis nostris uniuersis per Orientem constitutis Liberius episcopus urbis Romae aeternam salutem.

Studens paci et concordiae ecclesiarum, postcaquam litteras caritatis uestrae de nomine Athanasi et ceterorum factas ad nomen Iulii bonae memoriae episcopi accepi, secutus traditionem maiorum presbyteros urbis Romae Lucium, Paulum et Helianum e latere meo ad Alexandriam ad supradictum Athanasium direxi, ut ad urbem Romam ueniret, ut in praesenti id, quod de ecclesiae disciplina extitit, in eum statueretur.

litteras etiam ad eundem per supradictos presbyteros dedi, quibus continebatur, quod, si non ueniret, sciret se alienum esse ab ecclesiae Romanae communione. reuersi igitur presbyteri nuntiauerunt eum uenire noluisse.

secutus denique litteras caritatis uestrae, quas de nomine supradicti Athanasii ad nos dedistis, sciatis his litteris, quas ad unanimitatem uestram dedi, me cum omnibus uobis et cum uniuersis episcopis ecclesiae catholicae pacem habere, supradictum autem Athanasium alienum esse a communione mea siue ecclesiae Romanae et a consortio litterarum et ecclesiasticarum.

Textus narratiuus

Quid in his litteris non sanctitatis, quid non ex metu dei eueniens est? sed Potamius et Epictetus, dum damnare urbis Romae episeopum gaudent, sicut in Ariminensi synodo continetur, audire haec noluerunt.

quin etiam Fortunatianus episcopus epistulam eandem rursum diuersis episcopis mittens nihil profecit. ut autem in negata Athanasio communione sibi potius esset onerosus remque omnem sibi periculi faceret, dummodo nihil Sardicensi synodo, quod Athanasius absolutus et Arriani damnati fuerant, decerperet, litterae ex Ae-

gypto omni atque Alexandria missae admonebant, quoniam, quales ad Iulium pridem (de) reddenda exulanti Athanasio communione erant scriptae, tales nunc, ut de subiectis intellegetur, ad Liberium datae sunt de tuenda. EXPLICIT.

IV — Item Exemplum Epistulae Liberi Episcopi Urbis Romae — Factae Ad Catolicos Episcopos Italiae — Liberius episcopis catholicis per Italiam consistentibus in domino aeternam salutem

Imperitiae culpam oblitterat resipiscens. hoc autem et de scripturis sanctis aduertere est: pietatem ad omnia utilem esse legimus, cui cedit corporalis exercitatio, quamuis et ipsa utilitatis retineat fructus.

quam sectandam nobis etiam ratio temporis praesentis exposcit. non enim, si aliquis forte, qui hoc studii gerunt ratione prouisa destruere impudenter saeuiori censura, hoc acstimauerit et nouare, quod iam ex apostolica auctoritate munitum est de pietate, cum dictum est non esse parcendum his, qui apud Ariminum ignorantes egerunt, quibus nescire inlicitum fuit captum mors incidere, idcirco seueritas repudianda est.

sed mihi cui conuenit omnia moderate perpendere, maxime cum et Aegyptii omnes et Achiui hac usi sententia receperint multos parcendum quidem his, de quibus supra tractauimus, auctores uero esse damnandos, qui obliqua et maligna subtilitate caliginis offenderunt innocentium sensus, per quas uelamen obducerent ueritati. tenebras lucem et lucem tenebras uindicantes.

Igitur si quis ignorationis captum resipiscens sermonis nostri aduocatione lenissima illud uirus in se pestiferum Arriani dogmatis subdolum ac latebrosum fuerat expertus, reparatus exhauriat, condempnet uehementiusque in auctores eius insaeuiat, quos in se uiolentos expertus est totumque se fidei apostolicae et catholicae usque ad Nichenae synodi conuentum de integro mancipet; per quam professionem, etiamsi quibusdam leue et remissum uidetur, recuperet id, quod per astutiam rectitatis amiserat.

uerum si aliquis tam stolidae mentis, quod haud credo, fuerit inuentus, qui non solum nolit conuerti antidotum recipiens sanitatis, (uerum) uenenum uirusque noxius sese uindicare crediderit, et ratione uincetur et auctori perfidiae perdite deputatus ecclesiae catholicae spiritali uigore plectetur. EXPLICIT.

Item Exemplum Epistulae Episcoporum Italiae — Dilectissimis fratribus per Inlyricum fidem paternam retinentibus episcopi Italiae in domino aeternam salutem

(3). Diuini muneris gratia est, ut secundum apostolum omnes unum sapere, omnes unum confiteri coeperimus. et quantum ad Italiam quidem pertinet, olim fidei pa-

ternae, hoc est apud Nicheam scriptae, se reddi it fraudem, quam passa est apud Ariminum, recognoscens. Inlyricum etiam deum clementi nutu respexisse gaudemus et

consortio infidelitatis, quo grauabatur, abiecto ea, quae sunt rectae sententiae, probare coepisse gratulamur. nostram igitur, dilectissimi fratres, unam eandemque accipite firmam suscriptione sententiam. Nicheni tractatus aduersus Arrium Sabelliumque, cuius Fotinus partiaria hereditate damnatur, decreta seruamus. Ariminensis concilii statuta quorundam tergiuersatione corrupta consensu omnium prouinciarum iure rescindimus. quorum etiam exemplaria transmittenda censuimus, ut nec in fide retinenda nec in confutando.

Ariminensi concilio aliqua uideretur esse dissensio. quicumque ergo nostrae unanimitatis optat habere consortium, quicumque indiuiduam pacem nobiscum habere desiderat, quae sunt nostrae sententiae, conprobare festinet et fidei nobis memoratae subscriptionem et rescissionem Ariminensis concilii sine ambiguitate mittendo. id certe petimus, quod cum plurium harum prouinciarum porrigimus ipsi consensu. auctores autem heresis Arrianae uel Aecianan Ualentem et Ursatium ceterosque eorundem consortes non nunc et quod manifestari apud Inlyricum coeperunt, sed olim condemnatos esse manifestum est. EXPLICIT.

V. Incipit Exemplum Epistulae Ualentis, Ursacii Et Aliorum Ad Germinium — Domino religiosissimo fratri Germinio Valens, Ursatius, Gaius et Paulus

Cum de spe et salute sollicitudo incumbit, magis laudandi esse debent, qui solliciti sunt, quam reprehensionem aliquam sustinere; salus autem ac spes principaliter in fide catholica consistit.

et ideo, quamuis conuentione a dominis nostris fratribus et coepiscopis nostris Ualente et Paulo admonitus nolueris ad id, quod rumor iactitat de te, respondere, domine religiosissime, tamen, quia litteris tuis testificatus es te in eadem caritate perseuerare et paratum esse inlibatam dilectionem habere erga nos ostendere, propterea in unum apud Singidunum congregati iterum his commonefacimus sanctitatem tuam, ut omni occasione ambagum exclusa digneris rursus rescribere nobis. [si] a fide catholica, quae Arimini a sancto concilio exposita confinnataque est, cui etiam uniuersi Orientis episcopi consenserunt, — sicut iam professus es — te non recessurum apertius quaeritur significes.

est autem hoc, sicut in ea cautum est: similem dicimus filium patri secundum scripturas\', non \'secundum substantiam\' aut \'per omnia\',sed absolute. si enim haec expositio inmutata fuerit, manifeste quondam Basilii perfida adsertio, propter quam synodus facta est, quae etiam merito damnata est, reparabitur.

Dignare igitur hoc, quod quaeritur, euidenter litteris tuis declarare non dixisse aut dicere uel dicturum: \'similem esse per omnia filium patri excepta innatiuitate\', ne, quod perlatores litterarum Iouianus diaconus et Martirius subdiaconus uerbo deprecationis suae ante praedictos dominos meos fratres et coepiscopos nostros Ualentem et Paulum adserebant, magis credibile esse uideatur, quia \'per omnia similem esse filium patri\' profitearis.

si enim sic te, sicut optauimus, sentire scriptis tuis manifestaueris, querella pro iniuria a quibusdam clericis tuis Palladio et Gaio fratribus et coepiscopis nostris facta, licet nolueris, sicut prima conuentione admonitus es, inquirere, ad existimationem tuam non pertinet, illis scilicet praestantibus pro sua temeritate rationem.

haec per Sccundianum presbyterum, Pullentium lectorem et Candidianum exorcistam transmisimus caritati tuae, XV. Kalendas Ianuarias, Gratiano nobilissimo et Dagalaifo consulibus, exemplum penes nos retinentes.

Vi. Incipit Rescriptum Germini Ad Rufianum, Palladium Et Ceteros — Dominis fratribus religiosissimis Rufiano, Palladio, Seuerino, Nichae, Heliodoro, Romulo, Muciano et Stercorio Germinius in domino salutem

Uitalis u. c. militantis in officio sublimis praefecturae relatione conperimus desiderare sanctitatem uestram significari uobis aperte, quid est, quod de fide nostra Valenti, Ursatio, Gaio et t\'anlo displiceat. necessarium duxi his litteris patefaciendum sanctitati uestrae et id, quod et in uobis ipsis ab initio esse confido, dicere.

nos hoc, quod et a patribus traditum accepimus et diuinis scripturis, quod semel didicimus, et cotidie docemus, Christum dei filium dominum nostrum per omnia patri similem excepta innatiuitate, deum de deo, lumen de lumine, uirtutem de uirtute, integrum de integro, perfectum de perfecto, ante saecula et ante uniuersa, quae intellegi uel dici possunt, genitum, cuius natiuitatem nemo scit nisi solus pater ipso filio asserente: quia nemo nouit filium, nisi pater, neque patrem quis nouit, nisi filius, et cui uoluerit filius reuelare.

per quem facta sunt omnia, sine quo factum est nihil secundum diuinas uoces ipsius saluatoris nostri filii dicentis: pater meus usque modo operatur et ego operor; et iterum: quaecumque enim pater facit, haec et filius similiter facit; et iterum: ego et pater unum sumus; et iterum: qui me uidit, (uidit) et patrem; et iterum: quomodo pater uitam habet in semet ipso, ita dedit et filio uitam habere in semet ipso; et iterum: sicut pater suscitat mortuos et uiuificat, ita et filius, quos uult, uiuificat; et iterum: credite in deum et in me credite; et iterum: neque enim pater iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio, ut omnes honorificent filium sicut honorificant patrem.

et iterum cui pater dixit: faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram? nec dixit ad imaginem tuam\' uel \'ad imaginem meam\', ne aliquam dissimilitudinem (in) filii sui diuinitate demonstraret, sed propterea coniunxit \'ad imaginem et similitudinem nostram\',ut filium suum sibi similem per omnia deum manifestaret. iterum euangelista: uidimus gloriam eius, gloriam quasi unigeniti a patre, plenum gratia et ueritate. et apostolus ad Corinthios: in quibus deus huius saeculi excaecauit mentes infidelium, ut non refulgerent inluminatione euangelii gloriae Christi, quae est imago d e i. et iterum idem apostolus: et transtulit nos in regno filii caritatis suae, in quo habemus redemptionem, remissionem pecca-

torum, qui est imago dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturae. et iterum idem apostolus: hoc enim sentite in uobis, quod et in Christo Iesu. qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem deo, sed semet i psum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominum factus. quis non intellegat, quia, quemadmodum secundum serui formam uera fuit caro nostra in Christo, ita et in dei forma uera sit diuinitas patris in filio? et iterum: uidete, ne quis uos seducat per philosofiam et inanem fallaciam secundum traditionem hominum, secundum elementa huius mundi, et non secundum Christum,

quia in ipso habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. si ergo omnis plenitudo diuinitatis inhabitet in Christo, iam non ex parte similes et ex parte dissimiles, sicut nunc asserunt, qui propter contentionem suae libidinis retrorsum trorsum abeuntes semet ipsos a nobis auerterunt.

Nam quod putant se pro magno de scripturis diuinis proferre,I ut dicant Christum \'facturam\' et \'creaturam\', e contrario nos sp-l cundum scripturas dicimus et \'uiam\' et \'ianuam\' et \'lapidem offensionis\' et \'petram scandali\' et \'fundamentum\' et \'brachium\' et \'manum\' et \'sapientiam\' et \'uerbum\' et \'agnum\' et \'ouem\' et \'pastorem\' et \'sacerdotem\' et \'uitem\' et \'uitem\' et alia.

sed hace omnia sic intellegimus et dicimus, ut uirtutes et operationes filii dei intellegamus, non ut diuinam eius ex patre natiuitatem huiuscemodi nominibus conparemus, quia ex nihilo omnia per filium facta sunt, filius autem non ex nihilo, sed ex deo patre est genitus.

Miror autem praedictum Ualentem aut oblitum esse aut certe subdole dissimulare, quid in praeteritum gestum definitumque sit. nam sub bonae memoriae Constantio imperatore, quando inter quosdam coeperat esse de fide dissensio, in conspectu eiusdem imperatoris, praesentibus Georgio episcopo Alexandrinorum ecclesiae, Pancratio episcopo) Pelusinorum, Basilio episcopo tunc Anquirilano, praesente etiam ipso Ualente et Ursatio et mea paruitate, post habitam usque in noctem de fide disputationem et ad certam regulam perductam Marcum ab omnibus nobis electum fidem dictasse, in qua fide sic conscriptum est: \'filium similem patri per

omnia, ut sanctae dicunt et docent scripturae\', cuius integrae professioni omnes consensimus et manu nostra suscripsimus.

si autem nunc aliquid illis spiritus huius mundi suggerit, ex aperto adhuc scire non possumus. nam ut nos professi sumus de scripturis \'per omnia similem filium patri excepta innatiuitate, exponant et illi de scripturis, quemadmodum parte sit lis sit, parte dissimilis.

Et ideo, fratres dilectissimi, hanc intrepidanter et sino mora uestrae dilectionis ad conscientiam per Cyriacum officialem, cuius prima inuenta occasio est post Carinium diaconum, quem ad uos misi, professionem destinaui, ut per uestram quoque uigilan-

tissimam deuotionem apud deum uniuersae fraternitati intimetur, ne quis fallacis diaboli laqueis ignorans implicetur. iam uestrae est unanimitatis rescribere mihi, quid uobis spiritus sanctus suggerat. sane intimo caritati uestrae me huic epistulae, propterea quod manus dolerem, suscribere non potuisse, suscribendum autem mandasse fratribus et conprosbyteris nostris Innocentio, Octauio et Catulo. EXPLICIT.

VII. Epistulae Liberii et textus narratiuus — Cou VI Textus narratiuus
Liberius autem, antequam ad exilium iret, hanc uniformem epistulam confessoribus scripsit, id est Eusebio, Dionisio et Lucifero in exilio constitutis.

Epist, ad Eusebium, Dionysium, Luciferum (355)
Quamuis sub imagine pacis humani generis inimicus uehementius in membra ecclesiae uideatur esse grassatus, uos tamen acceptissimos deo sacerdotes egregia et singularis fides et hic probabiles deo ostendit et iam ad futuram gloriam martyres designauit. quo itaque praeconio laudis, qua uocis exultatione merita uirtutis uestrae prarferam, positus inter merorem absentiae uestrae et gaudium gloriae prorsus inuenire non possum, nisi quod scio hic me probabiliora uobis solatia exhibere, si credatis me in exilio simul uobiscum esse detrusum.

denique me in ipsa adhuc expectatinnc pendentem, quod a consortio uestro durior necessitas interim detrahit, satis contristor. optaueram enim, fratres deuotissimi, prior pro omnibus uobis impendi, ut exemplum gloriae per me magis uestra dilectio consequeretur. sed fuerit haec palma meritorum uestrorum, ut priores de perseuerantia fidei ad confessionis inlustrem gloriam ueniretis.

rquaeso igitur dilectionem uestram, ut me praesentem uobiscum esse credatis atque eo me affectu absentem non esse sentiatis et intellegatis dolere me satis, quod sim interim a uestro consortio disparatus. quantam denique gloriam fueritis consecuti, hinc magis scire potestis, quod, si qui in persecutione coronati sunt, solius persecutoris cruentos gladios sentire potuerunt, contra uos, deuoti per omnia dei milites, etiam falsos fratres inimicos experti uictoriam de perfidis pertulis-

tis, quorum, quantumque in saeculo uiolentia increscere potuit, tanto sacerdotibus praemia laudis inueniuntur conferre. estote itaque de promissione caelesti securi.

Et quia proximiores estis deo effecti, uestris orationibus me uestrum consacerdotem famulum dei ad dominum subleuate. ut superuenientes impetus, qui de die in diem, cum annuntiantur, - grauiora uulnera infligunt, tolerabiliter ferre possim, ut inuiolata

fide, saluo statu ecclesiae catholicae, parem nobis dignetur me dominus efficere. et quia cupio, quae gesta sunt in ipsa congressione, fidelius scire, obsecro sanctitatem uestram, uniuersa fideliter litteris intimare dtgnemini, ut additamentum maius uel ipse animus, qui diuersis rumoribus cruciatur, uel uires corporis ipsius, quae iam extenuatae sunt, de uestra cohortatione possint sentire. et alia munii: Deus uos incolumes custodiat, domini fratres.

Textus narratiuus
Item Liberius, antequam iret in exilium, de Uincentio Capuensi ad Caecilianum episcopum Spolitinum, scripsit:

Ex epist. ad Caecilianum (353/4)
(3) Nolo te factum Uincentii ab intentu boni operis reuocet. frater carissime.

Textus narratiuus
Et ad Ossium de Uincenti ruina sic dicit:

Ex epist. ad Ossium (368/4)
Inter haec, quia in nullo conscientiam tuam debeo praeterire, multi ex Italia coepiscopi conuenerunt, qui mecum religiosissimum imperatorem Constantium fuerant deprecati, ut iuberet, sicut ipsi placuerat dudum. concilium ad Aquileiam congregari. Uincentium Capuensem cum Marcello adaeque ex Campania episcopo legationem nostram suscepisse sanctitati tuae insinuo. de quo quia multum sperabam, quod et causam optime retineret et iudex in eadem causa cum sanctitate tua frequenter resedisset, credideram integrum ius euangeliorum siue legationis posse seruari. non tantum nihil impetrauit, sed etiam ipse in illam ductus est simulationem. post cuius factum duplici merore affectus me moriendum magis pro deo decreui, ne uiderer nouissimus delator aut sententiis contra euangelium commodare consensum.

Textus narratiuus
(4) Post haec omnia, quae uel gesserat uel promiserat Liberius missus in exilium, uniuersa in irritum deduxit scribens pracuariratoribus Arrianis haereticis, qui in sanctum Athanasium orthodoxum episcopum iniuste tulere sententiam.

Epist. ad episcopos Orientales (357) — Dilectissimis fratribus presbiteris et coepiscopis Orientalibus Liberius salutem

(5). Pro deifico timore sancta fides uestra deo cognita est et hominibus bonae uoluntatis. sicut lex loquitur: iusta iudicate, filii hominum, ego Athanasium non defendi, sed, quia susceperat illum bonae memoriae Iulius episcopus, decessor meus, uerebar, ne forte in aliquo praeuaricator iudicarer.

at, ubi cognoui, quando deo placuit, iuste uos illum condemnasse. mox consensum commodaui sententiis uestris. litteras adacque super nomine eius, id est de condempnatione ipsius, per fratrem nostrum Fortunatianum dedi perferendas ad imperatorem Constantium. itaque amoto Athanasio a communione ommium nostrum, cuius nec epistulia a me suscipienda sunt, dico me pacem cum omnibus uobis et cum uniuersis episcopis Orientalibus seu per uniuersas prouincias pacem et unanimitatem habere.

Nam ut uerius sciatis me ueram fidem per hanc epistulam meam proloqui, dominus et frater meus communis Demofilus quia dignatus est pro sua beniuolentia fidem uestram et catholicam exponere, quae Syrmio a pluribus fratribus et coepiscopis nostris tractata, exposita et suscepta est [t haec est perfidia Arriana, hoc ego notaui, non apostata, Liberius sequentia] ab omnibus, qui in praesenti fuerunt, hanc ego libenti animo suscepi [f sanctus Hi larius illi anathema dicit: t anathema tibi a me dictum, Liberi, et sociis tuis], in nullo contradixi, consensum accommodaui, hanc sequor, haec a me tenetur. [iterum tibi anathema et tertio, praeuaricator Liberi.

sane petendum credidi sanctitatem uestram, quia iam peruidetis in omnibus me uobis consentaneum esse, dignemini communi consilio ac studio elaborare, quatenus de exilio dimittar et ad sedem, quae mihi diuinitus credita est, reuprtar.

Textus narratiuus
(7) eram autem apud Syrmium descriptam, quam dicit Liberius catholicam, a Demofilo sibi expositam, hi sunt, qui conscripserunt: Narcissus, Theodorus, Basilius, Eudoxius, Demofilus, Cecropius, Siluanus, Ursacius, Ualens, Euagrius, Hireneus, Exuperantius, Terentianus, Bassus, Gaudentius, Macedonius, Marcus. Acacius, Iulius, Surinus, Simplicius et Iunior [requirendum omnes haeretici].

Item Liberius De Exilio Ursatio, Ualenti Et Germinio

(8). Quia scio uos filios pacis esse, diligere etiam concordiam et unanimitatemecclesiae catholicae, idcirco non in aliqua necessitate impulsus - deo teste dico — sed pro bono pacis et concordiae.

quae martyrio praeponitur, his litteris conuenio uos, domini fratres carissimi. cognoscat itaque prudentia uestra Athanasium, qui Alexandrinae ecclesiae episcopus fuit, (a me esse damnatum), priusquam ad comitatum sancti imperatoris secundum litteras Orientalium episcopor(scriberem, quod) et ab ecclesiae Ro-

manae communione separatus est, sicuti teste est omne presbiterium ecclesiae Romanae. sola haec causa fieri.

ut tardius uidcrer de nomine ipsius litteras ad fratres et coepiscopos nostros Orientales dare, ut legati mei, quos ab urbe Roma ad comitatum direxeram, seu episcopi, qui fuerant deportati, et ipsi ulla cum his, si fieri posset, de exilio reuocarentur.

Et hoc, autem scire uos uolo, quod fratrem Fortunatianum petii, ut [eum litteras meas ad clementissimum imperatorem perferat, quas ad Orientales episcopos feci, ut scirent et ipsi una secum Athanasii communione me esse separatum. quas credo quod pietas ipsius pro bono pacis gratulanter\'accipiet, quarum exemplar etiam Hilario imperatoris fideli eunuco direxi. peruidcat caritas uestra haec me benigno et innocenti animo gessisse.

quapropter his litteris meis conuenio uos et adiuro per deum omnipotentem et Christum Iesum filium eius, deum et dominum nostrum, ut dignemini ad elementissimum imperatorem Constantium Augustum pergere et petere, ut bono pacis et concordiae, in qua pietas eius semper exultat, me ad ecclesiam mihi diuinitus traditam

iubeat reuerti, ut temporibus ipsius ecclesia Romana nullam sustineat tribulationi m. me autem -cum omnibus uobis episcopis eccle siae catholicae pacem habere his litteris meis aequo et simplici animo scire debetis, fratres carissimi. magnum solatium enim nobis in die

retributionis adquiretis, si per uos pax ecclesiae Romanae fuerit reddita. scire autem per uos uolo etiam fratres et coepiscopos nostros Epictetum et Auxentium pacem me et communionem ecclesiasticam cum ipsis habere. quos credo gratanter haec suscepturos. quicumque autem a pace et concordia nostra, quae per orbem terrarum uolente deo firmata est, dissenserit, sciat se separatum esse a nostra communione. [praeuarieatori anathema cum Arrianis a me dictum].

Item De Exilio Uincentio Liberius

(10). Non doceo, sed ammoneo sanctum animum tuum, frater carissime, eo quod conloquia mala mores bono, corrumpant. insidiae hominum malorum bene tibi cognitae sunt, unde ad hunc laborem perueni; et ora, ut det dominus tolorantiam.

diloctissimus filius meus Urbicus diaconus, quem uidebar aere solatium, a me per Uenerium agentem in rebus sublatus est.

Sanctitati (uero) tuae significandum credidi me de contentione illa a nomine Athanasii recessisse et ad fratres et coepiscopos nostros Orientales litteras dedisse [et] desuper eius nomine. unde, quia deo uolente et pax nobis ubique est, dignaberis conuenire episcopos cunctos Campaniae et haec illis insinuare.

ex ipsorum numero una eum epistula uestra de unanimitate nostra et pace ad clementissimum imperatorem scribite, de quo possim et ego de tristitia liberari.

et manu ipsius: Deus te incolomem custodiat, frater. item manu ipsius pagina perscripta: Cum omnibus episcopis Orientalibus pacem habemus et uobiscum. ego me ad deum absolui. uos uideritis, si uolueritis me in exilio deficere, erit deus iudex inter n e et uos.

Viii — Exemplum Epistulae Orikntalium Episcoporum. Qvam Reuersis Ab Arimino Legatis Dederunt

Dilectissimis fratribus Ursatio, Ualenti, Magdonio, Megasio, Germinio, Gaio, Iustino, Optato, Marciali et certeris Ariminensis synodi legatis Siluanus, Sofronius, Nec, Erodianus, Patritiu , Helpidius, Theophilus, Theodorus, Eumatius, Didimion, Ecdicius, Arsenius, Passinicus, Ualentinus, Eucarpius, Leontius, Eortasius et Macarius in domino salutem.

(1) Unitati nos et uerae paci studentes et ex synodi mandato heresi renitentes manifesta fieri uobis ca, quae circa ecclesiam aguntur, iustum putauimus, ne ignoratio uos socios tantae impietatis efficeret [et], quamquam non nescire uos arbitremur non sine causa totius synodi legatos, episcoporum scilicet numero fere multo amplius centum, nunc usque ingressu huius ecclesiae nosmet ipsos abstinere.

ob quod instructos etiam uos esse uolumus, ne penitus dominans iam intra ecclesiam heresis inualescat, quae dominum nostrum Iesum Christum uere filium dei unigenitum, deum de deo, patri similem ausa est denegare, ita (ut), quae praedicationes blasphemiae de unigenito deo et sentiantur ab his et praedicentur, cognitum haberetis, nam et piissimo imperatori Constantio hoc ipsum prohauimus et anatematizari haec omnia commotus religiosissime uoluit. dolus autem hic nunc praeparatur, ut Aetius auctor huius haeresis ipse potius, quam haec impietatis dicta damnentur, magis in hominem, quam in doctrinam sententia lata esse uideatur. monemus ergo uos, fratres, ut haec diligenter retractetis detisque operam, ut catholica fides maneat. ceterum non ambigit caritas uestra uniuersa ita, ut geruntur, Occidentalibus esse ecclesiis nuntianda. optamus uos, fratres, in domino bene ualere.

Textus narratiuus

(2). His itaque sumptis, quibus et commemoratae suptrius blasphemiae subnexae erant, calumnia in eum, qui suscepit, intenditur. et tantus detectae fraudulentiae suae hypocritas furor subiit, ut periculum depositionis in\’ eo constituerent. qui conuictae conscientiae dolor est deterreri quemquam agnitione ueritatis! si liber iste Ualentis et Ursacii non est fidei uestrae, quid eius dampnattoni non adquiescitis! anne non publico humani generis assensu inter omnes conuenit uenenum malum esse et caedem innocentis crimen esse et impietatem in dominum horrorem

esse? sed quisque haec delata non dampnat, necesse est eorum se studii socium profiteatur, quia nemo est, qui non et, quae oderit, coarguat, et, quae non coarguit, probet.

post synodum enim Seleucicnsem Constantinopolim uenientes, quid est, quod statim dampnatis hereticis uos iungitis, non differtis in aliquo tempus adeundi neque de prudentis ratione consilii aliquam uobis moram ad percunctandum impenditis? adeunt deinde uos non communicantes episcopis legati synodi Orientales, gesta omnia edocent, dominantem quoque haeresim demonstrant. nonne oportuisset uos saltem uel nunc adsistere et cunctarum disceptionum arbitros reseruari?

sed nescio cuius uoluntatis uestrae conscientia recti iudicium non recepistis. uestris enim statim adgregamini et blasphemiarum ucstrarum communionem initis. nee id saltem consilii sumitis, sin pudor aliquos fefellisset, Ariminensem synodum aestimari. dolum enim uestrum in non anathematizandis uestris statim prodidistis.

(3). Nam in conuentu multorum uos arguentium, cur etiam non creaturam dei filium diceretis, respondistis sanctis Ariminensibus non Christum creaturam negatum fuisse, sed dissimilemceteris creaturis, quia in eo, quod dictum sit \'non esse creatum uelut ceteras facturas\', non (dictum sit), quia creatio non sit, sed excipiatur a ceteris, ut, licet omnino dissimilis ceteris sit, tamen ut ipse aliud non sit, quasi uero ulla creatura aliis sit similis, ut angelus homini, homo aui, auis pecudi. haec si mentior, testes sunt, qui audierunt. quodsi et ipsi tacebunt, loquitur mecum defensus

a uobis impiissime liber uester, in quo ut uitrum hvacinto, ita filius patri et deo Christus alienus est. deinde, in quo audientes fefellistis, ut \'non de nullis extantibus sit, sed ex deo\', numquid, quia et hoc a;uobis dictum sit, simulatio non patuit, cum ideo \'non de nullis extantibus, sed ex deo\' secundum uestram professionem sit, quia eidem uoluntas ad id, quod subsistat, exordium fuerit? mentior plane, si non coniuentibus per conuentionem libelli sui Orientalibus

dampnastis eos, qui non de substantia habere eum id, quod natus est, sed de uoluntate dixissent. \'aeternum\' quoque \'cum patre\' esse profitemini. uere sane dixeritis, si non reclamatum mihi esset, cur ante tempora aeterna de uero patre deo uerum unigenitum deum natum praedicassent, ut aeternitas ei cum patre angelorum

animarumque humanarum non iam anteriorum sit, sed futurorum. similem quoque secundum scripturas esse dixistis, quasi non secundum scripturas similis dco et homo sit et regno caelorum granum sinapi et fermentum et sagena. sed percurrere hypocrisis uestrae mendacia otiosum t\'st; clamant enim aduersum uos impietatis uestrae opera.

(4). Seruus, ne dicam bonus, sed certe tolerabilis, contumeliam domini inuitus audit et. si liceat, ulciscitur; miles regis sui periculum etiam subiectu corporis sui et contemtu animae depellit; canes ipsi ad custodiam domus habiti, quodam sensu naturae intellegentes, oblatrant et, ubi quaedam eos aduentantium aura contigerit, totis ad suspicionem ipsam saltibus efferuntur. uos audistis Christum uerum dei filium et unigenitum deum negari: (negare) reputamini et quiescitis.. quid quieuisse dico ? obnitimini reclamantibus et adgregamini obstrepentibus. parum istud est. ex biblioteca etiam uestra ad praedicationem impietatis arma sumuntur et bellum aduersus deum praesidiis uestris initur.

ubi igitur uestra professio apud Nicheam Thraciae, qua dixistis omnes hereses dampnatas esse? in lumen falsitas uestra protracta est; professionis uestrae noctem sol iustitiae praedicatoribus suis prodidit. probatis enim haec et dampnatis et (ad) haereticos transitis. ita, quod antea ad fraudem hominum fefellistis, nunc ipsum ad professionem professi in deum Christum odii prodidistis.

Source. Latin text from the Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum (CSEL) collection of the Open Greek and Latin project (digital edition of *S. Hilarii episcopi Pictaviensis opera* edited by Alfred Feder (Vienna, Leipzig, Tempsky, Freytag: 1916) Corpus Scriptorum Ecclesiasticorum Latinorum 65.4), encoded in EpiDoc TEI XML. Digitised and corrected by the Open Greek and Latin team (University of Leipzig and partners); the text is taken from the printed edition by OCR with correction, so some errors may remain. SermonIndex has only divided it into short sections for reading; the critical notes, margin notes and apparatus of the printed edition are not shown here but are kept in the XML download.

Licence. Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0). You may share and adapt this text if you credit the Open Greek and Latin project and release your version under the same licence.